

การศึกษาการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา
A STUDY OF MUSIC CREATION TO REFLECT SOCIETY OF YENA

ณิชาพร แก้วสฤติชัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2563

การศึกษาการสร้างสร้งงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A STUDY OF MUSIC CREATION TO REFLECT SOCIETY OF YENA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF ARTS
(Ethnomusicology)

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2020

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการสร้างสร้งงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา

ของ

ณิชพร แก้วสถิตย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉานิก หวังพานิช)

(รองศาสตราจารย์จรัญ กาญจนประดิษฐ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร)

ชื่อเรื่อง	การศึกษาการสร้างสร้งงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา
ผู้วิจัย	ณิชาพร แก้วสถิตย์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2563
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฌานิก หวังพานิช

การศึกษาการสร้างสร้งงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา เป็นการศึกษาแนวคิดในการสร้างสร้งงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมในเรื่องที่มา แรงบันดาลใจ และศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัญวิทยามาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ความหมายโดยตรงหรือความหมายโดยอรรถ ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย และความหมายในระดับอุดมการณ์ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ ผลการศึกษาพบว่า บทเพลงของวงเยนามีที่มาและแรงบันดาลใจจากความต้องการตีแผ่เรื่องราวในสังคมไทย โดยเนื้อเพลงมีความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต มีความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัยที่กล่าวถึงการอยู่ภายใต้อำนาจของชนชั้นสูง และมีความหมายในระดับอุดมการณ์ที่เน้นย้ำเรื่องความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียม จึงทำให้วงเยนาถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ผ่านบทเพลง เพื่อสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม ทางด้านแนวคิดมีรูปแบบผสมผสานระหว่าง ร็อกแอนด์โรล, โฟล์ก และ นิวเวฟ มีลักษณะการร้องแบบทอดค้ายาวเพื่อถ่ายทอดความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีความสอดคล้องกับลักษณะการร้องอย่างชัดเจน รูปแบบของเบส มีการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้า และรูปแบบของกลองชุด จะเน้นจังหวะตัวดำเขบีต 2 ชั้น และจังหวะซัด เพื่อเติมสีสันให้กับเพลง โดยภาพรวม วงเยนามีการสร้างสร้งบทเพลงเพื่อเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสอดแทรกความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมตามอุดมการณ์ของศิลปิน และเน้นสร้างเสียงดนตรีให้สอดคล้องกับทำนองเพลงเป็นหลัก ทั้งยังเติมสีสันให้กับเพลงด้วยการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องและจังหวะซัดของกลอง

คำสำคัญ : บทเพลงสะท้อนสังคม, กระบวนการสร้างความหมาย, สัญวิทยา

Title	A STUDY OF MUSIC CREATION TO REFLECT SOCIETY OF YENA
Author	NITCHAPON KAEWSATHIT
Degree	MASTER OF ARTS
Academic Year	2020
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Chanick Wangphanich

This research is a study of music creation to reflect society of Yena, aims to study the concept of creating music to reflect society in terms of origin, inspiration and literary style and social reflection by applying the concept of semiology as a tool to analyze the process of creating meaning in music. This concept is divided into three stages, consisting of denoting meaning, connotating meaning and meaning at an ideological level. This also studied the relationship of lyrics and melodies in the construction of meaning and emotional communication. The study found that Yena songs originated and were inspired by the need to reflect Thai society. The songs denoted a meaning that reflects the value and importance of life, connotating meaning by being under the power of the aristocracy and ideological meaning by emphasizing inequality in various contexts, which lead to inequality. Thus, the Yena convey their thoughts, beliefs and ideologies through music in order to support the rights and freedoms of human beings in order to criticize society. In terms of music styles, the songs combined several styles of rock and roll, folk and new wave, with an elongated, rapid-fire style of singing in order to convey meaning, the guitar patterns are clearly congruent with the style of singing, basso continuo is used for bass patterns in order to make the music move forward and the stress on the quarter notes, sixteenth-notes and against time are used for the drum patterns in order to add tone and color. Overall, Yena created songs to discuss what is happening in society, the contents reflect the value and importance of life and also the belief in equality according to the ideology of the artists. Yena music is arranged by the congruence of melodies and adding a tone color to the songs by performing chord progression using the basso continuo of the bass and against time of the drum.

Keyword : Songs reflecting society, Meaning creation process, Semiology

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากคณาจารย์ผู้มีความรู้และความสามารถทางด้านดนตรี และบุคคลต่าง ๆ อีกหลายท่านที่คอยชี้แนะแนวทางตลอดจนให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ

ขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉานิก หวังพานิช อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทาง รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดทำปริญญานิพนธ์

ขอบคุณ รองศาสตราจารย์รัญ กาญจนประดิษฐ์ ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามศวทยา ผู้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมในด้านเนื้อหา เพื่อให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบคุณ กุล พงศ์พิพัฒน์, โพน อิงอมรรัตน์ และ คีฤทธิ เยนา ศิลปินวงเยนาทั้ง 3 คน และ ณภัทร จุสอน ผู้จัดการวงเยนา ที่ให้ข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคม

ขอบคุณ ธวัช ตรีคุณประภา ผู้แนะนำแนวทางและให้ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคม

ขอบคุณ จิราวุฒิ แก้วนรา ผู้พิสูจน์อักษร เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของปริญญานิพนธ์

และขอบคุณ คุณพ่อนิยม คุณแม่ธนภรณ์ และ ครอบครัวแก้วสทิธย์ ผู้อบรมสั่งสอนและให้โอกาสในการศึกษา ทั้งยังเป็นกำลังใจที่สำคัญด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ขอมอบเป็นวิทยาทานแก่ผู้ที่สนใจศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาในด้านดนตรีต่อไป

ณิชาพร แก้วสทิธย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
เยนา (YENA).....	7
เพลงเพื่อชีวิต.....	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	15
สัญวิทยา (Semiology).....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	31

ขั้นค้นคว้าและจัดเก็บข้อมูล	31
ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม	31
ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล	32
ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	32
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทเพลง พิราบ	34
ที่มาและแรงบันดาลใจ	35
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	36
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	39
บทเพลง Circus Song	40
ที่มาและแรงบันดาลใจ	41
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	43
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	46
บทเพลง กตัญญู	47
ที่มาและแรงบันดาลใจ	48
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	48
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	50
บทเพลง กรุงเทพฯ	51
ที่มาและแรงบันดาลใจ	52
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	54

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	57
บทเพลง ชายเหวี่ยงแห	58
ที่มาและแรงบันดาลใจ	59
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	59
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	61
บทเพลง Hi Hello	62
ที่มาและแรงบันดาลใจ	63
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	66
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	69
บทเพลง คนรับใช้	70
ที่มาและแรงบันดาลใจ	71
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	73
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	76
บทเพลง แกงไตปลา	77
ที่มาและแรงบันดาลใจ	78
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	79
ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	84
บทเพลง ตำรวจ	85
ที่มาและแรงบันดาลใจ	86

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	87
ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	89
บทเพลง ปิดทอง.....	90
ที่มาและแรงบันดาลใจ.....	91
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	92
ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	96
บทเพลง อิสลามให้กอดอก	97
ที่มาและแรงบันดาลใจ.....	98
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	102
ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	106
บทเพลง ก้มลงช่วยมด.....	107
ที่มาและแรงบันดาลใจ.....	108
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	114
ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	118
บทเพลง โถง.....	119
ที่มาและแรงบันดาลใจ.....	120
รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม	122
ความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์	124
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	126

สรุปผลการวิจัย	126
อภิปรายผลการวิจัย	141
ข้อเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม.....	146
ประวัติผู้เขียน.....	150

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ประเภทของสัญญะตามทัศนะของ Charles Sanders Peirce.....	18
ตาราง 2 ตัวอย่างการเรียงรูปประโยค	21
ตาราง 3 ตัวอย่างความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition)	22
ตาราง 4 ตารางแสดงความแตกต่างประเภทของรหัส Elaborated Code และ Restricted Code	23
ตาราง 5 ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา	98
ตาราง 6 ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา (ต่อ)..	99
ตาราง 7 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายผ่านแนวคิดสัญวิทยา	125
ตาราง 8 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ.....	127
ตาราง 9 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย	133
ตาราง 10 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายระดับอุดมการณ์.....	139
ตาราง 11 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายผ่านแนวคิดสัญวิทยา	140

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 ผู้วิจัยและศิลปินวงเยนา	9
ภาพประกอบ 2 กุล พงศ์พิพัฒน์ (กุล) นักร้องและมือกีตาร์.....	10
ภาพประกอบ 3 โพน อิงอมรรัตน์ (โพน) นักร้องและมือเบส	10
ภาพประกอบ 4 คีฤทธิ เยนา (เย) มือกลอง	10
ภาพประกอบ 5 แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างของจริง - ตัวหมาย - ตัวหมายถึง	16
ภาพประกอบ 6 แผนผังแสดงความสัมพันธ์ตามระบบสัญญาของ Ferdinand de Saussure	17
ภาพประกอบ 7 แผนผังแสดงความสัมพันธ์เชิงพลวัต	17
ภาพประกอบ 8 กระบวนการสร้างความหมาย 3 ขั้นตอน.....	20

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ผูกพันกับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่อดีต โดยมนุษย์ใช้การเลียนเสียงสัตว์เพื่อประโยชน์ในการล่าสัตว์ บทสวดอ่อนนวยพรพระเจ้าเพื่อให้คุ้มครองจากภัยธรรมชาติ บทเพลงกล่อมลูกเพื่อความรักภายในครอบครัว บทเพลงสำหรับเก็บเกี่ยวพืชผลเพื่อความสุขในการทำงานช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ตลอดจนบทให้ร้องลั่นกลองรบและบทเพลงปลุกใจที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความฮึกเหิมให้กับมนุษย์ ดนตรีจึงมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย และเมื่อสังคมเจริญขึ้น มนุษย์จึงใช้ความสามารถในการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อการปลุกเร้าและโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าสร้างความรื่นรมย์ในสังคม บทเพลงเป็นเสมือนเครื่องมือที่กวีหรือผู้แต่งสอดใส่ความคิดและความรู้สึกเพื่อบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว ทั้งยังเป็นภาพสะท้อนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บทเพลงจึงเปรียบเสมือนวรรณกรรมที่มีทำนองสะท้อนสังคมและมีความสำคัญในฐานะวรรณกรรมของยุคสมัย ซึ่งสะท้อนสัญลักษณ์ที่แท้จริงของความหลังเป็นตัวแทนของยุค เป็นภาพแห่งรสนิยม เป็นสายสัมพันธ์ของมวลมนุษย์ในอดีต และเป็นข้อมูลที่ประมวลภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ และความประทับใจแต่หนหลังสู่ความทรงจำของผู้ฟังได้เสมอ นอกจากนี้ บทเพลงยังสามารถกล่อมจิตและวิญญาณของผู้ฟัง ทั้งยังเป็นภาษาทัศนลักษณะอันบ่งบอกถึงวัฒนธรรมของชาติที่ปลูกฝังค่านิยมและสร้างทัศนคติให้คนในสังคม บทเพลงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและจิตสำนึกของมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะบทเพลงที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาแห่งความทุกข์ยากหรือความขัดแย้งของสังคม บทเพลงจึงเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาศึกษาแนวความคิดของกลุ่มคน และการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมของสังคม (มนต์สวรงค์ จินดาแสง, 2532, น. 12-13) ดังนั้น การสร้างสรรค์ทางดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในทุกๆ ระดับ ซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจที่พยายามสะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมก็เป็นปัจจัยกำหนดหรือเป็นวัตถุดิบที่นำมาผสมสร้างสรรค์กับแนวคิดทางศิลปะที่สะท้อนผ่านดนตรีและบทเพลงในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ดนตรีหรือบทเพลงจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่สามารถสะท้อนเหตุการณ์สำคัญ แนวความคิด และอุดมการณ์ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างต่อเนื่อง (ภูมิ พวงกิม, 2558, น. 94) นอกจากนี้ ดนตรียังถือเป็นภาษาแห่งอารมณ์ที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านเสียงเพลงที่ได้มาจากแรงกระตุ้น

หรือประสบการณ์ของตนเอง บทเพลงจึงเป็นสื่อกลางการติดต่อที่สำคัญของมนุษย์ในการสื่อความคิดต่อกัน ทั้งยังสามารถชักจูงผู้ฟังให้คล้อยตามได้ ซึ่งบทเพลงที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสื่อความคิดดังกล่าวคือบทเพลงประเภทปลุกใจหรือบทเพลงเพื่อชีวิต (สุชาติ แสงทอง, 2547, น. 1-2)

เพลงเพื่อชีวิตเป็นงานวรรณกรรมอันเกิดจากการส่งผ่านแนวคิดการรับใช้ประชาชนของ จิตร ภูมิศักดิ์ ที่ว่าด้วย “ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน” เพลงเพื่อชีวิตถือเป็นงานวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นเพื่อมุ่งสะท้อนภาพชีวิตและสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังที่ จารุณี กองพลพรม (ภัทรินทร์ สว่างอารมณ์, 2553, น. 167-168) กล่าวไว้ว่า บทเพลงเป็นงานวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่น ในการประพันธ์เพลง ผู้ประพันธ์ต้องมีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อให้เกิดความไพเราะ และก่อให้เกิดพลังทางภาษา สามารถกระตุ้นให้ผู้ฟังเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้ประพันธ์ได้อย่างลึกซึ้ง ส่วนเนื้อหาของบทเพลงจะให้แก่คิดและให้กำลังใจกับคนในสังคม เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต ทั้งยังมีเนื้อหาที่สะท้อนให้มองเห็นสภาพหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมือง เพลงเพื่อชีวิตจึงเป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีคุณค่า ซึ่งเกิดจากการสะท้อนแนวคิดทั้งด้านค่านิยม อารมณ์ และพฤติกรรมของคนในสังคม โดยผู้ประพันธ์ได้นำแนวคิดและประสบการณ์ที่มีมาเรียบร้อยเป็นถ้อยคำผ่านบทเพลงไว้อย่างมีศิลปะ ทำให้เพลงเพื่อชีวิตเป็นเพลงที่ทรงคุณค่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันวงดนตรีส่วนมากมักสร้างงานเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและความสัมพันธ์ของหนุ่มสาว แต่เยนา (YENA) เป็นวงดนตรีนอกระแสที่สร้างงานเพลงเพื่อตีแผ่เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยนำเสนอเนื้อหาของบทเพลงในรูปแบบเพลงชีวิต แนวดนตรีของเยนา มีความผสมผสานระหว่าง Rock and Roll, Folk และ New Wave มีลักษณะการร้องที่เน้นเสียงประสาน และเน้นสร้างเสียงดนตรีให้สอดคล้องกับทำนองเพลงเป็นหลัก ทั้งยังเติมสีสันให้กับเพลงด้วยการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกและจังหวะขัด (Against Time) ของกลองชุด โดยเนื้อหาของบทเพลงเป็นการเสียดสีสังคม สะท้อนมุมมองของผู้คน และความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ ในวงการเพลงไทยเยนามีความแตกต่างจากศิลปินนอกระแสลุ่มอื่น ๆ ในเรื่องการเลือกสะท้อนปัญหาสังคมผ่านเนื้อเพลง ด้วยเหตุที่ต้องการให้ผู้ฟังมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ จึงทำให้สะท้อนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านบทเพลง ซึ่งเพลงของเยนา

ไม่ได้ทำหน้าที่ทางสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ยังดึงดูดผู้ฟังเข้าไปในโลกของความคิดที่มีทำนอง และด้วยความเชื่อเรื่องความเท่าเทียม ทุกเพลงของเยนาจึงเป็นบทเพลงที่กล่าวถึงสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อสนับสนุนสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมอย่างเสรี

ด้วยความแตกต่างจากศิลปินนอกระแสดวงอื่น ๆ และเป็นบทเพลงที่เน้นการสะท้อน ปัญหาทางสังคม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคม ของวงเยนา โดยศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเพลงที่ใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความหมาย การเคลื่อนไหวทางความคิด และมุมมองที่มีต่อเรื่องราวในสังคมไทยผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อความหมาย โดยศึกษาเรื่องสัญญาณ (Sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง/ตัวจริง (Object) ในตัวบท (Text) และในบริบท (Context)(กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 76-77) และผลที่ได้จากการศึกษาจะสะท้อนเรื่องราว ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งยังเป็นแนวทางในการประพันธ์และสร้างสรรค์ผลงานเพลงเพื่อสะท้อน สังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา

ความสำคัญของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคม ของวงเยนาในเรื่องที่มา แรงบันดาลใจ รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม และความสัมพันธ์ ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวที่เน้นความคิดและมุมมองที่มีต่อเรื่องราวในสังคม โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะสะท้อน เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งยังเป็นแนวทางในการประพันธ์และสร้างสรรค์ผลงานเพลง เพื่อสะท้อนสังคมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าดังนี้

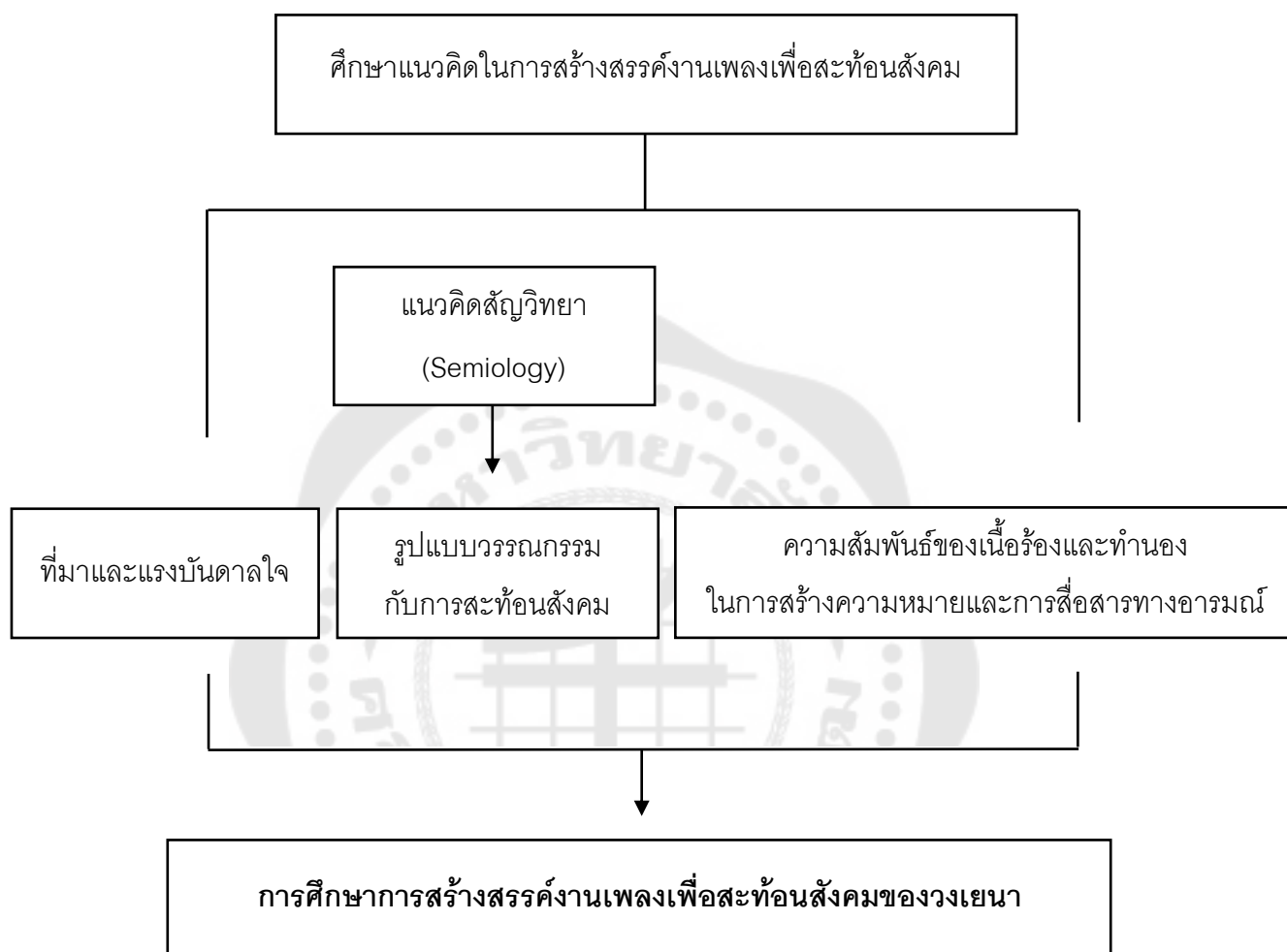
ศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนาในเรื่องที่มาแรงบันดาลใจ และศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ จำนวน 13 เพลง โดยศึกษาทีละ 1 บทเพลง ดังนี้

1. พิราบ
2. Circus Song
3. กตัญญู
4. กรุงเทพฯ
5. ชายเหวี่ยงแห
6. Hi Hello
7. คนรับใช้
8. แกงไตปลา
9. ตำรวจ
10. ปิดทอง
11. อิสลามให้กอดอก
12. ก้มลงช่วยมด
13. โถง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เยน่า (YENA) หมายถึง คณะนักดนตรีแนว Alternative indie rock ประกอบด้วยสมาชิก 3 คน ได้แก่ กุล พงศ์พิพัฒน์ (กุล) ทำหน้าที่เป็นนักร้องและมือกีตาร์, โพน อิงอมรรตน์ (โพน) ทำหน้าที่เป็นนักร้องและมือเบส และ คีฤทธิ เยน่า (เย) ทำหน้าที่เป็นมือกลอง
2. บทเพลงสะท้อนสังคม หมายถึง บทเพลงที่มีความผสมผสานระหว่าง Rock and Roll, Folk และ New Wave จำนวน 13 เพลงของวงเยน่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิตในสังคม และความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ รวมทั้งสอดแทรกความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมตามอุดมการณ์ของศิลปิน
3. แนวคิดในการสร้างสรรค์ หมายถึง ที่มา แรงบันดาลใจ รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม และความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ของบทเพลงจากวงเยน่า จำนวน 13 เพลง
4. สัญลักษณ์ (Semiology) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อความหมาย โดยศึกษาเรื่องสัญลักษณ์ (Sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ความหมายแทนของจริง/ตัวจริง (Object) ในตัวบท (Text) และในบริบท (Context) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายเรื่องรูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมจากบทเพลงของวงเยน่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาก่อสร้างสร้งงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวม และเก็บข้อมูลจากหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นเอกสารอ้างอิงเพื่อขยายความต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในหัวข้อต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เยนา (YENA)

เพลงเพื่อชีวิต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สัญวิทยา (Semiology)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เยนา (YENA)

มาริช สาครพันธุ์รักษ์ (2562)(เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวถึงเยนาไว้ในบทความออนไลน์ Review : Yena : เยนา ว่าเยนามีสมาชิกด้วยกัน 3 คน ได้แก่ กุล (ร้อง, กีตาร์), โพน (ร้อง, เบส) และ เย (กลอง) เป็นวงดนตรีร็อกกระแสดังที่มีจุดมุ่งหมายในการทำเพลงเพื่อตีแผ่เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม ในยุคที่วงดนตรีร็อกกระแสดังส่วนมากมักสร้างงานเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีฟังสบาย ๆ เนื้อหาเข้าถึงง่าย และมีเรื่องราวเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว แต่เยน่ายังคงยึดแนวทาง Rock ที่ผสมผสานกับ Folk, Country และ Blues โดยมีเนื้อหาของบทเพลงที่หนักหน่วงแบบเพลงเพื่อชีวิต เช่นเดียวกับ อนุชา ทองเดิม (2561)(เอกสารจากเว็บไซต์) ได้กล่าวไว้ในบทความพิเศษของมติชนสุดสัปดาห์ว่า ในปัจจุบันมีวงดนตรีเกิดขึ้นจำนวนมาก เนื่องจากการทำเพลงไม่ใช่เรื่องยุ่งยากอีกต่อไป เพราะการทำเพลงไม่เพียงแต่คำนึงถึงกระบวนการผลิตเท่านั้น หากยังรวมถึงวิธีการโปรโมตด้วย และในยุคที่มีการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์อย่างในปัจจุบัน คนทำเพลงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสื่อกระแสหลักให้ช่วยโฆษณาเหมือนในอดีต เพราะเพียงแค่อัปโหลดเพลงลง Youtube หรือ Facebook ถ้าเพลงมีคุณภาพย่อมทำให้ได้รับความนิยมได้อย่างไม่ลำบาก ช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา แม้วงการเพลงไทยสากลจะดูซบเซา เนื่องมาจากอยู่ในช่วงปรับตัวให้สอดคล้องกับสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะค่ายเพลงขนาดใหญ่ที่ต้องสูญเสียเม็ดเงินจากการจำหน่ายซีดี แต่ในความซบเซานั้นกลับมีความคึกคักและหลากหลายเกิดขึ้นกับศิลปินอิสระ

ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบแนวดนตรี หรือเนื้อหาของบทเพลงที่หลากหลายจากการกล้านำเสนอ ซึ่งในความคิดักและหลากหลายที่ว่านี้ มีวงดนตรีวงหนึ่งได้นำเสนอบทเพลงเพื่อชีวิตที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มคนสมัยใหม่ วงดนตรีนั้นคือ เยน่า แนวดนตรีของเยน่ามีความเป็น Rock ผสมผสานกับ Folk มีลักษณะการร้องที่เน้นเสียงประสาน โดยเนื้อหาของบทเพลงล้วนเป็นการเสียดสีสังคม และกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ เยน่ามีความแตกต่างจากศิลปินนอกระแสวิถีอื่น ๆ ตรงที่เลือกสะท้อนปัญหาสังคมผ่านเนื้อเพลงที่หนักหน่วงในท่วงทำนองที่ไพเราะชวนติดตาม ซึ่งต่างจากวงดนตรีส่วนใหญ่ที่มักพูดถึงเพลงรัก นอกจากนี้ เอกวิทย์ ธีรดิษฐ์ (2560)(เอกสารจากเว็บไซต์) ยังได้กล่าวไว้ในบทความออนไลน์เรื่อง Plalist 2017 # 12 ปัญหาที่เยน่าเล่า ว่าในยุคสมัยที่เรามีสื่อศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายรูปแบบให้เสพอย่างที่มีเวลาเท่าไรก็ไม่พอ หากจะดึงความสนใจผู้คนไว้ได้ ต้องย่อเยื้องเรื่องราวเหล่านั้นให้สั้น กระชับ และอธิบายด้วยวิธีที่เข้าใจง่าย ซึ่งเหมือนเยน่าจะอ่านจุดนั้นออก จึงได้นำเสนอออกมาในรูปแบบของบทเพลง

อรสา ศรีดาวเรือง และ คนอื่น ๆ (2562)(เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวไว้ใน ปีที่ 9 ของเยน่า ‘เพราะเราเดินช้า เราจึงสะดุดยาก’ ว่าเพลงของเยน่าคือเพลงที่เมื่อเปิดประตูบ้านออกไปเดินตามท้องถนนจะพบกับตัวละครตามตรอกซอกซอย ร้านขายสุรา และในหน้าหนังสือพิมพ์ บางเพลงเล่าเรื่องคนที่ลงไปหาสิ่งประหลาดชีวิตในคลองริมถนนของเมืองใหญ่ บางเพลงเล่าเรื่องเด็กขายดอกกุหลาบในร้านขายสุรา ฯลฯ วิทยหนุ่มของนักดนตรีย่อมมีเรื่องให้เล่ามากมาย แต่เยน่ากลับเล่าเรื่องราวกลับด้านจากแง่มุมของสังคม ด้วยเหตุที่ต้องการให้ผู้ฟังมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต จึงทำให้ถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านั้นผ่านบทเพลงชีวิตที่คนต้องเท่ากัน ในแง่มุมเดียวกัน ธิติ มีแต้ม และ พันธวัฒน์ เศรษฐวิไล (2561)(เอกสารจากเว็บไซต์) ยังได้กล่าวไว้ในบทความออนไลน์เรื่อง ล้อมวงฟัง ‘เยน่า’ เล่าเพลงคนเท่ากัน - “เธอและฉันสั้นเท่าก็เหยียบบนพื้นดิน” ว่าบทเพลงของวงเยน่าได้รับการกล่าวขานถึงความเข้มข้นในการเล่าถึงเลือดเนื้อชีวิตและสภาพของสังคม ซ้ำยังตอกย้ำเข้าไปในจิตใต้สำนึก เสมือนเปิดแผลเพื่อสืบค้นคว้าผู้ฟังอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ สมทานความคิดความเชื่ออะไรในการสานสัมพันธ์กับผู้คนที่ยะปอนอยู่ร่วมกัน ดูจากเนื้อเพลงคงพออนุมานได้เบื้องต้นว่าเยน่าเป็นกวี ถ้อยคำในบทเพลงไม่ได้ทำหน้าที่ทางชั้นลัทธิเท่านั้น แต่ยังจุดผู้ฟังเข้าไปในโลกของความคิดที่มีทำนอง ในฐานะคนรุ่นใหม่ แทนที่เยน่าจะเล่าเรื่องของตัวเอง กลับเล่าเรื่องที่ไกลตัวออกไป เพราะมีความเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมที่ได้พบและสัมผัสไม่ใช่เรื่องของใครเพียงคนเดียว แต่เป็นเรื่องของทุกคน และหากสามารถนำเรื่องราวเหล่านี้มาเล่าให้คนทั่วไปได้ฟัง แม้ไม่อาจเปลี่ยนแปลงสังคมได้ แต่อย่างน้อยก็ทำให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงคุณค่าของบทเพลงที่ต้องการสื่อสารออกมา และด้วยความเชื่อเรื่องความ

เท่าเทียม จึงทำให้วงเียนำเสนออุดมการณ์ผ่านบทเพลง เพื่อสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ
ในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม (อนุชา ทองเต็ม, 2561)(เอกสารจากเว็บไซต์)

ภาพประกอบ 1 ผู้วิจัยและศิลปินวงเียนา
ที่มา : ณิชพร แก้วสถิตย์ (2564)

ภาพประกอบ 2 กุล พงศ์พิพัฒน์ (กุล) นักร้องและมือกีตาร์
ที่มา : อรรคพวรรษ อินทุประภา (2563) เอกสารจากเว็บไซต์

ภาพประกอบ 3 โพน อิงอมรรัตน์ (โพน) นักร้องและมือเบส
ที่มา : อรรคพวรรษ อินทุประภา (2563) เอกสารจากเว็บไซต์

ภาพประกอบ 4 คีฤทธิ เยน (เย) มือกลอง
ที่มา : อรรคพวรรษ อินทุประภา (2563) เอกสารจากเว็บไซต์

เพลงเพื่อชีวิต

ชุติมา (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) อธิบายที่มาของเพลงเพื่อชีวิต ว่าเป็นบทเพลงที่บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เดิมทีเพลงเพื่อชีวิตถูกเรียกว่า “เพลงชีวิต” จากนั้นถูกบัญญัติชื่อใหม่ว่า “เพลงเพื่อชีวิต” จุดเริ่มต้นของเพลงชีวิตและเพลงเสียดสีสังคมเกิดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2480 นับได้ว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ศิลปินมีบทบาทในการสะท้อนความทุกข์ยากของผู้คน รวมถึงการคดโกงของผู้แทนและนักการเมืองผ่านบทเพลง โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนอยู่ในช่วงระหว่างสงครามและหลังสงคราม ต่อมาในช่วงทศวรรษที่ 2490 ความตื่นตัวของวงการเพลงที่มีสถานีวิทยุและธุรกิจแผ่นเสียงเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้รูปแบบและเนื้อหาของเพลงชีวิตพัฒนาไปในทิศทางที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังได้รับความนิยมจากผู้คนอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงทศวรรษที่ 2500 เพลงชีวิตได้ขบเซาะและเกิดเพลงชีวิตอีกแนวหนึ่งภายในกำแพงคุกที่ถูกจองจำเป็นนักโทษทางการเมืองของ จิตร ภูมิศักดิ์ ผ่านการเขียนบทความเพื่อนำเสนอแนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน” และเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดแนวเพลงใหม่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลา จนพัฒนาเป็นต้นแบบของเพลงเพื่อชีวิตในเวลาต่อมา กล่าวได้ว่า เพลงเพื่อชีวิตคือเพชรเม็ดงามทางด้านวัฒนธรรม อันเกิดจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เช่นเดียวกับ จูติพล ปัญญาธิปนนท์ (2560) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้กล่าวว่า เพลงเพื่อชีวิตที่สะท้อนสังคมและการเมืองเริ่มต้นขึ้นจากเหตุการณ์ 14 ตุลา นำโดยวงคาราวานและกรรมาชนที่เริ่มใช้เพลงเป็นกระบอกเสียงทางความคิดของขบวนการนักศึกษา จากบทความเรื่อง แสงดาวแห่งศรัทธา สถานะของเพลงเพื่อชีวิต และคอมมิวนิสต์ ชื่อ จิตร ภูมิศักดิ์ (อดิเทพ ภัทรเดชไพศาล, 2556, น. 163,170) อธิบายไว้ว่า เพลงเพื่อชีวิตเป็นการส่งผ่านแนวคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ ที่ว่าด้วยศิลปะเพื่อชีวิตและเพื่อประชาชน อันเป็นแนวคิดของนักคิดนักเขียนฝ่ายก้าวหน้า (ในความหมายอุดมการณ์แบบสังคมนิยม) จำนวนมากในยุคหนึ่ง ที่เสนอว่าศิลปะทุกประเภทควรมีหน้าที่รับใช้สามัญชนคนธรรมดา เปิดเผยและสะท้อนสภาพสังคมที่เป็นจริง เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีกว่าเดิม นิยามเพลงเพื่อชีวิตจากแนวคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ จึงไม่ต่างจากวรรณกรรมเพื่อชีวิต คือการมุ่งเขียนเพลงสะท้อนสังคมด้วยอุดมการณ์แบบสังคมนิยม มีลักษณะการบรรเลงที่เรียบง่าย เป็นที่เข้าใจได้ของคนทั่วไป และมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลดปล่อยมวลชนว่าด้วยความทุกข์ยากของคนเล็กคนน้อย หรือบรรยายเกี่ยวกับภัยอันตรายของจักรวรรดินิยมและนายทุน ในทางเดียวกัน ชาตรี ใจทิม (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้อธิบายไว้ในบทความออนไลน์เรื่อง ประวัติบทเพลงเพื่อชีวิต ว่าแต่แรกเริ่มเพลงเพื่อชีวิตหมายถึงเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึงชีวิตของคน โดยเฉพาะชนชั้นล่าง

บอกเล่าถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิตและการถูกเอารัดเอาเปรียบ แนวเพลงเพื่อชีวิตในยุคนี้ส่วนมากจะเป็นเพลงลูกทุ่ง เช่น น้ำมันแพง ของ สรวง สันติ, จักรยานคนจน ของ ยอดรัก สลักใจ, กลิ่นโคลนสาบควาย ของ คำรณ สัมบุญณานนท์, น้ำตาอีสาน แต่งโดย ชลธิ์ ธารทอง และขับร้องโดย สายัณห์ สัญญา เป็นต้น เพลงเพื่อชีวิตในประเทศไทยเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางโดยแพร่หลายในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา โดยเนื้อหาของบทเพลงไม่จำกัดเฉพาะชีวิตของชนชั้นล่างเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงการเรียกร้องประชาธิปไตยและการเห็นแก่เมือง อีกทั้งแนวดนตรียังได้เปิดกว้างมากขึ้น โดยได้รับอิทธิพลและแรงบันดาลใจจากศิลปินต่างประเทศ เช่น Bob Dylan, Bob Marley, Neil Percival Young, Simon & Garfunkel เป็นต้น ซึ่งบทเพลงเพื่อชีวิตในยุคแรกมีรูปแบบทางดนตรีเป็น Folk พร้อมกับ การใช้เครื่องดนตรี Acoustic ต่อมาได้เพิ่มดนตรีแนว Rock พร้อมกับใช้กีตาร์ไฟฟ้า เบส และกลองชุด สอดคล้องกับศทวธ ไทย (2562)(เอกสารจากเว็บไซต์) ได้ศึกษาเพลงเพื่อชีวิตของไทย จากแนวพัฒนาการสู่การวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรมทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของเพลงเพื่อชีวิตมีที่มาจากการปรับเพลงจำอวดสู่การแต่งเพลงยาวล้อการเมืองและผู้มีอำนาจในสังคม ต่อมาจึงได้มีการผสมผสานทำนองกับแนวดนตรีลูกทุ่ง และมีเนื้อหาของบทเพลงเพื่อสะท้อนภาพชนบท นอกจากนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ และธนาภรณ์ ภู่มั่ง (2555, น. 824-828) ได้กล่าวไว้ในวิจัยเรื่อง เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตในสังคมการเมืองไทย ว่าเนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิตไม่เพียงแต่กล่าวถึงเรื่องการเมืองเท่านั้น แต่ยังรำพึงรำพันถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

การเกิดขึ้นของเพลงเพื่อชีวิตมีเป้าหมายเพื่อตีแผ่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้คนในสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการปลุกใจเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม แนวความคิดของนักศึกษาในยุคที่ประชาธิปไตยเบ่งบานจะมุ่งเน้นเรื่องการรับใช้มวลชน การต่อสู้เพื่อความยุติธรรม รวมทั้งป้องกันการเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้น เนื้อร้องของเพลงเพื่อชีวิตในช่วงนี้จึงมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงความหวังที่จะปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการต่อต้านอำนาจรัฐ ยิ่งในช่วงที่สังคมมีความสับสนทุกข์ยากมากเท่าไร ศิลปะและบทเพลงก็ซับซ้อนและเรียกร้องมากขึ้นเท่านั้น เช่นเดียวกัน วัฒนธรรมเหล่านี้ได้หล่อหลอมถ่ายทอด และพัฒนาไปตามยุคสมัย ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา แนวความคิดเรื่องศิลปะเพื่อชีวิตได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา นักเรียน และนักเขียน ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์และตีพิมพ์งานแปลวรรณกรรมต่างชาติ ดังนั้น แนวคิดหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาของเยาวชนกลุ่มนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับใช้ประชาชน ในขณะเดียวกัน บทเพลงเพื่อชีวิตของนักศึกษาในช่วงนี้

ก็ได้ถูกใช้ในบริบทสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องและแก้ไขปัญหาของสังคม หลังจากชัยชนะของขบวนการนักศึกษาปัญญาชนจากเหตุการณ์ 14 ตุลา ทำให้นักศึกษาเหล่านั้นขยายอุดมการณ์ทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยโดยการเข้าถึงประชาชนในรูปแบบของการออกค่ายอาสา การเคาะประตูบ้านเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยในชนบท และการขึ้นเวทีเพื่อต่อต้านกลุ่มนายทุนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการจัดนิทรรศการทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความคิดทางการเมือง การอภิปรายปัญหาบ้านเมือง รวมทั้งการเขียนเรื่องสั้นเพื่อสะท้อนอุดมการณ์ ซึ่งล้วนเป็นการเปิดเผยและสร้างความแปลกใหม่ที่เป็นเรื่องต้องห้ามของรัฐบาลในช่วงนั้น นอกจากนี้การจัดงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่ชีวประวัติของ จิตร ภูมิศักดิ์, กุหลาบ สายประดิษฐ์ ฯลฯ ที่แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง นับเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจจากมวลชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะงานของ จิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งบุคคลนี้ได้กลายเป็นวีรบุรุษของงานศิลปะเพื่อชีวิตเพื่อประชาชน อันสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้กับอำนาจรัฐด้วยการใช้วัฒนธรรมเพลง (มนต์สวรงค์ จินดาแสง, 2532, น. 84-86)

กล่าวได้ว่า กระบวนการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมและแนวคิดของบทเพลงเพื่อชีวิตในยุคแรกเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมในสังคมผ่านการผสมผสานแนวความคิดและรูปแบบทางดนตรีของศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสอดแทรกความคิดให้กับคนในสังคม นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องศิลปะกับการต่อสู้ของจีน และการต่อต้านสังคมของสหรัฐอเมริกา ยังเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้เกิดบทเพลงเพื่อชีวิต จากสำนึกที่ว่า เพลงสามารถเป็นเครื่องมือในการรวบรวมพลังและการเปลี่ยนแนวความคิดของคนในสังคมได้ ดังนั้น แนวคิดนี้จึงได้มีบทบาทสำคัญต่อการเกิดบทเพลงเพื่อชีวิตของนักศึกษาปัญญาชนในยุคของไทยที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น

พัฒนาการของเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปลายปี พ.ศ.2516 - ต้นปี พ.ศ.2517 บทบาทของ Bob Dylan, Joan Baez และกลุ่มศิลปินที่ร้องเพลงเพื่อประท้วงเหตุการณ์บ้านเมืองในประเทศอเมริกา นับว่ามีอิทธิพลสูงสุดต่อแนวเพลงเพื่อชีวิตของนักศึกษาปัญญาชน ผลงานเพลงเพื่อชีวิตในช่วงแรกจึงเป็นบทเพลงที่สะท้อนปัญหาความยากลำบากของชาวนา กรรมกร ความแห้งแล้ง และความไม่เป็นธรรม ซึ่งลักษณะของบทเพลงในช่วงนี้ยังไม่รุนแรงถึงขั้นสามารถปลุกใจมวลชนให้ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อท้าทายอำนาจรัฐ ต่อมาช่วงปลายปี พ.ศ.2517 - พ.ศ.2518 ในงานพระราชทานเพลิงศพวีรชน มีวงดนตรีมาร่วมแสดงหลายวง ได้แก่ วงกรรมมาชน, วงกมล, วงไดอะเลคติก ฯลฯ นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นยุคของการปลุกเร้าอุดมการณ์ตามแนวคิดศิลปะเพื่อชีวิต นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายโจมตีรัฐบาลและความขัดแย้งทางการเมืองจากการออกเผยแพร่ประชาธิปไตย ซึ่งลักษณะของดนตรีในรูปแบบ Folk จะไม่เหมาะกับการชุมนุมประท้วงท่ามกลางผู้คนจำนวนมากได้อีกต่อไปแล้ว พัฒนาการของรูปแบบทางดนตรีจึงกลายเป็นประเภท Rock และ String ทั้งยังมีการแต่งเพลงปลุกใจเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมือง และเมื่อการประท้วงมีกลุ่มนักศึกษาเป็นผู้นำชาวนาและกรรมกร ซึ่งมีความกดดันจากการคุกคามของพวกกระหังแดง อันเป็นกลุ่มจัดตั้งของขบวนการฝ่ายขวา ขบวนการนักศึกษาจึงได้จัดตั้งองค์กรแห่งการปฏิวัติ มีการประชุมแบ่งแยกงานเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและอุดมการณ์ มีการอบรมสัมมนาในหมู่ นักศึกษาและปัญญาชนต่าง ๆ ในขณะเดียวกันได้มีโฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายรัฐบาลที่กลัวผลกระทบจากขบวนการคอมมิวนิสต์ ซึ่งอาจแฝงมาในรูปแบบของขบวนการนักศึกษา ในปีนี้จึงเป็นปีแห่งความขัดแย้งยุ่งยาก จนกระทั่งกลุ่มกระหังแดงได้บุกเผามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่งผลให้ภาพพจน์นักศึกษาเกิดความเสียหาย จึงมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการองค์การนักศึกษา วงดนตรีเพื่อชีวิตอันเป็นปีกหนึ่งของงานวัฒนธรรมจึงต้องปรับแนว ความคิด และรูปแบบทางดนตรี โดยมีท่วงทำนองและจังหวะเป็นแบบอนุรักษ์นิยมตามสถานการณ์ และเหตุการณ์ของบ้านเมือง แต่เนื้อหาของบทเพลงยังคงสะท้อนแนวความคิดและอุดมการณ์แบบเดิม (มนต์สรวงศ์ จินดาแสง, 2532, น. 94)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สัญวิทยา (Semiology)

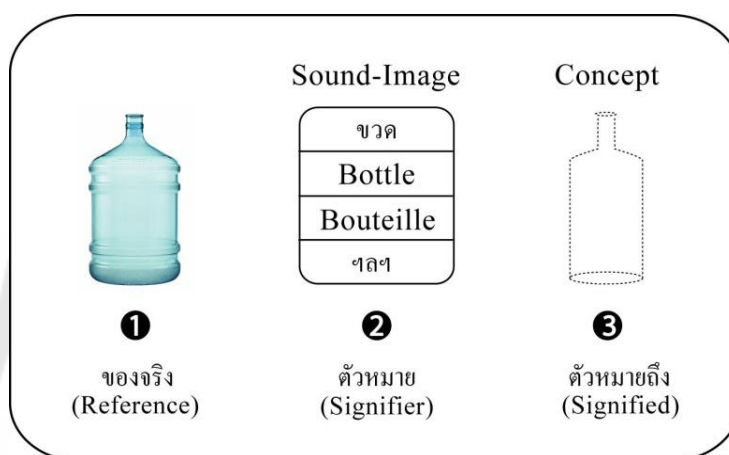
กาญจนา แก้วเทพ (2552, น. 76-77) และ ปิยลดา เทวกุล ทวีปรังษีพร (2557, น. 162) อธิบายว่า สัญวิทยา หรือ Semiology มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก Semeio (Sign) + Logia (Theory, Discourse, Science) แปลว่า ศาสตร์แห่งสัญญาณ (Science of Sign) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อความหมาย โดยศึกษาเรื่องสัญญาณ (Sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง (Object) ในตัวบท (Text) และในบริบท (Context) เช่น แนวนั้นเป็นสัญญาณแทนความผูกพันระหว่างคู่รักในบริบทสังคมตะวันตก หากอยู่ในบริบทสังคมอื่น ความผูกพันระหว่างคู่รักอาจถูกแทนที่ด้วยสัญญาณอื่นได้ตามความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรม สัญวิทยามักใช้ภาษามาวิเคราะห์ความหมายในเชิงภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะภาษาที่อยู่ในรูปแบบวรรณกรรม ตำนาน และคัมภีร์ทางศาสนา เช่น สามก๊ก สี่แผ่นดิน คัมภีร์ไบเบิล และพระไตรปิฎก ซึ่งวรรณกรรมดังกล่าวหากมีการถอดความหรือแปลความร่วมกับบริบทแวดล้อม จะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมทั้งอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

เฟอริดินาน เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) บิดาแห่งสัญวิทยา ให้ความสำคัญต่อการศึกษารากฐานที่เป็นระบบสัญญาณเพื่อใช้แสดงความหมาย และเสนอว่ายังมีระบบสัญญาณในรูปแบบอื่นที่สามารถนำมาใช้แสดงความหมายและความคิดของผู้ส่งสารได้ เช่น ภาษาใบไม้ พิธีกรรม และอาหาร กล่าวคือ ทุกสิ่งสามารถเป็นสัญญาณได้หากถูกนำมาใช้แสดงความหมาย (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 77-78)

Ferdinand de Saussure ได้นิยามวิชาทางด้านภาษาศาสตร์นี้ว่า สัญวิทยา (Semiology) และให้ความหมายของสัญญาณ ว่าเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยอายตนะ (สัมผัสทั้ง 5 ประกอบด้วย รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส) โดยคนกลุ่มหนึ่งตกลงใช้เพื่อหมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่ได้ปรากฏอยู่ในสัญญาณ และเกิดขึ้นโดยความไร้เหตุผล เช่น การที่เราเรียกสัตว์ 4 เท้าที่ร้องเหมียว ๆ ว่า แมว ไม่ได้มีเหตุผล เนื่องจากความจำเป็นทางธรรมชาติอันใดทั้งสิ้น เพราะชาวอังกฤษเรียกสัตว์ชนิดนี้ว่า แคท ชาวญี่ปุ่นเรียกว่า เนโกะ และชาวฝรั่งเศสเรียกว่า ชา ซึ่งชื่อที่ใช้เรียกทั้งหมดเกิดขึ้นค่อนข้างไร้เหตุผล เป็นเพียงสิ่งที่คนในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อใช้ร่วมกัน หรือเรียกว่าเป็นข้อตกลงทางสังคม

นอกจากนี้ Ferdinand de Saussure ยังได้แบ่งองค์ประกอบของสัญญาณออกเป็น 2 ส่วน

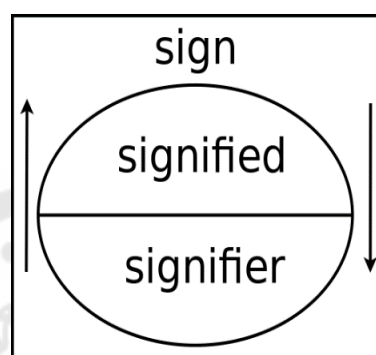
1. ตัวหมาย/ตัวสัญญาณ (Signifier) คือรูปสัญญาณที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูป เป็นส่วนที่รับรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น ภาพบนกระดาษ เสียงพูด (Image & Sound) เป็นต้น
2. ตัวหมายถึง/นัยสัญญาณ (Signified) คือความหมายของสัญญาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นภาพที่เกิดขึ้นในใจหรือความคิด (Concept) และจับต้องไม่ได้

ภาพประกอบ 5 แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างของจริง - ตัวหมาย - ตัวหมายถึง
ที่มา : กาญจนา แก้วเทพ (2552, น. 81)

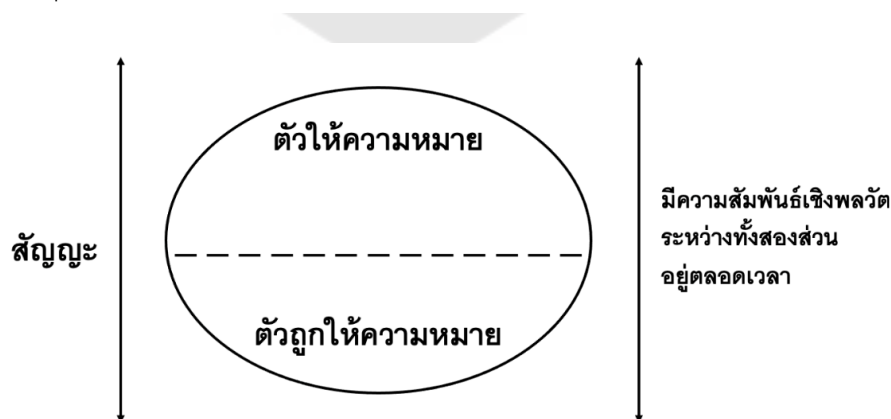
จากแผนผังดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ภาพที่ 1 เป็นภาพของจริง (Reference) ภาพที่ 2 คือตัวหมาย (Signifier) โดยเป็นสัญญาณที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นในรูปแบบของตัวหนังสือหรือลายลักษณ์อักษร (Image) ภาษาไทยเขียนว่า ขวด ภาษาอังกฤษเขียนว่า Bottle และภาษาฝรั่งเศสเขียนว่า Bouteille ในอีกรูปแบบของสัญญาณอาจเป็นเพียงเสียง (Sound) กล่าวคือการเปล่งเสียงเรียกของสิ่งนั้นออกมาเป็นถ้อยคำ และเมื่อคนในสังคมผ่านกระบวนการเรียนรู้ได้รับการถ่ายทอดให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงสามารถอ่านอักษร ขวด/Bottle/ Bouteille แล้วเกิดการจินตนาการภาพขวดขึ้นมาในใจหรือในความคิด (Concept) ได้ในท้ายที่สุด ซึ่งเรียกว่า ตัวหมายถึง (Signified)(กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 81-82)

ในการศึกษาระบบสัญลักษณ์มีความสัมพันธ์ด้วยกัน 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ จะเห็นได้จากคำว่า ขวด/Bottle/ Bouteille ไม่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับรูปร่างจริงแต่อย่างใด ประการต่อมา เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และประการสุดท้าย เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีเหตุจูงใจพิเศษทั้งจากผู้สร้าง ความหมายและผู้ใช้ความหมาย

ภาพประกอบ 6 แผนผังแสดงความสัมพันธ์ตามระบบสัญลักษณ์ของ Ferdinand de Saussure
ที่มา : ปิยลดา เทวกุล ทวีปรั้งสีพร (2557, น. 164)

ทั้งนี้ ตัวหมาย (Signifier) ทำงานร่วมกับตัวหมายถึง (Signified) ทั้งสองยึดโยงกันอยู่ด้วยข้อตกลงทางสังคม ทำให้ผู้คนในสังคมสามารถสื่อสารกันได้ และทั้ง 2 สิ่งมีความสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งในลักษณะพลวัตระหว่างกันตลอดเวลา กล่าวคือ ทั้งตัวให้ความหมายและตัวถูกให้ความหมายสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับกาลเทศะในการใช้สัญลักษณ์นั้น ๆ (ปิยลดา เทวกุล ทวีปรั้งสีพร, 2557, น. 163-164)

ภาพประกอบ 7 แผนผังแสดงความสัมพันธ์เชิงพลวัต
ที่มา : วงศกร วงเวียน (2562, น. 28)

ชาร์ลส์ แซนเดอร์ส เพียส (Charles Sanders Peirce) นักทฤษฎีชาวอเมริกา ผู้บัญญัติคำว่า Semiotics และอธิบายว่า สัญญะคือสิ่งที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง

Charles Sanders Peirce ได้นำระยะห่างระหว่าง ตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) ตามแนวคิดของ Ferdinand de Saussure มาจัดประเภทของสัญญะ (Sign) โดยแบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 78-80)

1. Icon (สัญรูป) หมายถึง ภาพเหมือนที่ถูกนำมาแสดงแทนของจริง เช่น ภาพถ่ายซึ่งภาพเหล่านี้สามารถมองเห็นได้ และมีความคล้ายคลึงกับของจริง

2. Index (ดรรชนี) หมายถึง สัญญะที่เชื่อมโยงเหตุและผลไปสู่ความเป็นจริง โดยผ่านกระบวนการคิดในลักษณะเป็นเหตุเป็นผล เช่น ค้อนไฟ เป็นดรรชนีที่เชื่อมโยงถึงไฟไหม้ เป็นต้น

3. Symbol (สัญลักษณ์) หมายถึง รูปสัญญะกับความหมายสัญญะที่ไม่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อความคิดหรือความหมายภายใต้เงื่อนไขที่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในสังคมที่ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เช่น ตัวเลข 6/๖/VI ในภาษาที่แตกต่างกัน เป็นตัวหมาย (Signifier) ที่มีความหมายถึง (Signified) เลขหก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่ารูปสัญญะหนึ่งจะเป็นได้เฉพาะสัญรูป ดรรชนี หรือสัญลักษณ์เพียงเท่านั้น เพราะในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ขึ้นอยู่กับการตีความที่สามารถสื่อความมากกว่านั้นได้

ตาราง 1 ประเภทของสัญญะตามทัศนะของ Charles Sanders Peirce

ประเภทสัญญะ เกณฑ์การพิจารณา	สัญรูป (Icon)	ดรรชนี (Index)	สัญลักษณ์ (Symbol)
ความสัมพันธ์	มีความคล้ายคลึง	มีความเชื่อมโยง แบบเหตุผล (Casual Connection)	มีความเชื่อมโยง เกิดจากข้อตกลง (Convention)
ตัวอย่าง	ภาพถ่าย อนุสาวรีย์ รูปปั้น	ควันไฟ อาการของโรค	คำ ตัวเลข ชวเลข
กระบวนการ ถอดความหมาย	มองเห็นได้	ต้องคิดหาเหตุผล (Figure out)	ต้องเรียนรู้

โรลองต์ บาร์ธส์ (Roland Barthes) นักทฤษฎีชาวฝรั่งเศส ได้อธิบายกระบวนการสร้างความหมายตามแนวคิดสัญวิทยา ว่าประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 94-95)

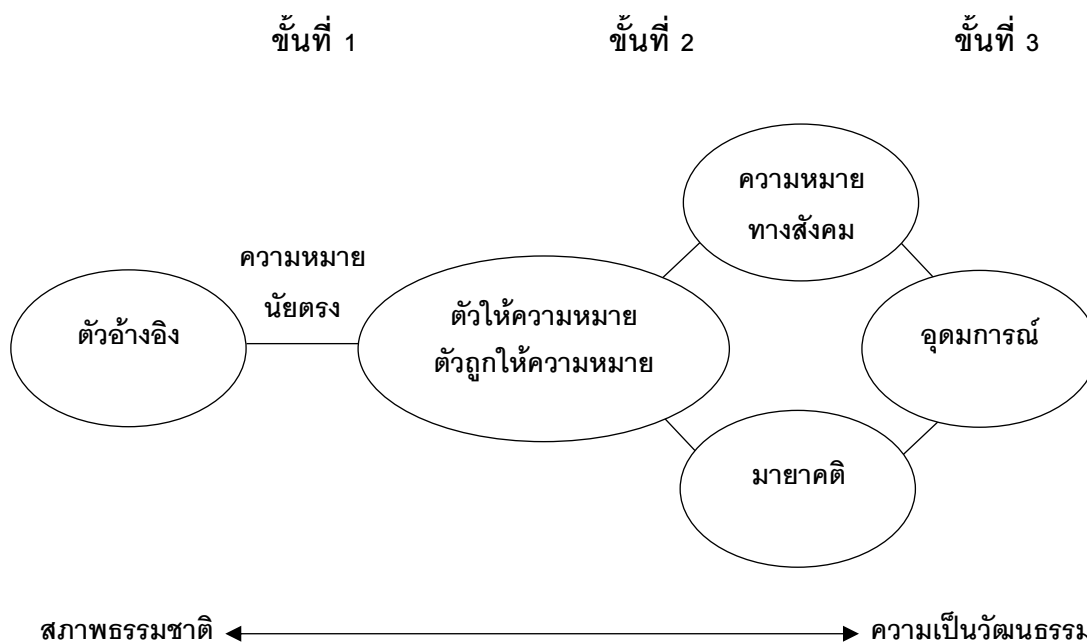
1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning) เป็นกระบวนการสร้างความหมายในขั้นแรก เป็นความหมายที่มีลักษณะเป็นสากล (Universality) หมายถึงเป็นความหมายเดียวกันสำหรับทุกคน และเป็นสภาวะวิสัย (Objectivity) คืออ้างอิงขึ้นมาโดยไม่มีการประเมินคุณค่าจากตัวผู้ให้ความหมาย ตัวอย่างที่ชัดเจนคือความหมายที่ระบุในพจนานุกรม เช่น คำว่า แม่ หมายถึง สตรีผู้ให้กำเนิดลูก, คำว่า หมี หมายถึง สัตว์ 4 เท้าประเภทหนึ่ง เป็นต้น ดังนั้น ความหมายนัยตรงจึงเป็นความหมายตรง ๆ หรือเป็นการให้ความหมายของสิ่งที่กล่าวถึง และเป็นที่น่าสังเกตว่าในความเป็นจริงไม่มีระบบความหมายใดที่เป็นสภาวะวิสัยหรือเป็นกลางอย่างแท้จริง เว้นแต่ภาษาที่เฉพาะเจาะจงมาก เช่น ภาษาคณิตศาสตร์

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning) เป็นความหมายทางสังคม ความหมายในขั้นนี้จะเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมในการรับสาร เป็นความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงของกลุ่มคน หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะบุคคล เช่น เมื่อกล่าวถึงแม่ บางคนอาจนึกถึงความอบอุ่น ในขณะที่อีกคนอาจนึกถึงความเข้มงวด ดังนั้น ความหมายในขั้นนี้จึงเป็นการให้ความหมายถึงสิ่งอื่นนอกเหนือจากตัวมันเอง และเป็นความหมายที่มีความสำคัญกับบุคคลอย่างแท้จริงในแง่ของการรับรู้ การถอดรหัส และการตีความ ซึ่งความหมายโดยนัยสามารถแปรเปลี่ยนได้อีกมากมาย

เนื่องจากความหมายทางสังคมมีความซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้น การตีความหมายของสัญญาณระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายอาจไม่ตรงกัน กรณีเช่นนี้ไม่ถือเป็นความล้มเหลวทางการสื่อสาร แต่เป็นการถอดรหัสที่คลาดเคลื่อน (Aberrant Decoding) ซึ่งเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นได้ของการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น คำว่า ความใจกว้าง ในยุคสมัยหนึ่งทำให้นึกถึงพระเวทสันดร ผู้บำเพ็ญทานบารมีที่มีความใจกว้างและมักทำทานด้วยการให้ แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยน เมื่อเอ่ยถึงความใจกว้าง ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงแม่น้ำ เปรียบความใจกว้างเหมือนแม่น้ำที่มีความกว้างใหญ่ เป็นต้น สาเหตุสำคัญอยู่ที่การไม่หยุดนิ่งของความหมายในการสื่อสารของมนุษย์

นอกจากนี้ สุขสม หินวิมาน (วงศกร วงเวียน, 2562, น. 31) ได้ขยายความว่า กระบวนการสร้างความหมายในขั้นที่ 2 นอกจากจะเป็นความหมายทางสังคม ยังมีความหมายในเชิงมายาคติ (Myth) หมายถึง ความหมายที่ผสมผสานจากความเชื่อที่ยึดติดจนกลายเป็นตำนาน ประสพการณ์ หรือเป็นภาพที่มีมาตั้งแต่ในอดีตของสังคม เช่น คนเมืองเพชร มีความหมายในขั้นแรกว่าคนที่อาศัยในเมืองเพชรบุรี แต่มีความหมายเชิงมายาคติและมีภาพติดตามาตั้งแต่ในอดีตว่าเป็นคนดู

ต่อมา Fiske and Hartley นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนได้นำกระบวนการสร้างความหมายขั้นที่ 2 มาพัฒนาและเสนอว่า ความหมายทางสังคมและมายาคติเป็นเพียงระบบสัญลักษณ์และความหมายขั้นผิวเผิน ซึ่งหากความหมายทางสังคมได้รับการต่อยอดหรือผลิตซ้ำจากสถาบันสังคม จะนำไปสู่กระบวนการสร้างความหมายในขั้นที่ 3 เรียกว่า ความหมายในระดับอุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการผลิตซ้ำอยู่เสมอจากสถาบันสังคม

ภาพประกอบ 8 กระบวนการสร้างความหมาย 3 ขั้นตอน

ที่มา : วงศกร วงเวียน (2562, น. 31)

ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่ถูกผลิตซ้ำจนพัฒนาเป็นอุดมการณ์ผ่านสถาบันทางสังคมที่เห็นได้ชัดคือการออกอากาศเพลงชาติผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยเวลา 8.00 น. และ 18.00 น. ของทุกวัน

จะเห็นได้ว่าสัญวิทยาสามารถช่วยขยายขอบเขตของการศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์ เนื่องจากทุกสิ่งสามารถนำมาขยายและแปลความให้มีความหมายได้มากกว่าตัวของสิ่งนั้น โดยไม่จำกัดขอบเขตของการศึกษา และสิ่งที่นำมาศึกษาเพื่อตีความเรียกว่า ตัวบท (Text)

การศึกษาตัวบท (Text) เป็นหน้าที่ของผู้ส่งสารในการสร้างสรรค์ตัวบทให้มีความหมายต่าง ๆ ออกไป และมีวิธีการส่งสารเพื่อให้ผู้รับสารตีความไปในทิศทางที่ต้องการ ขณะเดียวกันฝ่ายผู้รับสารต้องทำหน้าที่ถอดความโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้เพื่อเข้าใจความหมายของสาร และการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ที่ทำให้สัญวิทยาเกิดความหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ ทุกสิ่งที่มีความสัมพันธ์ประกอบขึ้นจากองค์ประกอบ 2 อย่าง ได้แก่ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 83-85)

1. ส่วนประกอบย่อย (Element) หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนเกิดความสัมพันธ์แล้วเกิดความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. ความสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ทำให้เข้าใจความหมายของส่วนประกอบย่อย และหากความสัมพันธ์เปลี่ยนจะทำให้ส่วนประกอบย่อยถูกแปลความเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น การเรียงรูปประโยค ต่อไปนี้

ตาราง 2 ตัวอย่างการเรียงรูปประโยค

ประโยค 1	พ่อ	ดี	ลูก
ประโยค 2	ลูก	ดี	พ่อ

จากตารางจะเห็นว่าส่วนประกอบย่อยไม่ได้เปลี่ยนไป แต่การเรียงลำดับของความสัมพันธ์ (Order Relation) ทำให้สามารถแปลความได้แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ถูกนำมาใช้อธิบายความหมาย พบว่าไม่มีอะไรมีความหมายในตัวเอง แต่ความหมายเกิดจากความสัมพันธ์ และความสัมพันธ์เป็นตัวทำให้เกิดความหมาย เช่น การบอกว่าสมศักดิ์มีเงิน 1 ล้านบาท จะไม่มีความหมายอะไรเลยหากไม่นำสมศักดิ์ไปเปรียบเทียบกับคนงานในโรงงานหรือเศรษฐีพันล้าน

ตัวอย่างความสัมพันธ์ที่ทำให้เข้าใจความหมายอย่างชัดเจนเป็นความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) หมายถึง การนำสิ่งที่ตรงข้ามมาเข้าคู่กันจะทำให้เข้าใจความหมายได้รวดเร็วและชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น ตัวละคร พระเอก-ผู้ร้าย ซึ่งการทำหน้าที่ของผู้ร้ายทำให้ตัวละครที่เป็นพระเอกโดดเด่นขึ้นมา

ตาราง 3 ตัวอย่างความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition)

พระเอก	ผู้ร้าย
• หนุ่ม • โสด • รักเดียวใจเดียว • สุภาพบุรุษ • รักษาสัญญา	• แก่ • แต่งงานแล้ว/มีภรรยาหลายคน • เจ้าชู้ • ซี้โกง • หลอกหลวง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างของ 2 สิ่งตามแนวคิดสัญวิทยา คือการวิเคราะห์ตัวบท (Text) และบริบท (Context) ซึ่งบริบทคือสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวบท และเป็นตัวกำหนดที่ทำให้ความหมายของตัวบทเปลี่ยนไป โดยเฉพาะบริบททางสังคม-วัฒนธรรม (Socio-Cultural Context) เป็นบริบทที่มีความสำคัญที่สุดในการกำหนดความหมาย เช่น เมื่อท้องฟ้ามีเมฆดำ ฟ้าครีมี และมีฟ้าแลบ ในแอฟริกาหมายถึงความถึงกลางร้าย ในประเทศไทยมีความเชื่อว่าพระรามสูรกำลังขว้างขวาน แต่นักวิทยาศาสตร์อธิบายว่าเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อฝนใกล้จะตกเป็นต้น

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความหมายตามแนวคิดสัญวิทยาของ Ferdinand de Saussure (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 87-90) มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ ลักษณะส่วนตัว/ส่วนรวมของสัญญาณ (Private/Public) และรหัส (Code) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะส่วนตัว/ส่วนรวมของสัญญาณ (Private/Public) เป็นการกล่าวถึงมิติของสัญญาณที่มี 2 มิติเสมอ มิติแรกคือมิติส่วนรวม หรือ Language ตัวอย่างเช่น ภาษาไทยประกอบด้วยพยัญชนะ 44 ตัว สระ 32 ตัว วรรณยุกต์ 5 เสียง มีไวยากรณ์ในการเรียงลำดับ คือ ประธาน กริยา กรรม ซึ่งเป็นหลักในการใช้ภาษาที่ทุกคนใช้ร่วมกัน และมิติที่ 2 คือมิติส่วนตัว หรือ Speech กล่าวคือ การนำภาษาไปใช้ในท่วงท่าลีลาการพูด หรือการนำเสนอที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เช่น การอ่านข่าวของผู้ประกาศข่าวที่ไม่เหมือนกันทำให้ผู้สื่งชนติดตามในแบบที่แตกต่างกันไป

2. รหัส (Code/Rule) ในชีวิตของมนุษย์มีรหัสเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งรหัสต่าง ๆ ได้ทำหน้าที่ควบคุมและกำกับโดยที่เราเองก็ไม่วู้ตัว Joseph Berger นักสังคมวิทยาากล่าวว่า รหัสคือแบบแผนขั้นสูงที่ซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณ ซึ่งแบบแผนนี้จะเป็นโครงสร้างในสมองทำหน้าที่เปิดรับและตีความสัญญาณที่เข้ามา เช่น วิธีการลำดับญาติของคนไทย กล่าวคือ พี่ชายของแม่จะมีศักดิ์เป็นลุง และน้องสาวของพ่อจะมีศักดิ์เป็นอา เป็นต้น

Basil Bernstein นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 92-93) แบ่งประเภทของรหัสออกเป็น 2 ประเภท คือ elaborated code และ restricted code ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการในการใช้รหัสของมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ คือการก้าวจาก restricted มาเป็น elaborated ดังคุณลักษณะ (attributes) ของแต่ละรหัส ดังนี้

ตาราง 4 ตารางแสดงความแตกต่างประเภทของรหัส Elaborated Code และ Restricted Code

Elaborated Code	Restricted Code
1. ส่วนใหญ่เป็นรหัสของชนชั้นกลาง	1. ส่วนใหญ่เป็นรหัสของชนชั้นล่าง
2. มีวิธีการใช้ไวยากรณ์ที่ซับซ้อน	2. มีไวยากรณ์ง่าย ๆ ขั้นเดียว
3. ใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย	3. ใช้คำศัพท์ซ้ำ ๆ อยู่ชุดเดียว
4. โครงสร้างของประโยคซับซ้อน	4. โครงสร้างประโยคเป็นแบบสั้น ๆ และซ้ำ ๆ กัน
5. เลือกใช้คำคุณศัพท์และกริยาวิเศษณ์	5. ไม่ค่อยใช้คำคุณศัพท์และกริยาวิเศษณ์
6. มีลักษณะเป็นนามธรรมมาก	6. ไม่ค่อยมีลักษณะเป็นนามธรรม
7. เน้นความเป็นเหตุ-ผล และตรรกะ	7. เน้นลักษณะการใช้อารมณ์
8. ใช้คำแสดงคุณสมบัติมาก	8. ไม่ค่อยใช้คำแสดงคุณสมบัติ

Umberto Eco นักทฤษฎีชาวอิตาลี (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 91-92) ได้อธิบายกระบวนการเข้ารหัส (Encoding) และการถอดรหัส (Decoding) ว่าไม่มีการถอดรหัสใดผิดพลาด เป็นเพียงการถอดรหัสที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากผู้รับสารมีกรอบอ้างอิง(Reference) ของรหัสที่แตกต่างกัน

ประเภทของรหัสมี 4 ประเภท ดังนี้

1. Product Code เป็นรหัสที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกใช้อาหารของแต่ละบ้าน จะบ่งบอกถึงความหมายของบ้านนั้น ๆ
2. Social Code เป็นรหัสที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น คนไทยไม่ตบไหล่พ่อเพื่อแสดงความรัก แต่คนอเมริกันสามารถทำได้
3. Cultural Code เป็นรหัสเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี เช่น การยิ้มของคนไทยที่ทำได้ในทุกวาระโอกาส ซึ่งแตกต่างจากคนตะวันตกที่การยิ้มเป็นรหัสที่มีความหมายน้อยกว่า
4. Personal Code เป็นรหัสเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น ลักษณะเฉพาะตัวของนักการเมืองไทยและอเมริกันจะมีความหมายต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลือชัย จิรวินิจนันท์ (2532, น. 101-104) ได้ศึกษาเรื่อง เพลงเพื่อชีวิต : การนำเสนออุดมการณ์ใหม่ (14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519) พบว่า เพลงเพื่อชีวิตที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2516-2519 มีเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม และระบอบประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม นอกจากนี้ บทเพลงเพื่อชีวิตที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าว ยังมีเนื้อหาสะท้อนภาพของสังคม สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของศิลปิน ทั้งยังทำให้ประชาชนมีความรู้สึกร่วม ส่งผลให้เพลงเพื่อชีวิตเปรียบเสมือนอาวุธที่มีคุณภาพในการต่อสู้ และเรียกร้องเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองของคนในสังคม

สุทธาสินี เกียรติไพบูลย์ (2533, น. 263-269) ได้ศึกษาเพลงเพื่อชีวิตในฐานะบทเพลงเฉพาะกลุ่มที่พัฒนาไปสู่เพลงสมัยนิยม (พ.ศ.2516-2531) พบว่า การที่เพลงเพื่อชีวิตของไทยเปลี่ยนแปลงจากเพลงเฉพาะกลุ่มมาเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมจากมวลชน ปัจจัยสำคัญคือการปรับเปลี่ยนด้านเนื้อหา รูปแบบ และภาพพจน์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้เพลงเพื่อชีวิตต้องปรับเปลี่ยนตามเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม จนทำให้เพลงเพื่อชีวิตกลายเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมจากคนจำนวนมาก

วรุณ ฮอลลิงก้า (2536, น. 413-418) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิต ระหว่าง พ.ศ.2516-2534 พบว่า เพลงเพื่อชีวิตในยุคนี้ไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงแก่คนฟังเท่านั้น แต่ยังเป็นบันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย โดยได้วิเคราะห์แบ่งเหตุการณ์ทางการเมืองออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก ในระหว่าง พ.ศ.2516-2519 เป็นช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมืองสูง เพลงเพื่อชีวิตในช่วงนี้เริ่มต้นอย่างจริงจังหลังเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 โดยปรากฏศิลปินเพลงเพื่อชีวิตหลายวง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการรวมตัวของนักศึกษาที่มีความสนใจด้านการเมือง การปกครอง ตลอดจนความเป็นไปได้ในด้านต่าง ๆ ของประเทศ ในทิศทางเดียวกัน มีการผลิตเพลงเพื่อใช้แสดงดนตรีในงานต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา เช่น การจัดนิทรรศการ และการประท้วงในสถานที่ต่าง ๆ รวมกับกลุ่มแรงงานและกลุ่มนักศึกษาสถาบันอื่น ๆ โดยเนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิตแต่ละเพลงไม่ได้กล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ช่วงที่สอง ในระหว่าง พ.ศ.2519-2534 จากเหตุการณ์รุนแรงโหดเหี้ยมเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2516 นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน และกลุ่มวงดนตรีเพื่อชีวิตได้หลบหนีภัยทางการเมืองเข้าไปอยู่ในป่า ทั้งยังเป็นแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ รัฐบาลคณะปฏิรูปจึงมีนโยบายปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง มีการยุบเลิกขบวนการนักศึกษาทั้งศูนย์กลางนิสิต

นักศึกษาแห่งประเทศไทยและสโมสรนักศึกษาทุกสถาบัน รวมทั้งออกประกาศคณะปฏิรูป ฉบับที่ 42 เพื่อควบคุมการกระจายเสียงของสถานีวิทยุโทรทัศน์และสื่อมวลชนต่าง ๆ และแม้ว่า รัฐบาลชุดนี้จะทำให้เหตุการณ์ในเดือนตุลาคมสงบลงได้ แต่ก็ต้องประสบกับปัญหาทางการเมืองอย่างมาก จึงปฏิวัติอีกครั้งเพื่อยึดอำนาจการปกครองคืนจากรัฐบาล กล่าวโดยสรุป เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตทั้งสองช่วงไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ยังคงกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนแนวคิดของกลุ่มคนในสังคม นอกจากนี้ พัฒนาการของเนื้อเพลงยังเปรียบเสมือนบันทึกรายการที่แสดงถึงความผันผวนและความขัดแย้งทางการเมืองค่อนข้างชัดเจน

สุกัญญา โกมุทมาศ (2542, น. 166-174) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของ เรวดี พุทธินันท์ พบว่า บทเพลงจะมุ่งให้ความเพลิดเพลินทางอารมณ์แก่ผู้ฟัง มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งยังให้แง่คิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งส่งเสริมพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยนำประสบการณ์เรื่องราวที่ผ่านมาในชีวิต รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาเรียบเรียงเป็นบทเพลง ในด้านการใช้ภาษา มีการเลือกใช้ ถ้อยคำ สำนวน โวหาร และการสร้างภาพพจน์ อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บทเพลงเป็นที่นิยม และได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปมาจนถึงปัจจุบัน

ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ (2549, น. 83-90) ได้ศึกษาเพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนสังคมไทย : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตในช่วง พ.ศ.2535-2540 ของศิลปินเพื่อชีวิต 3 คน ได้แก่ พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ, ยืนยง โอภากุล และ พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ โดยวิเคราะห์ทั้งหมด 309 เพลง จาก 38 ชุด พบว่า เนื้อหาของบทเพลงในช่วงนี้ยังคงมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เรียกได้ว่าเป็นเนื้อหาหลัก ๆ ของเพลงเพื่อชีวิต โดยเน้นประเด็นที่เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เช่น ปัญหาความยากจนของผู้คนที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัว ยาเสพติด และการศึกษาของเยาวชนตามมา

จากการสำรวจงานวิจัยข้างต้นพบว่า เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2540 ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก ยังคงทำหน้าที่สะท้อนสังคมที่คล้ายคลึงกัน ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงอารมณ์ผ่านชีวิตของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เพลงเพื่อชีวิตได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในมวลชนหลากหลายกลุ่ม ทั้งยังได้รับความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลาย นอกจากนี้ เพลงเพื่อชีวิตบางเพลงยังทำหน้าที่นำเสนอเรื่องราวชีวิตบุคคลสำคัญของไทย และการเข้ามาของอารยธรรมตะวันตกที่รุกคืบในวัฒนธรรมไทย ในมุมมองที่แสดงถึงความเป็นห่วงต่อวัฒนธรรมที่จะถูกกลืนหาย อย่างไรก็ตาม ในการศึกษา เพลงเพื่อชีวิตเหล่านี้ยังเป็นการศึกษาพัฒนาการของเนื้อหาโดยใช้แนวคิดภาพสะท้อน ทำให้พบข้อสรุปที่ว่า เพลงเพื่อชีวิตมีแนวคิดสะท้อนสังคม สามารถเข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้คนได้ทุกยุคทุกสมัย ทั้งยังให้ความบันเทิงและความสะเทือนใจแก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ในงานศึกษาของ จิตกวี กระจำนเมฆ (2541, น. 166-169) ได้ศึกษาวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตของ สุรชัย จันทิมาธร โดยใช้แนวคิดภาพสะท้อนเป็นเครื่องมือในการศึกษาเนื้อหาของบทเพลง พบว่า ลักษณะความเป็นวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตของสุรชัยที่ถ่ายทอดจากหลักฐานความจริงในสังคม สามารถเชื่อมโยงอารมณ์และสะท้อนภาพสังคมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และประเพณีผ่านบทเพลงอย่างสละสลวย มีคุณค่าต่อการศึกษาเรื่องราวในอดีตสู่ปัจจุบัน ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงได้สะท้อนแนวคิด อุดมการณ์ สภาพปัญหาเกี่ยวกับ ชาวนาภาคอีสาน กรรมกร วีรชน การปราบปรามคอมมิวนิสต์ สงคราม ความรัก การให้กำลังใจ ข้าราชการรับหลง และประสบการณ์ส่วนตัว กล่าวได้ว่า สุรชัย จันทิมาธร เป็นผู้สร้างตำนาน เพลงเพื่อชีวิต ทั้งยังเป็นต้นแบบและเป็นตัวแทนให้กับศิลปินเพื่อชีวิตรุ่นต่อมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงเพื่อชีวิต ยังมีการนำแนวคิดอัตลักษณ์และแนวคิดวาทกรรมมาร่วมวิเคราะห์ด้วย ดังเช่น จักรี ศรีมุงคุณ (2547, น. 201-205) ได้ศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ในวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตของ พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ ในด้านเนื้อหา แนวคิด และศิลปะในการประพันธ์ พบว่า บทเพลงเพื่อชีวิตของ พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ มีทั้งแนวเพลงที่เป็นเพลงเพื่อชีวิตในยุคแรกเริ่ม ซึ่งมีเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ทางการเมือง ในรูปแบบประชาธิปไตยและการต่อสู้ของชาวนา และแนวเพลงแบบปัจจุบันที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความเป็นสามัญของชีวิตผู้คนในเรื่องความรักและความสัมพันธ์ ทางด้านการประพันธ์ แสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถที่เป็นอัตลักษณ์ของ พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ ผ่านการสร้างสรรค ทำนองเพลงให้มีความแปลกใหม่ มีการเลือกใช้ถ้อยคำต่าง ๆ เช่น คำแสดงอารมณ์ คำแสดงอาการเคลื่อนไหว คำเลียนเสียงธรรมชาติ และคำภาษาถิ่น มีการใช้ศิลปะการเรียงร้อยถ้อยคำ โดยการใช้คำซ้ำ การเล่นคำซ้อน การเล่นอักษร และการหลกคำ ทั้งยังมีการใช้โวหารต่าง ๆ เพื่อให้บทเพลงเกิดความไพเราะ และนำเสนอด้วยการบอกเล่าอย่างตรงไปตรงมา

ความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาเพลงเพื่อชีวิตเริ่มมีให้เห็นในช่วงทศวรรษ 2550 เป็นต้นมา ดังในงานศึกษาของ ณัฏฐธิดา นันตา (2553, น. 258-275) เรื่อง วาทกรรมเพลงเพื่อชีวิตในบริบทการเมืองไทย พ.ศ.2525-2550 ในยุคประชาธิปไตยแบบทุนนิยม เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิตในการถ่ายทอดแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมหลักและแนวคิดทางการเมืองของเพลงเพื่อชีวิตคือการเรียกร้องประชาธิปไตยที่มีความยุติธรรมและเท่าเทียม โดยคำว่า “ประชาธิปไตย” ที่ศิลปินเพื่อชีวิตเรียกร้องเป็นไปในสองแนวทาง แนวทางแรกคือประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการปกครอง และแนวทางที่สองคือประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีการดำรงชีวิตในสังคม โดยมีเนื้อหาที่สะท้อนในเรื่องชนชั้น เชื้อชาติ และเศรษฐกิจ ทั้งนี้ รายละเอียดของวาทกรรมการเรียกร้องประชาธิปไตยได้แตกต่างกันไปตามบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในช่วงเวลาต่าง ๆ สำหรับความแตกต่างระหว่างวงดนตรีเพื่อชีวิตระดับประเทศและระดับท้องถิ่น พบว่า ศิลปินระดับประเทศมีจุดมุ่งหมายในการแต่งเพลงเพื่อสะท้อนปัญหาสังคมในเชิงโครงสร้าง ส่วนศิลปินระดับท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของเพลงเพื่อชีวิตยังคงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อความถึงเพื่อชีวิตและสังคมที่ดีกว่าเช่นเดียวกับในอดีต เพียงแต่รูปแบบของการนำเสนอผ่านบทเพลงมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง นอกจากนี้ยังพบว่ามีสาเหตุหลักมาจากกระบวนการทางธุรกิจ โดยเฉพาะกระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงเพื่อชีวิตจากภาพลักษณ์ศิลปิน

ที่ส่งผลให้เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตเปลี่ยนไปจากบทเพลงที่มีความหมายตามรากเหง้า และเป็นบทเพลงที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือและต่อสู้เพื่อสังคมลดน้อยถอยลง จนกลายเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเป็นไปตามกระแสนิยมมากขึ้น ทำให้วงการเพลงเพื่อชีวิตถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบจากสังคมเป็นวงกว้าง

ในการศึกษาเพลงเพื่อชีวิตของไทยจากแนวพัฒนาการสู่การวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรมทางสังคมของ ศทาวุธ ทองไทย (2562) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้กล่าวถึงบทความเรื่อง “จับไม่มัน คั่นไม่ตาย : เพื่อชีวิตและมาลีฮวนน่าในสังคมการเมืองไทย” ของ พิเชฐ แสงทอง ว่ามีการสำรวจอย่างกว้าง ๆ ถึงบริบทแวดล้อมจากการปรากฏตัวของมาลีฮวนน่า โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับแนวคิดของบทเพลงเพื่อชีวิตในวงการวรรณกรรมและวงการเพลงไทย ช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬผ่านการวิเคราะห์เนื้อเพลงและท่วงทำนองของดนตรีบางประการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เรียกว่า “อาการจับไม่มัน คั่นไม่ตายของนิยาม ความหมาย เพื่อชีวิตในสังคมไทย” ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในการเกิดของมาลีฮวนน่าเมื่อกลางทศวรรษ 2530 ทั้งนี้ การเกิดของมาลีฮวนน่าเป็น “รอบปริตตาย” ของวงการเพลงเพื่อชีวิต ซึ่งเป็นแนวเพลงประชานิยมแนวหนึ่งของสังคมไทย หากใช้การเกิดที่มีเส้นเชื่อมสัมพันธ์ที่เรียบรื่นแต่อย่างใด และด้วยบริบททางสังคม การเมือง และพัฒนาการของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ที่เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลลำแดงตัวเองได้มากขึ้น บทเพลงเพื่อชีวิตในสังคมไทยจึงได้ปรับเปลี่ยนตัวเองในช่วงทศวรรษ 2540 แต่ก็ยังมีกระแสไฮยาอติที่ต้องการจำหลักเพลงเพื่อชีวิตแบบเก่า ๆ อยู่ เพียงแต่ถูกจัดสรรไว้ในพื้นที่เฉพาะหรือสถานบันเทิงประเภทที่เรียกว่า “ผับเพื่อชีวิต” เท่านั้น ในขณะที่กระแสหลักของเพลงแนวนี้ได้เปลี่ยนแปลง และเกิดแนวดนตรีอื่น ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาและทำนองที่มิกซ์อายแบบเพลงเพื่อชีวิต เช่น เพลงลูกทุ่ง ที่นำเสนอปัญหาสังคม ปัญหาคนชนบทพลัดถิ่น และปัญหาความแปลกแยกระหว่างคนท้องถิ่นที่พลัดบ้านเข้ามาอยู่ในเมือง

นอกจากนี้ เชาว์วัจน์ พาณิชยเสรีวิศิษฐ์ (2552, น. 192-197) ได้ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงของ ยืนยง โอภากุล และวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ.2524-2552 ผลการศึกษาพบว่า บทเพลงของ ยืนยง โอภากุล และวงคาราบาว มีเนื้อหาเกิดจากความรู้สึกของศิลปินผ่านการสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย มีการนำภาษาท้องถิ่นหรือภาษาไทยพื้นบ้านมาเรียงร้อยเป็นภาษากวี เพราะผู้ฟังเพลงส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป ภาษาที่ใช้จึงไม่มีความซับซ้อน รูปแบบของดนตรีเป็นแนวร็อคผสมพื้นบ้าน มีจังหวะที่ไวใจประกอบกับกลิ่นอายของความเป็นไทยด้วยการนำเครื่องดนตรีไทยมาบรรเลงร่วมกับดนตรีสากล และรูปแบบของบทเพลงมีลักษณะเป็นเพลงสองท่อนและร้องซ้ำท่อนแรก ทั้งยังสร้างความบันเทิง ค่านิยม และปลุกใจแก่ประชาชน โดยเนื้อหาของบทเพลงจะสะท้อนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งมีประเด็นและนัยทางการเมืองประกอบด้วย หลักการและกระบวนการทางประชาธิปไตย นโยบายและผลกระทบนโยบาย บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ผู้นำทางการเมือง พฤติกรรมนักการเมือง และการสร้างความรักความสามัคคีของคนในสังคม ประเด็นและนัยทางสังคม ประกอบด้วย ความไม่เท่าเทียม ความยากจน เด็กจรวยธรรม การศึกษา ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และประเด็นและนัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ราคาสินค้าการเกษตร ระบบเศรษฐกิจ และวิกฤตเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงจะเกิดประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีอุดมการณ์และจุดยืนอย่างชัดเจน ตลอดจนเป็นผู้มีความรู้และความสนใจทางการเมืองค่อนข้างดี ทั้งยังมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จึงจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาศึกษาการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากศึกษาเอกสาร และการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เรียบเรียง และนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนา ซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดแนวทางวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าไว้เป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นค้นคว้าและจัดเก็บข้อมูล

ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ขั้นค้นคว้าและจัดเก็บข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลจากสิ่งตีพิมพ์ (Printed materials) โดยรวบรวมจากสถานที่ต่อไปนี้
 - 1.1 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 - 1.2 หอสมุดป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
 - 1.3 หอสมุดแห่งชาติ
2. ข้อมูลจากเทปบันทึกเสียง (Recording materials)
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview materials)

ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

1. สัมภาษณ์ศิลปินวงเยนา ทั้ง 3 คน ได้แก่

กุล	พงศ์พิพัฒน์ (กุล)	นักร้อง, กีตาร์
โฟน	อิงอมรรัตน์ (โฟน)	นักร้อง, เบส
คึกฤทธิ์	เยนา (เย)	กลอง

โดยประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 ที่มาและแรงบันดาลใจในการแต่งเพลง
- 1.2 เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมของสังคมในช่วงนั้นเป็นอย่างไร
- 1.3 การสื่อความหมายของแต่ละบทเพลง
- 1.4 ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายเพื่อสะท้อนสังคม
- 1.5 ผลกระทบจากสังคมที่มีต่อบทเพลง
- 1.6 บทเพลงทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
2. อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบกับการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงมารวบรวมและวิเคราะห์ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

ศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา จำนวน 13 เพลงในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ที่มาและแรงบันดาลใจ
2. รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง
3. ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

ขั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า พร้อมนำเสนอแนวคิด และอภิปรายสาระสำคัญในรูปแบบของการพรรณนา

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา เป็นการศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมในเรื่องที่มา แรงบันดาลใจ รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม และความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ จำนวน 13 เพลง ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1. ที่มาและแรงบันดาลใจ
2. รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง
3. ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบกับการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงของวงเยนา มาศึกษา และนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของการพรรณนา ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เยนา (YENA) เป็นวงดนตรีนอกกระแสที่สร้างงานเพลงเพื่อตีแผ่เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมในรูปแบบเพลงชีวิต โดยเนื้อหาในบทเพลงเป็นการเสียดสีสังคม สะท้อนมุมมองของผู้คนและความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาเหล่านั้นล้วนสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสอดแทรกความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมตามอุดมการณ์ของศิลปิน ทางด้านแนวดนตรี มีความผสมผสานระหว่าง Rock and Roll, Folk และ New Wave มีลักษณะการร้องที่เน้นเสียงประสาน และเน้นสร้างเสียงดนตรีให้สอดคล้องกับทำนองเพลงเป็นหลัก ทั้งยังเติมสีสันให้กับเพลงด้วยการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกและจังหวะขัด (Against Time) ของกลองชุด ซึ่งสามารถวิเคราะห์เป็นรายบทเพลงได้ดังนี้

บทเพลง พิราบ

เนื้อเพลง

เดินจิกเศษอาหารเศษข้าวซึ่งข้าวโพดกระโดดไปมาบนพื้นน้ำคร่ำ
 ทำเวลาให้ทันหลบลูกปืนปี่กันก่อนนับถอยหลังคืนวันอันแสนไร้ค่า
 ผลอมองฟ้าแวบเดียวรู้สึกเสียวสันหลังเลือดหลังลงอาบเพื่อนนกพิราบข้างกาย
 ทำไม่รู้ไม่เห็นเลือดเพื่อนสาตกระเซ็นเปรอะตากัมน์หน้าหาอาหารต่อไป

หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนประชากร

หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนปริมาณ

นั่งนอนผืนกลางวันถึงพวกสัตว์ใกล้สูญพันธุ์แล้วมันคิดอีกาโดยไม่ทันรู้ตัว
 ค้างเคียงผละมั่งนกแล้วต้องดำทำเวลาให้ทันเพียงก่อนอาทิตย์จะตกดิน
 มันผิดหรือที่ฉันมีมากเลยต้องถูกตัดสินจากประกาศ พ.ร.บ. สัตว์ป่าคุ้มครอง
 ใ้ใครเล่าหนอประกาศสำคัญชีวิตนั้นวัดเพียงได้จากจำนวนที่หลงเหลือที่ขาดหรือเกิน

ก็แค่มันเป็นเพียงเพราะจำนวนประชากร

ก็แค่มันเป็นเพียงเพราะจำนวนปริมาณ

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2560

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้กล่าวถึงเรื่องราวของนกพิราบ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นมาของนกพิราบที่ถูกรวบรวมข้อมูลไว้ในเอกสารจากเว็บไซต์ว่า นกพิราบเป็นนกที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมนุษย์ได้เลี้ยงนกเพื่อความสวยงาม เพื่อการสื่อสาร และเพื่อบริโภค นอกจากนี้ ในสมัยโบราณมนุษย์ยังได้ใช้นกพิราบเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เนื่องจากเป็นนกที่มีประสาทสัมผัสเป็นอย่างดีในการหาทางกลับมาสู่ถิ่นฐานแม้ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหนก็ตาม (สารานุกรมเสรี, 2564)(เอกสารจากเว็บไซต์) และในยุคที่สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการสร้างตึกระฟ้า การตัดถนนหนทาง การคมนาคม รวมถึงการย้ายถิ่นฐานผู้คนจากชนบทเข้ามาอาศัยในเขตเมืองก็เริ่มมีมากขึ้นทุกวัน ส่งผลให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ทั้งจากการทิ้งขยะ การปล่อยเขม่ารถยนต์ และฝุ่นละออง ดังนั้น ผู้คนจึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดี สำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อย่างเช่น สัตว์ ก็ต้องมีการปรับพฤติกรรมเพื่อการอยู่รอดเช่นกัน โดยเฉพาะสัตว์ประเภทนก ด้วยเหตุนี้ คนเมืองจึงมักเห็นนกนานาชนิดบินไปมาเพื่อหาอาหาร หาคู่ หาที่อยู่ และเสี่ยงร้องไปทั่วเมืองจนสร้างความรำคาญให้แก่ผู้คน และเมื่อนกพิราบมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การแย่งอาหารตามที่สาธารณะของบรรดานกก็ยิ่งมาก นกเหล่านั้นจึงต้องบินไปกินเศษอาหารและเศษขยะตามบ้านเรือน ในระยะแรกที่จำนวนนกพิราบยังมีไม่มาก แต่ด้วยการแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็วทำให้นกพิราบมีจำนวนมากขึ้นจนสร้างปัญหาให้แก่ผู้คน อีกทั้งมูลนกที่อยู่บริเวณรูปปั้น อนุสาวรีย์ และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ยังทำให้สิ่งเหล่านั้นได้รับความเสียหาย จนการซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพเดิมเป็นไปได้ยาก และเมื่อมีการปฏิรูปอุตสาหกรรม พื้นที่ในการทำเกษตรกรรมได้ลดลง อาหารที่นกเคยได้กินก็เริ่มลดตาม นกพิราบจึงต้องบินออกนอกเมืองเพื่อหาอาหาร โดยไปกินพืชพันธุ์ธัญญาหารของชาวนา ส่งผลให้คนเหล่านั้นเห็นนกพิราบเป็นศัตรูที่สร้างความรำคาญและทำลายรายได้ จึงหาทางกำจัดโดยการประดิษฐ์ปืนลูกปราย (shotgun) เพื่อใช้ยิงนก จนการยิงปืนเพื่อฆ่านกพิราบได้กลายเป็นกีฬาอดนิยมนในช่วงหนึ่ง (สุทัศน์ ยกส้าน, 2561) (เอกสารจากเว็บไซต์) ไม่เพียงเท่านั้น ยังมีการยิงนกเพื่อความสนุกสนานในหมู่วัยรุ่นอีกด้วย นอกจากนี้ น.สพ.พรพิทักษ์ พันธุ์หล้า ผู้อำนวยการกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า ในตัวนกพิราบจะมีตัวไรอยู่ ทุกครั้งที่กระพือปีกจะทำให้เกิดการฟุ้งกระจายของละอองดินและตัวไร ประกอบกับตัวนกพิราบยังเป็นพาหะนำโรคมานสู่คนได้อีกหลายโรค และด้วยข้อเสียต่าง ๆ ที่กล่าวมา จึงทำให้นกพิราบเป็นสัตว์ปีกที่ถูกจัดระเบียบอย่างหนัก กล่าวคือ การให้อาหารนกพิราบมีความผิดตาม พ.ร.บ.รักษาความสะอาด

และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มีโทษปรับ 2,000 บาท และมีความผิดตาม พ.ร.บ.สาธารณสุข พ.ศ.2535 มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 25,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ปรภัต จุตระกูล, 2561)(เอกสารจากเว็บไซต์)

ปัจจุบันนอกจากจะมี พ.ร.บ. เพื่อแก้ไขปัญหาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และ พ.ร.บ.สาธารณสุข เพื่อป้องกันโรคติดต่อจากนกมาสู่คน ในขณะเดียวกันกลับไม่มี พ.ร.บ. คุ้มครองนกพิราบที่มักถูกวางยาหรือถูกทำลายด้วยวิธีต่าง ๆ จากคนที่ไม่คิดถึงชีวิตและประโยชน์จากการมีอยู่ของมันแม้แต่น้อย ด้วยเหตุนี้ ศิลปินจึงมีความเห็นว่ารัฐบาลควรมีนโยบายหรือวิธีจัดการเรื่องนกพิราบที่ดีกว่าการทำลายให้มันหายไป เพียงเพื่อประโยชน์ในการใช้ชีวิตของคนเพียงอย่างเดียว เพราะนกพิราบเหล่านั้นต่างก็มีชีวิตเช่นเดียวกับคน ดังนั้น ศิลปินจึงเลือกนกพิราบมาเป็นตัวละครในการสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของชีวิตผ่านบทเพลง “พิราบ”

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงพิราบ เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“เดินจิกเศษอาหารเศษข้าวซังข้าวโพดกระโดดไปมาบนพื้นน้ำคร่ำ
ทำเวลาให้ทันหลบลูกปืนบีบกันก่อนนับถอยหลังคืนวันอันแสนไร้ค่า
เผลอมองฟ้าแวบเดียวรู้สึกเสียวสันหลังเลือดหลังลงอาบเพื่อนนกพิราบข้างกาย
ทำไม่รู้ไม่เห็นเลือดเพื่อนสาตกกระเซ็นเปรอะตากัมน้ำหาอาหารต่อไป”

ในท่อน Verse 1 เป็นการบรรยายพฤติกรรมของนกพิราบที่กำลังเดินจิกเศษซังข้าวโพดบริเวณน้ำเสียที่ขังอยู่บนพื้น ในขณะเดียวกันก็ต้องคอยหลบอันตรายจากลูกปืนบีบกันไปด้วย แม้นกพิราบเหล่านั้นต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางอันตรายอย่างไร้ค่า ต้องเห็นเพื่อน ๆ นกพิราบด้วยกันตายหายไปทีละตัว แต่ก็จำต้องใช้ชีวิตต่อไปประหนึ่งว่าไม่เคยมีอะไรเกิดขึ้น

“หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนประชากร
หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนปริมาณ”

และในตอน Hook เป็นการตั้งคำถามถึงคุณค่าของนกพิราบ ว่าด้วยจำนวนที่มีมากไปหรือไม่ จึงทำให้นกพิราบดูไม่มีค่า การตายของนกพิราบจึงไม่สำคัญ

“นั่งนอนฝันกลางวันถึงพวกสัตว์ใกล้สูญพันธุ์แล้วมันคิดอีกโดยไม่ทันรู้ตัว
ค้างเลียงผา ละมั่ง นกแก้ว แล้วต้องดำเวลาให้ทันเพียงก่อนอาทิตย์จะตกดิน
มันผิดหรือที่ฉันมีมากเกินไปต้องถูกตัดสินจากประกาศ พ.ร.บ. สัตว์ป่าคุ้มครอง
ให้ใครเล่าหนอประกาศสำคัญชีวิตนั้นวัดเพียงได้จากจำนวนที่หลงเหลือที่ขาดหรือเกิน”

ต่อมาในตอน Verse 2 เป็นการบอกเล่าความรู้สึกของนกพิราบ ว่าด้วยจำนวนที่มีมากชีวิตและการตายของพวกมันจึงไม่มีความหมาย พวกมันเฝ้าอีกจลาจลสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็น ค่าง เลียงผา ละมั่ง และนกแก้วแล้วต้องดำ ที่ถูกคุ้มครองชีวิตอย่างมีคุณค่า ในขณะที่นกพิราบอีกจำนวนมากต่างใช้ชีวิตเสี่ยงตายโดยไม่มี พ.ร.บ. คุ้มครองอย่างสัตว์ป่าชนิดอื่น ๆ และทั้งทำยด้วยการตั้งคำถามถึงหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคุ้มครองสัตว์ชนิดต่าง ๆ ในประโยคสุดท้ายว่า “ให้ใครเล่าหนอประกาศสำคัญชีวิตนั้นวัดเพียงได้จากจำนวนที่หลงเหลือที่ขาดหรือเกิน”

“ก็แค่มันเป็นเพียงเพราะจำนวนประชากร
ก็แค่มันเป็นเพียงเพราะจำนวนปริมาณ”

และจบเพลงด้วย Hook ในตอนสุดท้าย เพื่อเป็นการสรุปถึงเหตุและผลของการให้คุณค่าและความสำคัญของชีวิตนกพิราบ

จากการเล่าเรื่องผ่านบทเพลงพิราบสรุปได้ว่า เป็นเพราะด้วยจำนวนของนกพิราบที่มีมาก การตายของนกพิราบจึงไม่สำคัญ ซึ่งต่างจากสัตว์สงวนที่เพียงเพราะจำนวนที่มีอยู่ใกล้สูญพันธุ์ มันจึงดูมีค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

คำสำคัญ : นกพิราบ

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนประชากร

หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนปริมาณ”

จากการตั้งคำถามถึงคุณค่าของนกพิราบในท่อน Hook ว่าด้วยจำนวนที่มีมากไปหรือไม่ จึงทำให้นกพิราบดูไม่มีค่า การตายของนกพิราบจึงไม่สำคัญ หากเปรียบเทียบสกุลของคนคือนกพิราบ นั้นแปลว่าคนที่มีความสามารถเหมือนกันสามารถโดนฆ่าได้โดยไม่ผิดกฎหมายอย่างนั้นหรือเปล่า แต่ในความเป็นจริงแล้ว นามสกุลของใครที่มีคนใช้จำนวนมากยิ่งมีความสำคัญและมีชื่อเสียง และมีหน้ามีตาในสังคม ต่างกับสัตว์ ยังมีจำนวนมากเท่าไรกลับยังไม่มีค่า

จากความหมายของเนื้อเพลงทั้งหมด จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงการให้คุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิตในสังคม ว่าเหตุใดคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นกลับมีไม่เท่ากัน ทั้ง ๆ ที่ทุกสิ่งล้วนมีชีวิตและมีประโยชน์แตกต่างกันไป การถูกให้คุณค่าและความสำคัญขึ้นอยู่กับการพยายามทำสิ่งนั้นให้โดดเด่นขึ้นมาเพียงเท่านั้นหรือไม่

คำสำคัญ : ชนชั้น

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ปัจจุบันนอกจากจะมี พ.ร.บ. เพื่อแก้ไขปัญหาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และ พ.ร.บ. สาธารณสุข เพื่อป้องกันโรคติดต่อจากนกมาสู่คน ในขณะเดียวกันกลับไม่มี พ.ร.บ. คุ้มครองนกพิราบที่มักถูกวางยาหรือถูกทำลายด้วยวิธีต่าง ๆ จากคนที่ไม่คิดถึงชีวิตและประโยชน์จากการมีอยู่ของมันแม้แต่น้อย ด้วยเหตุนี้ ศิลปินจึงมีความเห็นว่ารัฐบาลควรมีนโยบายหรือวิธีจัดการเรื่องนกพิราบที่ดีกว่าการทำลายให้มันหายไปเพียงเพื่อประโยชน์ในการใช้ชีวิตของคนเพียงอย่างเดียว เพราะนกพิราบเหล่านั้นต่างก็มีชีวิตเช่นเดียวกับคน ศิลปินจึงได้สื่อความหมายเหล่านี้ผ่านบทเพลงพิราบเพื่อผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. คุ้มครองสัตว์ชนิดอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

และนอกจากเรื่องราวที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลงพิราบเพื่อสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของชีวิตสัตว์ชนิดต่าง ๆ อีกสิ่งหนึ่งที่ศิลปินต้องการสื่อความหมายคือเรื่อง การให้ความสำคัญกับคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนเหล่านั้นจะเกิดในตระกูลไหน มีนามสกุลอะไร มียศถาบรรดาศักดิ์หรือไม่ ทุกคนล้วนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ฉะนั้น การแบ่งแยกชนชั้นจึงเป็นต้นเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาความไม่เท่าเทียม บทเพลง “พิราบ” จึงเป็นบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิตในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงพิราบ เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ New Wave โดยมีลักษณะการร้องแบบใช้คำกระชับ ซึ่งเป็นเทคนิคการร้อง ในลักษณะเดียวกับการพูดเหมือนแนวดนตรี Rap และมีการร้องประสานเพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของความหมายในท่อน Hook ที่ว่า

“หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนประชากร
หรือมันเป็นเพียงเพราะจำนวนปริมาณ”

รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดโดยการใช้โน้ตยาวเพื่อเป็นเครื่องดนตรีในการดำเนินทำนองหลักของเพลง รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกเพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลา ในขณะเดียวกันก็มีความกระชับเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของการร้อง และรูปแบบของกลองชุด มีจังหวะที่กระชับ เน้นสร้างแบบแผนจากโน้ตเชปป์ 2 ชั้น เป็นหลัก เพื่อสร้างความปลุกเร้าและร่อนรนผ่านเสียงเพลง

บทเพลง Circus Song

เนื้อเพลง

วาฬเพชฌฆาตพ่นน้ำเรียกเสียงกรี๊ดฮือฮา
 ลูกวอลเลย์บอลน้อยชกหัวโชว์เพื่อแลกปลาประทังชีวิต
 เจ้าช้างวัยแรกรุ่นกำลังแข่งวงจับคู่กันวาดรูป
 แม่ลิงท้องแก่ปั่นจักรยานมาก้มลงจูบครุฑ

ส่วนเขากำลังกลืนกาแฟคำใหญ่

พร้อมผลกำไรอีกหนึ่งอีกโต

เจ้าป่าดูท่าหน้าเกรงขามหมุนตัวตามกันตามที่โดนสั่งการ
 เสร็จแล้วก็พากันโชว์เดินขึ้นสะพานรอบสุดท้ายใกล้แล้วกำลังจะผ่านไป
 เด็กน้อยผู้ขายนอกกรุงปรบมือตามผู้ใหญ่ข้าง ๆ ตั้งกล้องถ่ายวิดีโอ
 มาคอว์ตัวนั้นดูผอมโซบินคาบทิปมาคายโชว์ที่บนอุ้งมือ

ส่วนเขากำลังกลืนกาแฟคำใหญ่

พร้อมผลกำไรอีกหนึ่งอีกโต

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2561

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้เน้นถึงการให้คุณค่าและความสำคัญของชีวิตสัตว์ผ่านเรื่องราวในวัยเด็กที่เคยไปชมการแสดงจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งในช่วงวัยเด็กก็มีความรู้สึกสนุกสนานและตื่นตาตื่นใจกับการแสดงเหล่านั้น แต่เมื่อเวลาผ่าน ความคิดและทัศนคติก็เปลี่ยนตาม และเริ่มไม่เห็นด้วยกับการนำสัตว์ทั้งหลายมาใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบทความเรื่อง The Circus ละครสัตว์ (ละครสัตว์, 2563)(เอกสารจากเว็บไซต์) เป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดรูปแบบหนึ่งในสมัยก่อน เนื่องด้วยบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการของการแสดงสดอย่างละครสัตว์ ทำให้สามารถดึงดูดผู้คนจากทุกหนแห่งให้สนใจเข้ามาชมได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้ ละครสัตว์ยังเป็นศิลปะที่ไม่มีกำแพงทางภาษาและวัฒนธรรมเข้ามาขวางกั้น เพราะเป็นการแสดงที่ใช้ภาษากาย ไม่ใช่ภาษาพูด จึงเป็นเหตุผลที่ละครสัตว์ถูกกระจายไปทุกพื้นที่ทั่วโลก

การแสดงละครสัตว์เป็นการแสดงที่เข้าถึงง่าย เปรียบเสมือนการแสดงตามงานวัด และสิ่งที่ทำให้การแสดงนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบคือความอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อจากสัตว์หลากหลายชนิดที่ไม่สามารถคาดเดาอารมณ์ได้ ยกตัวอย่างเช่น การแสดงละครสัตว์ในประเศยูเครน ขณะที่ผู้ฝึกกำลังสั่งให้เสือและสิงโตทำตามคำสั่ง สิงโตตัวหนึ่งบนเวทีได้กระโจนเข้าไปทำร้ายและฝังเขี้ยวลงไปที่แขนและขาของผู้ฝึก ทั้งยังใช้กรงเล็บตะปบและขย้ำไปทั่วร่างกาย เหตุการณ์นี้โด่งดังและมีผู้คนพูดถึงจำนวนมาก โดยต้นเหตุของการโจมตีเกิดจากความเครียดและความกดดันที่สัตว์ได้รับในระหว่างการฝึกซ้อมและระหว่างทำการแสดง นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการแสดงละครสัตว์ของประเทศรัสเซีย ซึ่งช้างตัวใหญ่ถูกสั่งให้ทำการแสดงผาดโผนโดยการขึ้นไปยืนบนโต๊ะแคบ ๆ ที่สูง 3 ชั้นด้วยสองขาหน้า และเมื่อโต๊ะไม่สามารถรับน้ำหนักของช้างได้ จึงทำให้ช้างตัวนั้นตกลงมาที่พื้นและได้รับบาดเจ็บ

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและข้อโต้แย้งมากมายเกี่ยวกับการแสดงละครสัตว์ ทั้งยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับสวัสดิภาพและการดูแลสัตว์ ตลอดจนมีการทรมานสัตว์เพื่อให้ทำตามคำสั่ง ทำให้ 40 กว่าประเทศทั่วโลกไม่อนุญาตให้มีการแสดงละครสัตว์อีกต่อไป ส่งผลกระทบต่อคณะละครสัตว์จำนวนมาก ล่าสุดในปี 2017 Ringling Brothers and Barnum & Bailey Circus คณะละครสัตว์สัญชาติอเมริกันในตำนานที่เคยสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมทั่วโลกมามากกว่า 146 ปี ได้ปิดตัวลง เนื่องจากถูกโจมตีจากกลุ่มองค์กรพิทักษ์สัตว์หรือ PETA ที่คัดค้านการทารุณสัตว์ผ่านการแสดง และกระแสคัดค้านนี้ได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ทำให้คนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล่านี้ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในปัจจุบัน

ปัจจุบันละครที่นำสัตว์จริง ๆ มาแสดงไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะมีคนรักสัตว์จำนวนมากลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของพวกมัน ทั้งยังมีคนต่อต้านการนำสัตว์มาแสดงมากขึ้นเรื่อย ๆ คณะละครสัตว์ Circus Roncalli ในประเทศเยอรมันจึงได้ปรับการแสดงละครสัตว์ที่ปราศจากการทารุณสัตว์ขึ้นมา โดยในการแสดงจะใช้สัตว์จากภาพโฮโลแกรมทั้งหมด ซึ่งสัตว์ชนิดต่าง ๆ ยังคงแสดงความสามารถ เช่น หกสูง กระโดดลอดห่วงไฟ หรือการแสดงผาดโผนอื่น ๆ ได้เหมือนเดิม นอกจากนี้ คณะละครสัตว์อื่น ๆ ทั่วโลกก็มีการปรับตัวเพื่อไม่ให้เป็นปัญหากับกลุ่มคัดค้านการทารุณสัตว์ผ่านการแสดงอีกต่อไป

ด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้น จึงทำให้ศิลปินตั้งคำถามถึงความเหมาะสมจากการนำสัตว์มาเป็นตัวละครในการแสดง ซึ่งสัตว์เหล่านั้นไม่ได้เกิดมาเพื่อมีชีวิตเชกเช่นทหารที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครูฝึก และที่สำคัญสัตว์กับคนมีภาษาในการสื่อสารที่แตกต่างกัน จะลำบากขนาดไหนหากสัตว์เหล่านั้นต้องพยายามเรียนรู้ภาษาคนเพื่อเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจให้กับมนุษย์ เรื่องราวเหล่านี้จึงได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “Circus Song” เพื่อสะท้อนถึงการมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลง Circus Song เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“วาฬเพชฌฆาตพ่นน้ำเรียกเสียงกรีดฮือฮา
ลูกวอลรัสน้อยซิทอัพโชว์เพื่อแลกปลาประทังชีวิต
เจ้าช้างวัยแรกรุ่นกำลังเซ็งวงจับพู่กันวาดรูป
แม่ลิงท้องแก่ปั่นจักรยานมาก้มลงจูบครุฑฝึก”

ในท่อน Verse 1 เป็นการบรรยายการแสดงของเหล่าบรรดาสัตว์หลากหลายชนิดจากคณะละครสัตว์ ได้แก่ ปลาวาฬที่กำลังลอยขึ้นมาพ่นน้ำเพื่อเรียกเสียงกรีดจากผู้ชม ลูกวอลรัสที่กำลังซิทอัพเพื่อแลกกับอาหารประทังชีวิต ช้างที่เพิ่งเติบโตกำลังเซ็งวงจับพู่กันวาดรูป และแม่ลิงท้องแก่ที่ต้องปั่นจักรยานมาก้มลงจูบครุฑฝึก จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สัตว์เหล่านั้นกำลังทำอยู่ กับผลตอบแทนที่ได้รับช่างดูเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่เจ้าของคณะละครสัตว์ได้รับ ซึ่งกล่าวถึงในท่อน Hook ต่อไปว่า

“ส่วนเขากำลังกลืนกาแฟคำใหญ่
พร้อมผลกำไรอีกหนึ่งอีกโต”

กล่าวคือ ในขณะที่สัตว์ทั้งหลายกำลังทำการแสดงละครอยู่ “เขา” ซึ่งเป็นเจ้าของคณะละครสัตว์ กำลังนั่งกินกาแฟด้วยความสบายใจ พร้อมรอรับผลประโยชน์จากการนำสัตว์ทั้งหลายมาแสดงละครโดยที่ตนเองไม่ต้องทำอะไรเลย แต่กลับเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

“เจ้าป่าดูท่าหน้าเกรงขามหมุนตัวตามกันตามที่โดนสั่งการ
เสร็จแล้วก็พากันโห่เดินขึ้นสะพานรอบสุดท้ายใกล้แล้วกำลังจะผ่านไป
เด็กน้อยผู้ขายนอกกรงปรบมือตามผู้ใหญ่ข้าง ๆ ตั้งกล้องถ่ายวิดีโอ
มาคอร์ตัวนั้นดูผอมโซบินคาบทิปมาขายโชว์ที่บนอุ้งมือ”

ต่อมาในตอน Verse 2 ยังคงเป็นการบรรยายการแสดงจากเหล่าบรรดาสัตว์อีกมากมาย ได้แก่ สิงโตที่กำลังหมุนตัวและเดินขึ้นสะพานตามคำสั่งของครูฝึก ซึ่งดูขัดกับธรรมชาติ ความเป็นเจ้าป่าผู้นำเกรงขามโดยสิ้นเชิง และนกแก้วมาคอร์ที่ผอมโซแต่ก็ต้องฝืนทำการแสดง ในขณะเดียวกัน ผู้ชมต่างปรบมือชื่นชมความสามารถของบรรดาสัตว์เหล่านั้น ทั้งยังให้เงิน เพื่อแทนคำขอบคุณและถ่ายวิดีโอเพื่อเก็บภาพความประทับใจโดยไม่ได้คิดถึงความเหมาะสม ของสิ่งที่เกิดขึ้นเลยแม้แต่หน่อย

“ส่วนเขากำลังกลืนกาแฟคำใหญ่
พร้อมผลกำไรอีกหนึ่งอีกโต”

และปิดท้ายเพลงด้วยการซ้ำท่อน Hook เพื่อเน้นย้ำถึงความแตกต่างระหว่างคนที่ได้รับ ผลประโยชน์จำนวนมากโดยไม่ต้องทำอะไร กับสัตว์ที่ต้องทำงานเพื่อรับใช้มนุษย์ แต่ผลตอบแทน ที่ได้กลับไม่คุ้มค่าเอาเสียเลย

จากเนื้อหาของบทเพลงกล่าวได้ว่า เป็นบทเพลงที่สะท้อนเรื่องราวของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ในคณะละครสัตว์ ซึ่งแทนที่สัตว์เหล่านั้นจะได้มีชีวิตตามธรรมชาติของตัวเอง กลับถูกนำมาใช้งาน ให้กับคนที่ตีค่าพวกมันเป็นเพียงเครื่องมือทางเศรษฐกิจเท่านั้น

คำสำคัญ : แรงงานสัตว์

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

Circus หรือที่เรียกกันว่า ละครสัตว์ เป็นศิลปะการแสดงอย่างหนึ่งที่มีสัตว์หลายชนิดถูกนำมาเลี้ยงดูและฝึกฝนเพื่อใช้เป็นตัวละคร จากเนื้อหาในบทเพลงนี้จะเห็นได้ว่าบรรดาสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่กำลังรับบทเป็นนักแสดงต้องทำสิ่งที่ผิดธรรมชาติเพื่อแลกกับการมีชีวิตรอดในขณะเดียวกัน คนที่ได้ประโยชน์มากที่สุดจากสิ่งเหล่านั้นก็คือมนุษย์ ผู้เห็นสัตว์เป็นเพียงเครื่องมือทำมาหากิน เพลงนี้ได้สะท้อนเรื่องราวชีวิตของบรรดาสัตว์ชนิดต่าง ๆ ในคณะละครสัตว์ซึ่งแทนที่สัตว์เหล่านั้นจะได้มีชีวิตตามธรรมชาติของตัวเองกลับถูกนำมาใช้งานให้กับคนที่ตีค่าพวกมันเป็นเพียงเครื่องมือทางเศรษฐกิจเท่านั้น ซึ่งคณะละครสัตว์ไม่ใช่สถานที่เดียวที่มีการแสดงจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ปัจจุบันตามสวนสัตว์ก็ยังคงมีการแสดงโชว์จากสัตว์อยู่ ซึ่งไม่แน่ใจว่ากว่าสัตว์เหล่านั้นจะสามารถทำการแสดงความสามารถที่แตกต่างจากสัตว์ทั่วไปให้เราได้รับชมต้องผ่านวิธีการฝึกฝนในรูปแบบใดมาบ้าง จะโดนทารุณเช่นเดียวกับเรื่องราวจากคณะละครสัตว์หรือไม่

Circus ในที่นี้จึงไม่ได้กล่าวถึงสัตว์ที่ถูกใช้เป็นตัวละครในคณะละครสัตว์เพียงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมไปถึงสัตว์ทุกชนิดที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจให้แก่มนุษย์

คำสำคัญ : การทารุณสัตว์

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ปัจจุบันละครสัตว์ที่น่าสยดสยอง ๆ มาแสดงเริ่มได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากมีคนรักสัตว์จำนวนมากลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของสัตว์เหล่านั้น ทั้งยังมีคนต่อต้านการนำสัตว์มาแสดงมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีการสั่งระงับการแสดงละครสัตว์ที่ปราศจากการทารุณสัตว์ขึ้นมาในประเทศเยอรมัน โดยในการแสดงจะใช้สัตว์จากภาพไฮโดแกรมทั้งหมดซึ่งทางคณะละครสัตว์ยังคงสามารถสร้างความสนุกสนานให้ผู้ชมได้เหมือนเดิมโดยไม่ต้องทารุณสัตว์อีกต่อไป นอกจากนี้ คณะละครสัตว์อื่น ๆ ทั่วโลกก็มีการปรับตัวเพื่อไม่ให้成为ปัญหาให้กับกลุ่มคัดค้านการทารุณสัตว์ผ่านการแสดง และแม้ว่าการแสดงละครสัตว์จะมีการปรับตัวอย่างทีกล่าวนมาแล้ว ปัจจุบันตามสวนสัตว์ก็ยังคงมีการแสดงจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ อยู่ โดยไม่สามารถระบุได้ว่าสัตว์เหล่านั้นต้องผ่านวิธีการฝึกฝนในรูปแบบใดมาบ้าง จะโดนทารุณเช่นเดียวกับเรื่องราวจากคณะละครสัตว์หรือไม่

ด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้น จึงทำให้ศิลปินตั้งคำถามถึงความเหมาะสมจากการนำสัตว์มาเป็นตัวละครในการแสดง ซึ่งสัตว์เหล่านั้นไม่ได้เกิดมาเพื่อใช้ชีวิตเฉกเช่นทหารที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครูฝึก และที่สำคัญสัตว์กับคนมีภาษาในการสื่อสารที่แตกต่างกัน จะลำบากขนาดไหนหากสัตว์เหล่านั้นต้องพยายามเรียนรู้ภาษาคนเพื่อเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจให้กับมนุษย์ ซึ่งศิลปินไม่เห็นด้วยกับการนำสัตว์มาใช้งาน เนื่องจากสัตว์ก็คือสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับคน เพราะฉะนั้นควรให้คุณค่าและความสำคัญแก่สิ่งมีชีวิตทุกชนิดอย่างเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลง Circus Song เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ในเรื่องของเสียง มีการปรับเสียงให้มีรูปแบบเสียงก้อง (Reverb) เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพการอยู่ใน Hall เปรียบเสมือนอยู่ในโรงละครสัตว์ และในท่อน Hook มีการบรรเลงในรูปแบบการทิ้งคอร์ดเพื่อเน้นความสำคัญของความหมายเพลงที่ว่า

“ส่วนเขากำลังกลืนกาแฟคำใหญ่
พร้อมผลกำไรอีกหนึ่งอีกโต”

ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคออกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก เพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลา และรูปแบบของกลองชุดมีการย้ำจังหวะตัวดำที่ชัดเจนเพื่อทำหน้าที่เป็นจังหวะหลักให้กับเพลง และมีท่อนส่งที่เน้นจังหวะรูปแบบขัดแย้ง (Against Time) เพื่อเสริมสีสันให้กับเพลงไม่ให้เกิดความรู้สึกน่าเบื่อจนเกินไป

บทเพลง กตัญญู

เนื้อเพลง

ชีเมนต์ร้อนจนเท้าไม่หยุดหย่อน

หัวใจยังจำได้ถึงวันก่อน

วันที่เท้าเหยียบทับน้ำค้างบนปลายหญ้า

ไอ้ใครเอ๋ยพาร้อนรุ่มเข้ามา

คิดถึงวันที่เท้าเหยียบทับน้ำค้างบนปลายหญ้า

ไอ้ใครเอ๋ยพาร้อนรุ่มเข้ามา

อยากพูดคำว่าหน้าไม่อาย

ถึงนายที่อยู่บนหลัง

แต่หัวใจส่งเสียงดัง กตัญญู

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2558

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินไม่เห็นด้วยกับการเลี้ยงช้างเพื่อการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น การนั่งช้าง การขี่ช้าง หรือแม้กระทั่งการแสดงความสามารถต่าง ๆ ที่ผิดแผกไปจากธรรมชาติ เพื่อแลกกับอาหารประทังชีวิต ซึ่งกว่าที่ช้างจะแสดงความสามารถต่าง ๆ ได้ เบื้องหลังของการเลี้ยงดูและฝึกฝนความสามารถเหล่านั้นมีความเป็นไปได้ที่อาจเกิดจากการทารุณของควาญช้าง และถึงแม้ช้างจะไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นสัตว์ป่า แต่ด้วยความรักที่มีต่อเจ้าของและความไม่รู้ภาษา ทำให้ช้างต้องใช้ชีวิตไปตามความต้องการของมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันมีช้างจำนวนไม่น้อยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุเพราะช้างเป็นสัตว์ฉลาด สามารถฝึกให้เชื่อฟังได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้งานได้หลายอย่าง ซึ่งศิลปินไม่เห็นด้วยกับการเลี้ยงช้างเพื่อการทำงาน เรื่องราวเหล่านี้จึงได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “กตัญญู” เพื่อสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของชีวิตช้าง

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงกตัญญู เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“ซีเมนต์ร้อนจนเท้าไม่หยุดหย่อน”

“หัวใจยังจำได้ถึงวันก่อน”

“วันที่เท้าเหยียบทับน้ำค้างบนปลายหญ้า”

“โอ้ใครเอ๋ยพาร้อนร่ำเข้ามา”

เนื้อหาของบทเพลงในท่อน A1 A2 B1 และ C เป็นการบรรยายความรู้สึกนึกคิดของช้างที่ถูกพาร้อนร่ำมาอยู่ในเมืองใหญ่ จากเคยเดินบนพื้นดินพื้นหญ้าก็ต้องมาเดินเท้าบนร้อนกับถนนปูนซีเมนต์ ทำให้หวนนึกถึงชีวิตในป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งแตกต่างจากชีวิตในเมืองอย่างสิ้นเชิง

“คิดถึงวันที่ทำเหยียบทับน้ำค้างบนปลายหญ้า”

ในท่อน B2 เป็นการซ้ำประโยค “วันที่ทำเหยียบทับน้ำค้างบนปลายหญ้า” ของท่อน B1 เพื่อเน้นย้ำถึงความรู้สึกโหยหาและคิดถึงพื้นดินพื้นหญ้าในป่าใหญ่ของช้าง

“ไอ้ใครเอ๋ยพาร่อนเร่เข้ามา”

พร้อมทั้งทำด้วยประโยคคำถามประโยคเดิมของท่อน C ที่ว่า “ไอ้ใครเอ๋ยพาร่อนเร่เข้ามา” เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้รับรู้ถึงความรู้สึกโหยหาบ้านเกิดของช้าง

“อยากพูดคำว่าน้ำไม่อาย

ถึงนายที่อยู่บนหลัง

แต่หัวใจส่งเสียงดัง กตัญญู”

และในท่อน D เป็นการบอกเล่าความรู้สึกของช้างที่มีต่อเจ้านายหรือที่เรียกว่าควาญช้าง ผู้เลี้ยงดูและพาช้างเข้ามาใช้ชีวิตในเมือง ถึงแม้ช้างจะไม่ได้มีชีวิตสุขสบายอย่างที่ควรจะเป็นไปตามธรรมชาติ แต่ด้วยความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อควาญช้างผู้เลี้ยงดู ทำให้ช้างจำต้องตอบแทนเจ้านายด้วยการกตัญญู

จะเห็นได้ว่าจากที่ช้างเคยเป็นสัตว์ที่เติบโตและมีชีวิตอยู่ในป่า แต่กลับถูกคนนำมาเลี้ยงและใช้เป็นเครื่องมือทำมาหากินโดยไม่ได้คำนึงถึงธรรมชาติที่ควรจะเป็นของมันแต่น้อย

คำสำคัญ : แรงงานช้าง

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

ปัจจุบัน มีช้างจำนวนไม่น้อยถูกนำไปใช้งานในเชิงเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการนั่งช้าง การขี่ช้าง หรือแม้กระทั่งการแสดงความสามารถต่าง ๆ ที่ผิดแผกไปจากธรรมชาติเพื่อแลกกับอาหารประทังชีวิต ซึ่งกว่าที่ช้างจะแสดงความสามารถต่าง ๆ ได้ เบื้องหลังของการเลี้ยงดูและฝึกฝนความสามารถเหล่านั้นมีความเป็นไปได้ที่อาจเกิดจากการทารุณของควาญช้าง และถึงแม้ช้างจะไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นสัตว์ป่า แต่ด้วยความรักที่มีต่อเจ้าของและความไม่รู้ภาษา ทำให้ช้างต้องใช้ชีวิตไปตามความต้องการของมนุษย์

คำสำคัญ : การทารุณสัตว์

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ปัจจุบันมีช่างจำนวนไม่น้อยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุเพราะช่างเป็นสัตว์ฉลาด สามารถฝึกให้เชื่อได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้งานได้หลายอย่าง ซึ่งศิลปินไม่เห็นด้วยกับการเลี้ยงช่างเพื่อการทำงาน เรื่องราวเหล่านี้จึงได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “กตัญญู” เพื่อสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของชีวิตช่าง

คำสำคัญ : คุณค่าและความสำคัญ

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงกตัญญู เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Folk ในส่วนของเสียงเน้นปรับเสียงให้มีรูปแบบเสียงก้อง (Reverb) เพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์เพลง ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับลักษณะของการร้อง รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก ในแบบแผนการใช้โน้ตยาวเพื่อแสดงถึงความรู้สึกเศร้า และรูปแบบของกลองชุด มีการย้ำจังหวะตัวดำ และมีการทำแบบแผนเน้นจังหวะกระเดื่องตามโน้ตตัวดำ เพื่อเปรียบเสมือนเสียงเดินของช่าง ในท่อน A1 และ A2 ที่ว่า

“ซีเมนต์ร้อนจนเท้าไม่หยุดหย่อน

หัวใจยังจำได้ถึงวันก่อน”

บทเพลง กรุงเทพ

เนื้อเพลง

กรุงเทพยามมืดค่ำ ดูแล้วไม่เคยน่าจดจำ
 เพราะดวงตาเล็ก ๆ สีดำไม่เคยปิดลงพร้อม ๆ กัน
 กรุงเทพยามบ่ายวันอาทิตย์ ดูแล้วน่าคิดน่าสลดใจ
 เพราะหยาดเหงื่อของเด็กที่ไหลไม่เคยไหลออกมาเท่า ๆ กัน
 เด็กหญิงหน้าตามอมแมม ใบหน้าแดงแฉ่ำด้วยคราบน้ำตา
 มีใครบ้างไหมรู้ว่าเธอลืมเวลาเข้านอนตั้งแต่อายุห้าปี
 เด็กชายหน้าตามัวเมา ใบหน้าดูเศร้าเปื้อนรอยบาป
 มีใครที่รู้บ้างไหมหนวาร์อยนี้มาจากพ่อของเขา
 รวากับเป็นวันธรรมดาทุกวันในหนึ่งอาทิตย์
 รวากับว่าวันเสาร์อาทิตย์นั้นถูกตัดไปตัดออกไปแล้วจากปฏิทิน
 กรุงเทพสี่กั๊กมภา มนุษย์จัดว่ามันเป็นวันวาเลนไทน์
 แล้ววาเลนไทน์ของเด็กชายดอกกุหลาบนั้นตรงกับวันที่เท่าไร
 วันเสาร์ที่สองของเดือนมกราคม เด็ก ๆ ทั่วกรุงสุขสมเพราะมันเป็นวันของตัวเอง
 แต่เด็กบางคนกับแค่กางเกงใส่ไปโรงเรียนนั้นยังไม่ค่อยจะมี
 รวากับเป็นวันธรรมดาทุกวันในหนึ่งอาทิตย์
 รวากับว่าวันเสาร์อาทิตย์นั้นถูกตัดไปตัดออกไปแล้วจากปฏิทิน

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2557

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้วิพากษ์วิจารณ์ระบบการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลต่าง ๆ จากรัฐบาลที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสิทธิและสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าจะเป็นบริการด้านสาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัย ประกันสังคม บริการสงเคราะห์ประชาชน และบริการสังคม เนื่องจากยังมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบสิทธิของตนทางด้านสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้ ปัจจุบันงานสวัสดิการสังคมได้มีการกำหนดในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งยังมีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนจัดสวัสดิการสังคมในหลาย ๆ ด้านให้กับประชาชน ดังนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในมิติของการทำงานสวัสดิการสังคมในหน่วยงานภาครัฐประการหนึ่งคือการให้ประชาชนได้รับทราบสิทธิของตนตามกฎหมายและเข้าถึงสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับสวัสดิการสังคมที่จำเป็นขั้นพื้นฐานและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกระทรวงหนึ่งที่มีภารกิจในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม สร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาค ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพ รวมทั้งความมั่นคงในชีวิตทั้งในสถาบันครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ สำนักงานสวัสดิการสังคมในกลุ่มเป้าหมายเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ยังเป็นอีกภารกิจหนึ่งที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความสำคัญกับประชาชนในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวในการให้ประชาชนได้รับสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม

ความหมายของคำว่า “เด็ก” ตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และในกฎหมายคุ้มครองเด็กได้กำหนดการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็กทั้งระบบ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและการไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็ก กล่าวคือ เด็กต้องได้รับการปฏิบัติโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด การดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายจะต้องอยู่ภายใต้หลักการยึดถือประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอย่างเหมาะสมและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็ก เด็กจะต้องได้รับการปฏิบัติโดยเท่าเทียมกัน และเด็กจะต้องไม่ได้รับการปฏิบัติให้มีผลทำให้เกิดความแตกต่างต่อเด็กบางคนหรือบางกลุ่มอย่างชัดเจน

ปัจจุบันมีสิทธิและสวัสดิการคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งการอุปการะเลี้ยงดูเด็กแบบครอบครัวอุปถัมภ์ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สถานรับเลี้ยงเด็ก การสงเคราะห์เด็กในครอบครัว การสนับสนุนแก่เด็ก ครอบครัว หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กจากกองทุนคุ้มครองเด็ก การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่ควรจะได้รับจากการปฏิบัติจากครอบครัว การปกป้องคุ้มครองเด็กให้พ้นจากการทารุณกรรม การละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต การรักษาพยาบาล การปกป้องการให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร การยกเด็กให้บุคคลอื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การให้เด็กเป็นขอทาน เร่ร่อน การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก การให้เด็กทำงานอันตราย การขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก การให้เด็กข้องเกี่ยวกับการพนัน การให้เด็กอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม การให้กระทำความผิดอาญา การข้องเกี่ยวกับสุราและบุหรี่ การคุ้มครองแรงงานเด็ก การบริการบ้านพักชั่วคราว และการคุ้มครองเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ ยังมีศูนย์ช่วยเหลือเด็กในภาวะวิกฤติจากความรุนแรง โดยจัดตั้งขึ้นในโรงพยาบาลที่มีชื่อเรียกว่า “ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ” ทางด้านการศึกษา เด็กจะได้รับสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีสิทธิที่จะกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา สิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก และสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือในภาวะวิกฤตฉุกเฉิน ในด้านการพัฒนา เด็กจะได้รับการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ได้รับการสนับสนุนภาวะโภชนาการของเด็ก และการเข้าชมโบราณสถาน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและโรงละครแห่งชาติ ทั้งยังมีการคุ้มครองเฉพาะสำหรับเด็กพิการเด็กในกระบวนการยุติธรรม และเด็กติดผู้ต้องขัง รวมทั้งสิทธิและสวัสดิการทางด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยกเว้นหรือลดหย่อนค่าโดยสารและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ สิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคม และสิทธิจากกองทุนเงินทดแทน (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)(เอกสารจากเว็บไซต์)

ถึงแม้จะมีสิทธิและสวัสดิการคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ในความเป็นจริงเรายังคงพบเห็นการใช้แรงงานจากเด็กจำนวนไม่น้อยในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ต้องเดินขายพวงมาลัยตามสี่แยกไฟแดง หรือแม้กระทั่งเด็กขายลูกอมในร้านขายสุรา และด้วยสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของเด็กเหล่านั้น สะท้อนให้เห็นระบบการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลต่าง ๆ จากรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะหากสวัสดิการเหล่านั้นมีประสิทธิภาพ เรายังคงพบเห็นเด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างเช่นทุกวันนี้หรือไม่ นั่นคือการตั้งคำถามจากศิลปินที่เกิดขึ้นผ่านเรื่องราวในสังคมที่พบเจอ จึงทำให้สะท้อนเรื่องราวเหล่านั้นผ่านบทเพลง “กรุงเทพ”

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงกรุงเทพ เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“กรุงเทพยามมืดค่ำ ดูแล้วไม่เคยน่าจดจำ
เพราะดวงตาเล็ก ๆ สีดำไม่เคยปิดลงพร้อม ๆ กัน
กรุงเทพยามบ่ายวันอาทิตย์ ดูแล้วน่าคิดน่าสลดใจ
เพราะหยาดเหงื่อของเด็กที่ไหลไม่เคยไหลออกมาเท่า ๆ กัน”

ในท่อน Verse 1 เป็นการบรรยายถึงบรรยากาศของกรุงเทพฯ ทั้งในเวลากลางวัน และกลางคืนผ่านมุมมองของศิลปิน ว่าเป็นบรรยากาศที่ไม่ว่าพบเจอเมื่อใดก็ตามก็ไม่น่าจดจำ ได้เลยสักครั้ง เนื่องจากมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ต้องทำงานอย่างยากลำบาก ในขณะที่ยังมีเด็กอีกหลายคนไม่ต้องพบเจอกับความยากลำบากเช่นนี้

“เด็กหญิงหน้าตามอมแมม ใบหน้าแต่งแต้มด้วยคราบน้ำตา
มีใครบ้างไหมรู้ว่าเธอลืมเวลาเข้านอนตั้งแต่อายุห้าปี
เด็กชายหน้าตามัวเมา ใบหน้าดูเศร้าเปื้อนรอยบาท
มีใครที่รู้บ้างไหมหนาวรอนี้มาจากพ่อของเขา”

และในท่อน Verse 2 ได้บรรยายถึงลักษณะของเด็กหญิงผู้มีหน้าตามอมแมมที่เต็มไปด้วยความทุกข์ เธออดหลับอดนอนเนื่องจากต้องทำงานตั้งแต่อายุห้าขวบ และเด็กชายผู้มีใบหน้าหมองมัวที่เต็มไปด้วยรอยเท้าจากพ่อของตนเอง ผู้เคี่ยวเข็ญให้ทำงานหนักตั้งแต่ยังเด็ก

“ราวกับเป็นวันธรรมดาทุกวันในหนึ่งอาทิตย์
ราวกับว่าวันเสาร์อาทิตย์นั้นถูกตัดไปตัดออกไปแล้วจากปฏิทิน”

ในส่วนของท่าน Hook เป็นการเปรียบเทียบถึงช่วงเวลาในการทำงานของเด็ก ๆ เหล่านั้น กับชีวิตของเด็กคนอื่นทั่วไป กล่าวคือ ในช่วงเวลาปกติของเด็กทั่วไปจะมีเสาร์และอาทิตย์ เป็นวันหยุดในหนึ่งสัปดาห์ ในขณะที่ยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งต้องทำงานและใช้ชีวิตเสมือนว่าวันหยุด เหล่านั้นไม่มีอยู่ในปฏิทินชีวิตของพวกเขาเลย

“กรุงเทพฯ สี่กุมภาพันธ์ มนุษย์จัดว่ามันเป็นวันวาเลนไทน์
แล้ววาเลนไทน์ของเด็กขายดอกกุหลาบนั้นตรงกับวันที่เท่าไร
วันเสาร์ที่สองของเดือนมกราคม เด็ก ๆ ที่กรุงเทพฯ สุขสมเพราะมันเป็นวันของตัวเอง
แต่เด็กบางคนกับแค่กางเกงใส่ไปโรงเรียนนั้นยังไม่ค่อยจะมี”

ต่อเนื่องจากการกล่าวถึงวันหยุดของเด็กทั่วไปในท่าน Hook ในท่าน Verse 3 นี้ จึงเป็นการกล่าวถึงวันหยุดเนื่องในโอกาสพิเศษอื่น ๆ ซึ่งนอกเหนือจากวันเสาร์และวันอาทิตย์ ยังมีวันวาเลนไทน์ที่เป็นวันพิเศษของใครหลาย ๆ คนที่ต่างซื้อดอกกุหลาบเพื่อมอบเป็นตัวแทน ความรักให้แก่กัน ในขณะที่เด็กขายดอกกุหลาบคนนั้นไม่มีวันไหนที่เขาจะได้รับความรักเป็นพิเศษ เพราะทุกวันยังคงเป็นเหมือนวันธรรมดาที่ต้องขายดอกกุหลาบต่อไป และวันเด็กแห่งชาติที่เป็น วันแห่งความสุขของเด็กทุกคน ในขณะที่ความสุขของเด็กเหล่านั้นไม่มีเพราะต้องทำงานหนีความ ยากจน มีหน้าซ้ำเด็กบางคนยังแทบไม่มีกางเกงที่จะใส่ไปโรงเรียน

“ราวกับเป็นวันธรรมดาทุกวันในหนึ่งอาทิตย์
ราวกับว่าวันเสาร์อาทิตย์นั้นถูกตัดไปตัดออกไปแล้วจากปฏิทิน”

และจบเพลงด้วยท่าน Hook เดิม เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงความไม่เท่าเทียมของเด็กที่ไม่มี โอกาสในการเลือกใช้ชีวิต

จากเนื้อหาของบทเพลงสรุปได้ว่า เป็นการเปรียบเทียบเรื่องราวของเด็กชายดอกกุหลาบ ที่ไม่ได้เกิดมามีชีวิตอย่างสุขสบาย ต้องดิ้นรนทำงานตั้งแต่ยังเด็กทุกวันโดยไม่มีวันหยุดเหมือนกับเด็กคนอื่นทั่วไปที่ชีวิตไม่ต้องพบเจอกับความยากลำบาก ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงได้สะท้อนเรื่องราวความไม่เท่าเทียมของเด็กที่ไม่สามารถเลือกเกิดได้ จำต้องใช้ชีวิตไปตามสภาพความเป็นอยู่ที่มี

คำสำคัญ : แรงงานเด็ก

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“เด็กชายดอกกุหลาบ” จากบทเพลงกรุงเทพ เป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งที่ศิลปินนำมาเล่าเรื่องราวชีวิตที่เลือกเกิดไม่ได้ จึงทำให้ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพตั้งแต่วัยเยาว์ ในขณะที่เด็กวัยเดียวกันแต่เกิดมาในสังคมที่มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย กลับมีชีวิตที่ตรงกันข้ามกับเด็กเหล่านั้นอย่างสิ้นเชิง โดยศิลปินต้องการสะท้อนถึงเรื่องโครงสร้างทางสังคมที่มีระบบการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลต่าง ๆ จากรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะหากสวัสดิการเหล่านั้นมีประสิทธิภาพ เราจะยังคงพบเห็นเด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างเช่นทุกวันนี้หรือไม่ นั่นคือการตั้งคำถามจากศิลปินผ่านเรื่องราวในสังคมที่พบเจอ จึงทำให้สะท้อนเรื่องราวเหล่านั้นผ่านบทเพลง “กรุงเทพ”

คำสำคัญ : โครงสร้างทางสังคม

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ปัจจุบันถึงแม้จะมีสิทธิและสวัสดิการคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้ว แต่ในความเป็นจริงเรายังคงพบเห็นการใช้แรงงานจากเด็กจำนวนไม่น้อยในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ต้องเดินขายพวงมาลัยตามสี่แยกไฟแดง หรือแม้กระทั่งเด็กชายถูกอมในร้านขายสุรา ด้วยสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของเด็กเหล่านั้น สะท้อนให้เห็นถึงระบบการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลต่าง ๆ จากรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงส่งผลให้มาตรฐานชีวิตของคนไม่เท่ากัน

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงกรุงเทพ เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ New Wave แบบแผนของดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงอัตราจังหวะตลอดเวลา เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ฟัง ลักษณะของการร้อง มีการใช้คำกระชับในการถ่ายทอดเรื่องราว สลับกับท่อนช้าเพื่อต้องการเน้นความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอर्ड ในแบบแผนการใช้โน้ตยาวเพื่อดำเนินทำนองหลักให้กับเพลง รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอर्डที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรี คลาสสิกเพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลาและเปลี่ยนแปลงแบบแผน ไปตามจังหวะของกลอง และรูปแบบของกลองชุด มีการเปลี่ยนแปลงอัตราจังหวะในแต่ละท่อน ที่ไม่เหมือนกันเพื่อต้องการเน้นความหมายในแต่ละท่อนเพลงให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทเพลง ชายเหวี่ยงแห

เนื้อเพลง

ชายวัยกลางคนอายุน่าจะราว ๆ สี่สิบกว่า ๆ
 ยืนเหวี่ยงแหปากเก่า ๆ ลงในคลองระบายน้ำเสีย
 สองวินมอเตอร์ไซค์วัยรุ่นยืนตลกขบขันชายคนดังกล่าว
 พวกเขาคงคิดในใจจะได้อะไรนอกจากขยะกองโต
 ส่วนฉันยืนอยู่บนสะพานลอยมองลงไปเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว
 ฉันจึงร้องตะโกนบอกเขาไปเป็นเพลงว่า
 ทุกแรงเหวี่ยงของเขาคือการมั่วสุมเดาเพื่อเอาชีวิตให้รอดไปอีกหนึ่งวัน
 คุณไม่มีสิทธิ์มีเสียงหัวเราะเยาะเย้ยการกระทำของเขา
 เหตุการณ์ผ่านไปหนึ่งสัปดาห์ ฉันเดินมาตรงที่เดิมสะพานลอยเก่า
 ฝ้ามองดูชายหาปลาหากินเหมือนอย่างเคย ๆ
 สองตาเพ่งลงมองในคลองสีเทาหม่น ที่บนถนนเห็นวินคนเดิมเร่งเครื่องไป
 แต่ตรงน้ำเน่าชายดูเฉย ๆ ไม่ได้ดีใจได้ปลาสดหนึ่งตัว
 ทุกแรงเหวี่ยงของเขาคือการมั่วสุมเดาเพื่อเอาชีวิตให้รอดไปอีกหนึ่งวัน
 คุณไม่มีสิทธิ์มีเสียงหัวเราะเยาะเย้ยการกระทำของเขา

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2560

ที่มาและแรงบันดาลใจ

เรื่องราวของชายเหวี่ยงแหที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “ชายเหวี่ยงแห” คือเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับ กุล (กุล พงศ์พิพัฒน์) นักร้องนำและมือกีตาร์ของวง ซึ่งในวันนั้นกุลได้บังเอิญเห็นชายคนหนึ่งกำลังทอดแหลงในคลองระบายน้ำเสีย ในขณะเดียวกันที่ตรงนั้นก็มีหนุ่มวินมอเตอร์ไซด์กำลังยืนหัวเราะอยู่ ในความเป็นจริงกุลก็ไม่แน่ใจว่าเขาหัวเราะการกระทำของชายเหวี่ยงแหหรือหัวเราะอะไรบางอย่างในโทรศัพท์มือถือของตัวเอง แต่กุลค่อนข้างมั่นใจว่าเขาหัวเราะการกระทำของชายเหวี่ยงแห เพราะด้วยความไม่รู้จึงคิดว่าในคลองระบายน้ำเสีย นอกจากขยะแล้วคงไม่มีปลาให้นำมาทำกินได้ ในทางกลับกัน เมื่อเวลาผ่านไปไม่นาน ชายผู้นั้นกลับได้ปลาติดแหขึ้นมาจากคลองระบายน้ำเสียเน่า ๆ คลองนั้น

ด้วยความที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของหนุ่มวินมอเตอร์ไซด์ กุลจึงได้นำเรื่องราวและเหตุการณ์ที่พบเจอมาเล่าผ่านบทเพลง “ชายเหวี่ยงแห”

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงชายเหวี่ยงแหเป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“ชายวัยกลางคนอายุน่าจะราว ๆ สี่สิบกว่า ๆ
ยืนเหวี่ยงแหปากเก่า ๆ ลงในคลองระบายน้ำเสีย
สองวินมอเตอร์ไซด์วัยรุ่นยืนตลกขบขันชายคนดังกล่าว
พวกเขาคงคิดในใจจะได้อะไรนอกจากขยะกองโต
ส่วนฉันยืนอยู่บนสะพานลอยมองลงไปเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว
ฉันจึงร้องตะโกนบอกเขาไปเป็นเพลงว่า”

ในท่อน Verse 1 เป็นการบอกเล่าความเป็นมาของเพลงด้วยการบรรยายถึงเหตุการณ์บริเวณคลองระบายน้ำเสียที่มีชายวัยกลางคน อายุประมาณสี่สิบปีเศษ กำลังทอดแหลงในคลอง ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับชายหนุ่มวินมอเตอร์ไซด์รับจ้างที่ผ่านมาเห็นแล้วหัวเราะเยาะ เพราะคิดว่าที่ตรงนั้นน่าจะทอดแหแล้วได้ขยะกองโตแทนที่จะได้ปลามาทำกิน และทิ้งท้ายด้วยการอธิบายถึงเหตุและผลจากการกระทำของชายผู้นั้นผ่านมุมมองของศิลปินที่ยืนดูเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่บนสะพานลอยในท่อน Hook ว่า

“ทุกแรงเหวี่ยงของการมั่วสุมเดาเพื่อเอาชีวิตให้รอดไปอีกหนึ่งวัน
คุณไม่มีสิทธิ์มีเสียงหัวเราะเยาะเย้ยการกระทำของเขา”

ทุกครั้งที่ชายคนนั้นทอดแหลงไปในน้ำนั้นคือความหวังและวิถีทางเอาชีวิตรอด ไม่ว่าใครก็ตามไม่มีสิทธิ์หัวเราะเยาะถึงการกระทำของเขา จากประโยคแรกของตอนที่ว่า “ทุกแรงเหวี่ยงของการมั่วสุมเดาเพื่อเอาชีวิตให้รอดไปอีกหนึ่งวัน” ตามหลักวิทยาศาสตร์ การออกแรงเหวี่ยงมีหลักการและทฤษฎีที่สามารถปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความแม่นยำได้ แต่ในบริบทของประโยคนี้ได้เปรียบเทียบแรงเหวี่ยงกับการคาดเดา ซึ่งเปรียบเสมือนความหวังที่ไม่มีหลักการหรือทฤษฎีรองรับเลยว่าการหวังนั้นจะเป็นเพียงความหวังลม ๆ แล้ง ๆ หรือเปล่า

“เหตุการณ์ผ่านไปหนึ่งสัปดาห์ ฉันเดินมาตรงที่เดิมสะพานลอยเก่า
เฝ้ามองดูชายหาปลาหากินเหมือนอย่างเคย ๆ
สองตาเพ่งลงมองในคลองสีเทาหม่น ที่บนถนนเห็นวินคนเดิมเร่งเครื่องไป
แต่ตรงน้ำเฝ้าชายดูเฉย ๆ ไม่ได้ดีใจได้ปลาสลิดหนึ่งตัว”

ในท่อน Verse 2 เป็นการบรรยายถึงเหตุการณ์บริเวณคลองระบายน้ำเสียที่เกิดขึ้นในอีกหนึ่งสัปดาห์ต่อมา ซึ่งศิลปินได้เดินไปยังสะพานลอยเก่าที่เดิมพร้อมมองดูชายผู้มาทอดแหหาปลาเหมือนอย่างเคย แต่กลับเห็นว่าชายผู้นั้นไม่ได้ดีใจกับการได้ปลาสลิดมาหนึ่งตัวในขณะเดียวกัน ชายหนุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างคนเดิมก็ได้ผ่านมา แต่ครั้งนี้เขาไม่ได้หัวเราะเยาะการกระทำของชายเหวี่ยงแหเหมือนครั้งก่อน

“ทุกแรงเหวี่ยงของการมั่วสุมเดาเพื่อเอาชีวิตให้รอดไปอีกหนึ่งวัน
คุณไม่มีสิทธิ์มีเสียงหัวเราะเยาะเย้ยการกระทำของเขา”

และปิดท้ายเรื่องราวทั้งหมดด้วยท่อน Hook ของเพลง เพื่อเน้นย้ำถึงเหตุและผลในการกระทำของชายเหวี่ยงแห โดยศิลปินต้องการจะสื่อความว่า เมื่อเราอยู่ร่วมโลกเดียวกันก็ไม่ควรดูถูกซึ่งกันและกัน เพราะบางครั้งชีวิตคนเราก็มีทางเลือกไม่มากนัก การหัวเราะเยาะการกระทำคนอื่นจึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนุกสักเท่าไร

คำสำคัญ : การเอาตัวรอด

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

เรื่องราวที่เกิดขึ้นในบทเพลง “ชายเหวี่ยงแห” เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริงของศิลปิน ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงตามเหตุการณ์และอารมณ์ที่เกิดขึ้นจริง ช่วงเวลานั้น ความหมายของบทเพลงจึงเป็นความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถทั้งสิ้น

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ด้วยพื้นฐานความคิดของศิลปินที่มีความเชื่อเรื่องความเท่าเทียม ประจวบกับเหตุการณ์ที่พบเจอตามเรื่องราวที่เล่าผ่านบทเพลง ทำให้ยิ่งสร้างแรงผลักดันในการสร้างผลงานเพื่อเน้นย้ำอุดมการณ์ของตนเอง เพลง “ชายเหวี่ยงแห” จึงเป็นอีกหนึ่งบทเพลงที่ถูกถ่ายทอดความคิดและอุดมการณ์ของศิลปินที่เชื่อว่าทุกสิ่งล้วนมีชีวิตและมีประโยชน์ต่อกัน ฉะนั้น การแบ่งแยกชนชั้นหรือดูถูกในความแตกต่างระหว่างคนจึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรเกิดขึ้น

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงชายเหวี่ยงแห เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Folk ในเรื่องของเสียงเน้นปรับเสียงให้มีรูปแบบเสียงก้อง (Reverb) เพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์เพลง ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน และรูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกในแบบแผนที่ใช้น้เตียวเพื่อมุ่งเน้นตามความหมายของบทเพลง

บทเพลง Hi Hello

เนื้อเพลง

จากป่าเขาถึงบ้านนามาก็นาน นานจนแทบจำความไม่ได้

สู่เมืองกรุง กรุงเทพมหานคร แห่งความหวัง

จากอ้ายคำร่วงกำยำผดกดำตาสีน้ำตาลไหม้เข้ม

สู่เดวิดผมสีทองตาสีฟ้าส่องประกายความมั่งมี

จากวันนั้นที่อุ้มลูกน้อยห้อยโตงเตงกล่อมบทเพลงแข่งเสียงหวูดรถไฟ

สู่นมผงกล่องใหม่แทนที่เต้านมไร้น้ำเหี่ยวแห้ง

จากยอดรักชายผู้มีรักเพียงอย่างเดียว ความรักคลุกข้าวเริ่มเคี้ยวกลืนไม่ลง

หวังเพียงแค่เอ็งยังคงรักและอภัย

“Hi, hello. How are you?” “I’m fine, I’m fine”

ฉันสบายดี ความรู้ปอสีฝากบอกพ่อแม่พี่น้อง

“I miss you... I miss you, and I love you... I love you!”

โอ้เฒะขอบอกช้อยแน

ว่าทางที่ช้อยเลือกอย่างมันดีแล้ว

(โอ้ใครช่วยบอกฉันที ว่าทางที่ฉันเลือกเดินมันถูกแล้ว)

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2560

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้ให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นคน แม้นคน ๆ นั้นจะตัดสินใจกระทำสิ่งที่สังคมมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องก็ตาม แต่ด้วยชีวิตคนเราเกิดมาแตกต่างกัน เมื่อถึงเวลาที่ชีวิตมีทางเลือกไม่มากนัก บางครั้งเราอาจต้องเลือกทำในสิ่งที่ไม่เคยคิดว่าจะทำ เรื่องราวเหล่านี้จึงได้ถูกถ่ายทอดผ่านชีวิตของหญิงสาวผู้ขึ้นชื่อว่า เมียฝรั่ง ในบทเพลง “Hi Hello” ซึ่งคำว่าเมียฝรั่งภายใต้บริบทสังคมไทยมักถูกใครหลายคนให้ความหมายที่มีนัยในทางลบมากกว่าความหมายตามตัวอักษรที่หมายถึงการเป็นเมียหรือภรรยาของชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ภาพจำของคนส่วนมากที่มีต่อเมียฝรั่งมักเป็นภาพของหญิงไทยภาคอีสาน ซึ่งเส้นทางในการเป็นเมียฝรั่งไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ เพราะอาชีพการงานของหญิงสาวเหล่านี้ถูกเข้าใจและเหมารวมว่าต้องอยู่ในสายงานที่เรียกว่า เพศพาณิชย์ แรงงานไร้ฝีมือ หรือคนที่ไม่ได้มีการศึกษาสูงมากนัก จากการศึกษางานวิจัยและคำสัมภาษณ์ของนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ที่มีงานศึกษาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงในภาคอีสานหลายชิ้นพบว่า การแต่งงานข้ามชาติ (transnational marriage) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหลายประเทศและหลายภูมิภาคทั่วโลก ยกตัวอย่างผู้หญิงฟิลิปปินส์ที่ทำงานในบาร์ตามเขตชนบทของประเทศญี่ปุ่น แม้ว่าในตอนแรกหญิงสาวฟิลิปปินส์จะถูกมองว่าเป็นตัวเลือกที่ไม่ดีในฐานะเจ้าสาว แต่หลังจากแต่งงานไปแล้วพวกเธอก็พยายามปรับตัวและเรียนรู้ไปกับขนบธรรมเนียมของญี่ปุ่นจนสามารถประกอบความสัมพันธในครอบครัว รวมถึงยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวในประเทศบ้านเกิดได้ ไม่เฉพาะผู้หญิงในแถบเอเชียเท่านั้น แต่ยังมีกรณีศึกษาผู้หญิงท้องถิ่นที่ทำงานบริการในประเทศโตมินิกัน ก็พบว่าพวกเธอใช้ช่องทางในการทำงานเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ตัวเองสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าจนสามารถพัฒนาไปสู่การแต่งงานเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ จุดมุ่งหมายของการแต่งงานในลักษณะนี้จึงเปรียบเสมือน passport to the west หรือใบเบิกทางสู่ชีวิตที่ดีกว่าในประเทศตะวันตก ส่วนในประเทศไทย เส้นทางที่นำไปสู่การแต่งงานข้ามชาติมีหลายช่องทาง ซึ่งหลัก ๆ ก็คือการทำงานในแหล่งท่องเที่ยวอย่างพัทยา สมุย และภูเก็ตของผู้หญิงชนบทหรือผู้หญิงที่ไม่ได้มีสถานะทางสังคมที่ดีมากนัก มักจะใช้ช่องทางนี้ในการสร้างความสัมพันธ์กับชาวต่างชาติเพื่อนำไปสู่การแต่งงานและการย้ายถิ่นฐานได้ในที่สุด และจากลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เห็นว่าผู้หญิงไม่ได้อยู่ในสถานะที่มีอำนาจต่อรอง ด้อยกว่าด้วยการรอคอยเพื่อจะแต่งงานกับชาวต่างชาติเพียงอย่างเดียว ในทางกลับกัน ผู้หญิงยังเป็นผู้กระทำการที่คัดกรองและไตร่ตรองมาเป็นอย่างดีแล้วว่าผู้ชายหรือการแต่งงานในครั้งนี้จะสามารถนำพาให้เธอและครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ อีกทั้ง ผู้หญิงบางคน

เคยแต่งงานมีครอบครัวมาแล้ว จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมหลายอย่างว่าความสัมพันธ์ครั้งใหม่จะช่วยสนับสนุนการศึกษาและอนาคตของลูกเธอได้ไหม รวมถึงบางครั้งการเลือกสร้างครอบครัวกับชายชาวต่างชาติยังประกอบไปด้วยเหตุผลของการหลบหนีจากอดีตเดิม ๆ ในถิ่นกำเนิดของตัวเอง เช่น การเป็นเหยื่อถูกข่มขืน หรือการถูกรังแกจากคนในสังคมว่าผู้หญิงอายุเยอะแล้ว จะไม่สามารถเริ่มต้นชีวิตคู่ใหม่ได้อย่างง่ายดายแบบผู้หญิงโสด และไม่ใช่แค่ฝ่ายหญิงเท่านั้นที่มีหมุดหมายในการแต่งงานข้ามชาติอย่างชัดเจน แต่ฝ่ายชายในฐานะชายฝรั่งก็ยังคงคาดหวังจะมีชีวิตหลังเกษียณที่มีผู้หญิงคอยดูแล และถ้าได้รับการยอมรับจากครอบครัวของฝ่ายหญิงและคนในชุมชน ก็จะทำให้รู้สึกได้รับการเติมเต็มเพิ่มมากขึ้น อ.ชานนท์ ไชยทองดี อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงในภาคอีสาน และยืนยันว่าการเกิดขึ้นของเมียฝรั่งมีส่วนมาจากปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ และรัฐสวัสดิการที่ไม่สามารถตอบโจทย์คนทุกระดับได้ และยังมียานวิจัยอีกหลายชิ้นที่สำรวจอายุและการศึกษาของผู้ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ พบว่าส่วนใหญ่ผู้หญิงจบการศึกษาชั้นประถม 4 หมายความว่าระดับการศึกษาที่ไม่สามารถเข้าถึงคนได้ทุกระดับกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้หญิงต้องการมีสามีเป็นชาวต่างชาติ แต่ในเวลาต่อมาก็มีงานวิจัยที่ศึกษาชีวิตสมรสของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ พบว่า นอกจากผู้หญิงในแถบภาคอีสานจะมีความต้องการแต่งงานกับชาวต่างชาติเพราะความเชื่อที่ว่าชาวต่างชาติสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีกว่าเดิมได้ ยังมีนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีความต้องการจะมีคนรักเป็นชาวต่างชาติมากขึ้นเช่นกัน ตรงนี้เองที่ชี้ให้เห็นว่าระดับการศึกษาอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความคิดจะมีสามีเป็นชาวต่างชาติเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังพบอีกว่า สามีชาวต่างชาติของหญิงไทยภาคอีสานส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป มีรายได้เฉลี่ย 120,000-200,000 บาทต่อเดือน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นำมาให้ความเป็นอยู่ของผู้หญิงและครอบครัวดีขึ้นด้วยแน่นอน และแม้ว่าค่านิยมดังกล่าวจะส่งผลต่อความคิดของคนรุ่นหลัง แต่ก็พบว่าเด็กบางคนแม้จะมีความต้องการแต่งงานกับชาวต่างชาติ แต่ก็ไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ในทางกลับกัน เด็กเหล่านั้นยังมีความต้องการศึกษาต่อให้สูงที่สุด มีเพียงคนบางกลุ่มเท่านั้นที่คิดว่าเรียนไปก็หางานยาก แล้วคิดจะรวยทางลัดด้วยการแต่งงานกับชาวต่างชาติแม้ว่าจะต้องเผชิญกับความจนซ้ำซากก็ตาม ทั้งนี้ การมองถึงความคิดเรื่องเมียฝรั่งเป็นเพียงคนอีสานดูจะเป็นมุมมองที่คับแคบและเหมารวมจนเกินไป ซึ่งข้อมูลจากงานวิจัยหลายชิ้นมีผลการศึกษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กรณีดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงกระแสนิยมผู้ชาย

ชาวต่างชาติไม่ได้เกิดขึ้นกับผู้หญิงชาวอีสานเพียงกลุ่มเดียว แต่ผู้หญิงชนชั้นกลางที่มีสถานะทางสังคมที่ดี หรือมีความนิยมชื่นชอบชายชาวต่างชาติในหมู่วัยรุ่นก็มีให้เห็นเป็นปกติทั่วไป นอกจากนี้ในงานวิจัยของ รัตนา บุญมัยยะ ยังพบว่า ไม่ได้มีเพียงผู้หญิงภาคอีสานเพียงภาคเดียว แต่มีทั่วทุกภาคในประเทศ ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันตก แต่ภาพลักษณ์ของผู้หญิงอีสานอาจจะดูติดตาคมากกว่า ถ้าไม่เป็นการจับผิดด้วยอคติและเพ่งเล็งประเด็นเมียฝรั่งปนกับนัยของเมียเช่าจะพบว่าม้งงานวิจัยหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่าหญิงไทยในภูมิภาคอื่นก็มีการแต่งงานกับชาวต่างชาติ ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่องกระบวนการกลายเป็นเมียฝรั่งภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หรืองานวิจัยที่ศึกษาชีวิตสมรสของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ไม่ว่าการแต่งงานข้ามชาติจะขึ้นอยู่กับเหตุผลใดก็ตาม คำถามก็คือ ผู้หญิงเหล่านั้นผิดไหมที่ต้องการยกสถานะของตัวเองด้วยการแต่งงาน ถ้านั้นเป็นความมุ่งมั่นในการเอาตัวรอดออกจากชีวิตที่ขาดแคลนด้วยตัวของเธอเอง (พิราภรณ์ วิฑูรต์, 2564) (เอกสารจากเว็บไซต์)

“Hi Hello” เป็นบทเพลงที่ศิลปินต้องการบอกเล่าเรื่องราวการเลือกทางเดินชีวิตของคนซึ่งไม่ว่าสิ่งที่ทำนั้นจะถูกหรือผิด แต่เมื่อชีวิตมาถึงจุดที่มีทางเลือกไม่มากนัก สัญชาตญาณจะบอกให้เราต้องตัดสินใจ ฉะนั้น ไม่ว่าใครจะเลือกทางเดินชีวิตอย่างไร ทุกคนล้วนมีเหตุและผลในการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน การตัดสินใจคนจากการกระทำโดยไม่รู้พื้นหลังชีวิตของเขาจึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรทำ นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของเมียฝรั่งยังมีสาเหตุมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ และสวัสดิการจากรัฐที่ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียม สุดท้ายแล้วสิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายก็คือ ปัญหาความไม่เท่าเทียมของคนในสังคมที่เกิดจากระบบโครงสร้างของหน่วยงานรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลง Hi Hello เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“จากป่าเขาที่งบ้านนามาก็นาน นานจนแทบจำความไม่ได้

สู่เมืองกรุง กรุงเทพมหานคร แห่งความหวัง

จากอ้ายคำร้างกำยำมดกดำตาสีน้ำตาลไหม้เข้ม

สู่เดวิดผมสีทองตาสีฟ้าส่องประกายความมั่งมี”

ในท่อน A1 เป็นการบรรยายเรื่องราวความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของหญิงสาวคนหนึ่ง จากเคยใช้ชีวิตอยู่กับสามี “อ้ายคำ” ชาวบ้านนอก แต่เธอก็ได้ทิ้งเขาและเข้ามาใช้ชีวิตในเมืองกรุงกับ “เดวิด” สามีใหม่ชาวต่างชาติผู้มีฐานะร่ำรวยกว่าเพียงเพราะหวังว่าจะสุขสบาย

“จากวันนั้นที่อุ้มลูกน้อยห้อยโตงเตงกล่อมบทเพลงแข่งเสียงหูดรถไฟ

สู่นมผงกล่องใหม่แทนที่เต้านมไร้น้ำเหี่ยวแห้ง

จากยอดรักชายผู้มีรักเพียงอย่างเดียว ความรักคลุกข้าวเริ่มเคี้ยวกลืนไม่ลง

หวังเพียงแค่อังยังคงรักและอภัย”

ต่อมาในท่อน A2 เป็นการบรรยายถึงความสะอวสบายที่ได้จากการใช้ชีวิตกับสามีชาวต่างชาติ กล่าวคือ จากเคยเลี้ยงลูกน้อยด้วยนมแม่ที่ไม่มีน้ำนมก็ได้เปลี่ยนมาใช้นมผงจากกล่อง ในขณะเดียวกัน แม้หญิงสาวจะได้เลือกทางเดินชีวิตดังกล่าวแล้ว แต่ยังคงรักและอาวรณ์คนรักเก่า หากแต่ความรักนั้นกินไม่ได้ ด้วยความจนทำให้หญิงสาวจำต้องเลือกทางที่คิดว่าดีกว่าเพื่อลูกน้อย และหวังเพียงชายคนรักเก่าจะยังรักและให้อภัยตนเอง

“Hi, hello. How are you?” “I’m fine, I’m fine”

ฉันสบายดี ความรู้สึกโผล่ผุดบอกพ่อแม่พี่น้อง

“I miss you... I miss you, and I love you... I love you!”

ในท่อน B เป็นการแสดงความเป็นห่วงด้วยการถามถึงความเป็นอยู่ของคนในครอบครัว พร้อมทั้งทำด้วยการบอกเล่าถึงความรู้สึกคิดถึงและความรักของตนที่ยังมีต่อครอบครัว ทั้งนี้ จากประโยคที่ว่า “Hi, hello. How are you? I’m fine, I’m fine ฉันสบายดี” เป็นการบอกว่าตัวเองสบายดีเพื่อให้ครอบครัวสบายใจ ซึ่งในความเป็นจริงไม่สามารถรู้ได้เลยว่าหญิงสาวผู้นั้นมีชีวิตที่สุขสบายอย่างที่บอกจริง ๆ หรือเปล่า

“โอ้ไผชอยบอกชอยแน

ว่าทางที่ชอยเลือกอย่างมันถึกแล้ว

(โอ้ใครช่วยบอกฉันที ว่าทางที่ฉันเลือกเดินมันถึกแล้ว)”

ต่อเนื่องจากท่อน B จากประโยคที่ว่า “ฉันสบายดี ความรู้สึกโผล่ผุดบอกพ่อแม่พี่น้อง” แสดงให้เห็นถึงระดับการศึกษาของหญิงสาวที่ไม่ได้สูงมากนัก ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เธอต้องการความมั่นใจจากใครสักคนให้ช่วยยืนยันถึงการเลือกทางเดินชีวิตของตนเองในท่อน C ว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้องแล้วหรือไม่ ดังประโยคสุดท้ายของเพลงที่ว่า “โอ้ใครช่วยบอกฉันที ว่าทางที่ฉันเลือกเดินมันถึกแล้ว” และจากประโยคแรกของท่อน B “โอ้ไผชอยบอกชอยแน ว่าทางที่ชอยเลือกอย่างมันถึกแล้ว” เป็นการตั้งคำถามด้วยภาษาบ้านเกิดของหญิงสาวเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นคนต่างจังหวัดผู้มีทางเลือกในชีวิตไม่มากมายนัก

จากการเล่าเรื่องของหญิงสาวบ้านนาผ่านบทเพลง Hi Hello ที่สะท้อนเรื่องราวของผู้ที่มีโอกาสในการเลือกทางเดินชีวิตไม่มากนัก ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ตามใจตนเองได้ทุกอย่าง เนื่องด้วยฐานะ การศึกษา และความรับผิดชอบ จึงทำให้ต้องเลือกสิ่งที่ดีว่าดีที่สุด แม้จะทำให้ตนเองลำบากใจก็ตาม

คำสำคัญ : เมียฝรั่ง

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“โอ! ใจชอยบอกชอยแน
ว่าทางที่ชอยเลือกอย่างมันถึกแล้ว
(โอ! ใครช่วยบอกฉันที ว่าทางที่ฉันเลือกเดินมันถูกแล้ว)”

ในท่อน C เป็นการตั้งคำถามด้วยภาษาอีสานเพื่อสะท้อนถึงบ้านเกิดของหญิงสาวที่เป็นตัวละครในบทเพลง ซึ่งภาพจำของผู้หญิงที่ถูกเรียกว่าเมียฝรั่งส่วนมากมักเป็นภาพจำของคนที่มาจากภาคอีสาน ในท่อนนี้จึงมีการใช้ภาษาอีสานในการช่วยสื่อความหมายผ่านบทเพลง

คำสำคัญ : สาวอีสาน

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

“Hi Hello” เป็นบทเพลงที่ศิลปินต้องการบอกเล่าเรื่องราวการเลือกทางเดินชีวิตของคน ๆ หนึ่ง ซึ่งไม่ว่าสิ่งที่ทำนั้นจะถูกหรือผิด แต่เมื่อชีวิตมาถึงจุดที่มีทางเลือกไม่มากนัก สัญชาตญาณจะบอกให้เราต้องตัดสินใจ ฉะนั้น ไม่ว่าใครจะเลือกทางเดินชีวิตอย่างไร ทุกคนล้วนมีเหตุและผลในการชีวิตที่แตกต่างกัน การตัดสินใจคนจากการกระทำโดยไม่รู้พื้นหลังชีวิตของเขาจึงเป็นเรื่องที่ไม่สมควรทำ นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของเมียฝรั่งยังมีสาเหตุมาจากปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษา ความเหลื่อมล้ำ และสวัสดิการจากรัฐที่ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน สุดท้ายแล้วสิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายก็คือปัญหาความไม่เท่าเทียมของคนในสังคมที่เกิดจากระบบโครงสร้างของหน่วยงานรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ

คำสำคัญ : โครงสร้างทางสังคม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลง Hi Hello เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ Folk ในเรื่องของเสียง เน้นปรับเสียงให้มีรูปแบบเสียงก้อง (Reverb) เพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์เพลง ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่า เพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักรู้ถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นไลน์และคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกในแบบแผนที่ใช้น้อยยาวเพื่อมุ่งเน้นตามความหมายของบทเพลง และรูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนการเล่นดนตรีในรูปแบบ Disco และมีการเร่งอัตราจังหวะขึ้นเรื่อย ๆ แล้วจึงค่อย ๆ ปรับอัตราจังหวะให้ช้าลงในตอนสุดท้าย เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ของบทเพลง

บทเพลง คนรับใช้

เนื้อเพลง

หอบผ้าหอบผ่อนมาเมืองกรุง มุ่งสู่อาชีพคนรับใช้
 เรียนมาแค่ไหนมันก็ได้แค่นั้น
 ผ่าถูกหนึ่งผืนเสื้อยืดคอกกลม เคี้ยวหมากขึ้นชมแทบลุ่มทั้งเย็น
 อดทนกล้ำกลืนฝืนหิวต่อไป
 ในมือกำกระดาษยับยู่ยี่ เฟ่งตามองอ่านออกเพียงบ้านเลขที่
 รอยหมึกสีเริ่มเลือนรางจางไปพร้อมคราบเหงื่อซีไคล
 เคว้งคว้างอ้างว้างกลางฝูงชน อ่อนวอนหาใครสักคนช่วยนำทาง
 ทางชีวิตหรือหนทางสู่บ้านของนาย
 คฤหาสน์หลังโตใหญ่มโหฬาร กลางบ้านมีสะพานข้ามน้ำข้ามบ่อปลา
 มองแล้วคิดถึงทุกคราสะพานไม้ไผ่บ้านเรา
 เจ้านายร่ำรวยเป็นพวกรัฐมนตรี มีลูกสาวสี่จากเมียถึงสองคน
 สุขกันแบบง่ๆ ขอเพียงไม่จนก็พอ
 เงินเดือน 5 พันทำทุกอย่างที่มี ล้างเย็บเช็ดขี้นเจียวไข่เปลี่ยนหลอดไฟ
 นี่แหละคนรับใช้อาชีพซึ่งไร้คนแล
 ทุกสิ่งในโลกต่างหมุนเวียนเปลี่ยนภาระหน้าที่รับใช้ซึ่งกันและกัน
 แต่คุณค่าความสำคัญความเป็นคนไยแบ่งชนแตกย่อยชั้น
 ทับถมกันเพียงเพราะต่างวิถีหากิน

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 19 เมษายน พ.ศ.2556

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้กล่าวถึงการรับใช้ของคนในสังคม ว่าทุกคนต่างมีหน้าที่ในการรับใช้ซึ่งกันและกัน ทั้งยังต้องพึ่งพาอาศัยและมีประโยชน์ร่วมกัน แต่ทุกคนไม่ได้ถูกเรียกว่าคนรับใช้ คำว่าคนรับใช้ถูกจำกัดความแค่คนที่ทำหน้าที่เปรียบเสมือนแม่บ้านตามบ้านเศรษฐี หรือคนที่มีฐานะค่อนข้างดี ซึ่งคนเหล่านั้นก็เป็นคนหนึ่งที่มีอาชีพตามความสามารถเหมือนคนทั่วไปในสังคม ฉะนั้น คำว่าคนรับใช้ยังควรถูกใช้เรียกเพื่อบ่งบอกถึงลักษณะอาชีพของคนใดคนหนึ่งอยู่หรือไม่ หากคำนั้นจะสร้างความไม่เท่าเทียมทางอาชีพให้เกิดขึ้นในสังคม

จากบทความเรื่อง ‘คนทำงานรับใช้ในบ้าน’ สิทธิและแรงงานที่ยังไม่เท่าเทียม ระบุว่า ในปี พ.ศ.2558 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO : International Labour Organization) ได้สำรวจจำนวนแรงงานคนรับใช้และสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ พบว่า มีคนทำงานรับใช้ในบ้านทั่วโลกจำนวน 58 ล้านคน ซึ่ง 83% เป็นผู้หญิง ด้วยลักษณะการทำงานที่ยากต่อการกำกับดูแล และติดตามตรวจสอบเนื่องจากอยู่ในสถานที่ส่วนบุคคล หลายกรณีไม่มีสัญญาจ้างที่ระบุขอบเขตประเภทงานที่รับผิดชอบ ช่วงเวลาทำงาน หรือแม้กระทั่งค่าจ้างและค่าชดเชยอื่น ๆ คนทำงานรับใช้ในบ้านจึงถือเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิด เอาเปรียบ และความไม่มั่นคงในการทำงาน ในปี พ.ศ.2554 องค์การแรงงานระหว่างประเทศจึงได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำการทำงานของคนทำงานรับใช้ในบ้าน เช่น ชั่วโมงทำงาน วันหยุดประจำสัปดาห์ ค่าจ้างการทำงานล่วงเวลา และสัญญาจ้าง ทั้งยังประกาศให้วันที่ 16 มิถุนายนของทุกปีเป็นวันคนทำงานรับใช้ในบ้านสากล (International Domestic Workers Day) เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของคนทำงานรับใช้ในบ้านและสิทธิต่าง ๆ ที่คนกลุ่มนี้พึงมี ในประเทศไทยคนทำงานรับใช้ในบ้านได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎกระทรวงแรงงาน ฉบับที่ 14 (พ.ศ.2555) โดยกำหนดสิทธิเกี่ยวกับการทำงานของคนรับใช้ในบ้าน ซึ่งกฎหมายดังกล่าวคุ้มครองทั้งคนทำงานรับใช้ในบ้านที่เป็นชาวไทยและแรงงานต่างชาติอย่างเท่าเทียม โดยคนทำงานรับใช้ในบ้านมีสิทธิที่จะได้รับวันหยุดไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 วัน มีวันหยุดตามประเพณีปีละไม่น้อยกว่า 13 วัน (รวมวันแรงงานแห่งชาติด้วย) ลูกจ้างที่ทำงานครบ 1 ปี มีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปี ปีละไม่เกิน 6 วันทำงาน และมีสิทธิลาป่วยตามที่ป่วยจริง (หากลา 3 วันขึ้นไป นายจ้างสามารถขอใบรับรองแพทย์ยืนยันจากลูกจ้างได้) อย่างไรก็ตาม คนทำงานรับใช้ในบ้านยังไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับการทำงานอื่น ๆ ที่แรงงานทั่วไปได้รับ เช่น สิทธิในการได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ ชั่วโมงการทำงานที่แน่นอน สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยเมื่อถูกเลิกจ้าง ลูกจ้างหญิงมีครรภ์ไม่มีสิทธิลาคลอด ไม่มีการคุ้มครองลูกจ้างหญิงที่จะไม่ถูกเลิกจ้างด้วยเหตุมีครรภ์ เป็นต้น นอกจากนี้ คนทำงานรับใช้ในบ้านหลายคนยังเข้าไม่ถึง

สิทธิประกันสังคมแม้ว่าจะมีนายจ้างที่แน่นอน ซึ่งตามหลักการควรจะสามารถเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แห่ง พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ.2533 โดยจะได้สิทธิประโยชน์ประกันสังคม 9 ประเภท ได้แก่ ชราภาพ ทูพพลภาพ เสียชีวิต บาดเจ็บจากการทำงาน เจ็บป่วย คลอดบุตร รักษาพยาบาล ว่างาน และสงเคราะห์บุตร แต่เนื่องจากมาตรา 33 ระบุให้เฉพาะลูกจ้างในสถานประกอบการเท่านั้น ทำให้คนทำงานรับใช้ในบ้านที่มีสถานที่ทำงานเป็นบ้านพักอาศัยจึงไม่เข้าข่ายเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และต้องเข้ามาตรา 40 ที่ให้สิทธิประโยชน์น้อยกว่า หลายคนจึงเลือกที่จะไม่เป็นผู้ประกันตน ส่งผลให้ไม่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมในหลายกรณี ยิ่งไปกว่านั้น ยังไม่มีการจดทะเบียนนายจ้างที่มีคนรับใช้ในบ้าน นอกจากจะเป็นการจ้างคนใช้ในบ้านที่เป็นแรงงานต่างชาติ ทำให้ยากที่จะรู้ว่าบ้านไหนบ้างที่มีคนรับใช้ในบ้าน และกลไกการตรวจสอบกำกับดูแลของรัฐก็ยากที่จะเข้าถึงสถานที่ส่วนบุคคลอย่างบ้านเรือนได้ (บุญวราสุขะโน และ ญัฐฐณิชา เลอพิลแบร์ต, 2562)(เอกสารจากเว็บไซต์)

ด้วยสาเหตุดังกล่าว อาชีพคนรับใช้จึงไม่ได้รับความเท่าเทียมและให้ความสำคัญอย่างที่จะควรจะได้รับเช่นเดียวกับผู้ใช้แรงงานในด้านอื่น ๆ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านอาชีพเกิดขึ้น ในขณะเดียวกัน อาชีพคนรับใช้ไม่ใช่อาชีพเดียวที่ทำหน้าที่รับใช้ ยังมีอีกหลาย ๆ อาชีพที่ต่างก็ทำงานรับใช้ซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเราไปธนาคาร พนักงานธนาคารก็ทำหน้าที่รับใช้เรา เพียงแต่ไม่ได้ถูกเรียกชื่ออาชีพว่าคนรับใช้ แล้วเหตุใดคนที่ทำงานดูแลทุกอย่างภายในบ้านจึงถูกเรียกว่าคนรับใช้ ซึ่งดูเป็นการไม่ให้คุณค่าและความสำคัญในอาชีพของคนเหล่านั้น กุล (กุล พงศ์พิพัฒน์) นักร้องนำและมือกีตาร์ของวงพุดดิ้งท้ายไว้ประโยคหนึ่งว่า “เฟื่องตัวเล็กที่สุดกับเฟื่องตัวใหญ่ที่สุดต้องหมุนไปพร้อมกัน” แสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่าและความสำคัญของคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามและถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทเพลง “คนรับใช้”

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงคนรับใช้ เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“หอบผ้าหอบผ่อนมาเมืองกรุง มุ่งสู่อาชีพคนรับใช้
เรียนมาแค่ไหนมันก็ได้แค่นั้น
ผ้าถุงหนึ่งผืนเสียดคอกกลม เคี้ยวหมากขึ้นชมแทบลัมทั้งยืน
อดทนกล้ำกลืนผืนหิวต่อไป
ในมือกำกระดาษขยับยู่ยี่ เฟ่งตามองอ่านออกเพียงบ้านเลขที่
รอยหมึกสีเริ่มเลือนรางจางไปพร้อมคราบเหงื่อขี้โคล”

ในท่อน A1 เป็นการบรรยายลักษณะของหญิงมีอายุคนหนึ่ง ซึ่งไม่ได้มีฐานะร่ำรวย ทั้งไม่ได้มีโอกาสทางการศึกษาอะไรมากนัก ได้เดินทางไกลเพื่อเข้ามาทำงานเป็นคนรับใช้ ในกรุงเทพฯ และในประโยคสุดท้ายของท่อนที่ว่า “ในมือกำกระดาษขยับยู่ยี่ เฟ่งตามองอ่านออกเพียงบ้านเลขที่ รอยหมึกสีเริ่มเลือนรางจางไปพร้อมคราบเหงื่อขี้โคล” ซึ่งกระดาษที่กำมานั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงระยะทางในการเดินทางมาไกลแล้ว ยังสะท้อนถึงความหวังของคน ที่เข้ามาทำงานในเมืองเพราะต้องการให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

“เคว้งคว้างอ้างว่างกลางฝูงชน อ่อนวอนหาใครสักคนช่วยนำทาง
ทางชีวิตหรือหนทางสู่บ้านของนาย
คฤหาสน์หลังโตใหญ่มโหฬาร กลางบ้านมีสะพานข้ามน้ำข้ามบ่อปลา
มองแล้วคิดถึงทุกคราสะพานไม้ไผ่บ้านเรา
เจ้านายร่ำรวยเป็นพวกรัฐมนตรี มีลูกสาวสี่จากเมียถึงสองคน
สุขกันแบบง ๗ ขอเพียงไม่จนก็พอ”

ต่อมาในตอน A2 เป็นการบรรยายความรู้สึกอ้างว้างจากการเดินทางไกลเพื่อมาทำงานหาเลี้ยงชีพเพียงคนเดียวของหญิงคนเดิม จากประโยคที่ว่า “คฤหาสน์หลังโตใหญ่มโหฬาร กลางบ้านมีสะพานข้ามน้ำข้ามบ่อปลา มองแล้วคิดถึงทุกคราสะพานไม้ไผ่บ้านเรา” แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางฐานะระหว่างเจ้านายและคนใช้อย่างสิ้นเชิง และถึงแม้เจ้านายผู้เป็นรัฐมนตรีมีฐานะร่ำรวย สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสุขสบายโดยไม่ต้องคำนึงถึงความทุกข์ยากลำบากของใคร แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้หญิงคนนั้นรู้สึกอิจฉา ในทางตรงกันข้าม กลับทำให้ยิ่งรู้สึกคิดถึงบ้านของตัวเองมากขึ้นด้วยซ้ำ

“เงินเดือน 5 พันทำทุกอย่างที่มี ล้างเย็บเช็ดซักนุ่งเจียวไขเปลี่ยนหลอดไฟ
นี่แหละคนรับใช้อาชีพซึ่งไร้คนแล”

ในตอน B เป็นการอธิบายหน้าที่ของคนรับใช้ผู้ทำทุกอย่างเพื่อคอยอำนวยความสะดวกสบายให้แก่เจ้านาย มีหน้าที่ดูแลตั้งแต่บ้านเรือนไปจนถึงผู้คนภายในบ้าน ซึ่งไม่ว่าจะทำงานหนักเพียงใด หุ้มเทมากแค่ไหน ค่าตอบแทนที่ได้รับสำหรับบางคนยังไม่เพียงพอที่จะดูแลความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้สุขสบายเท่าที่ควร ทั้งยังถูกมองข้ามคุณค่าและความสำคัญเพียงเพราะคนเหล่านั้นมีอาชีพเป็น “คนรับใช้” ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงในตอนนี้เป็น การอธิบายถึงภาระมากมายที่ต้องรับผิดชอบเมื่อเทียบกับเงินเดือนที่ได้มา เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงคุณค่าและความสำคัญของคนรับใช้

“ทุกสิ่งในโลกต่างหมุนเวียนเปลี่ยนการกระทำที่รับใช้ซึ่งกันและกัน
แต่คุณค่าความสำคัญความเป็นคนเอยแบ่งชนแตกย่อยชั้น
ทับถมกันเพียงเพราะต่างวิถีหากิน”

และในท่อน C เป็นการตั้งคำถามถึงคุณค่าและความสำคัญของความเป็นคน ว่าเหตุใดจึงมีการแบ่งแยกชนชั้นจากวิถีทำมาหากินที่แตกต่างกันของคนในสังคม ซึ่งอาชีพคนรับใช้ไม่ใช่อาชีพเดียวที่ทำหน้าที่รับใช้ ทุกคนล้วนรับใช้ซึ่งกันและกัน เพียงแต่ไม่ได้อยู่ในสถานะคนรับใช้เท่านั้นเอง

อย่างไรก็ตามด้วยปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกัน ทุกอย่างจึงไม่สามารถเท่าเทียมกันได้ แต่เราสามารถปฏิบัติต่อคนให้เท่าเทียมและพร้อมที่จะเคารพศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : คนรับใช้

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

จากความหมายของบทเพลง คำว่า “คนรับใช้” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงอาชีพคนรับใช้เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมไปถึง “การรับใช้” ซึ่งอาชีพทุกอาชีพต่างทำหน้าที่รับใช้ซึ่งกันและกัน คนทุกคนล้วนมีประโยชน์พึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การดูถูกคนอื่นหรือการแบ่งแยกชนชั้นฐานะด้วยอาชีพจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นในสังคมประชาธิปไตย

คำสำคัญ : การรับใช้

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

อาชีพคนรับใช้เป็นอาชีพที่ยังไม่ได้รับความเท่าเทียมและให้ความสำคัญอย่างที่เราจะได้รับเช่นเดียวกับผู้ใช้แรงงานในด้านอื่น ๆ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านอาชีพเกิดขึ้นในขณะเดียวกัน อาชีพคนรับใช้ไม่ใช่อาชีพเดียวที่ทำหน้าที่รับใช้ ยังมีอีกหลาย ๆ อาชีพที่ต่างก็ทำงานรับใช้ซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเราไปธนาคาร พนักงานธนาคารก็ทำหน้าที่รับใช้เรา เพียงแต่ไม่ได้ถูกเรียกชื่ออาชีพว่าคนรับใช้ แล้วเหตุใดคนที่ทำงานดูแลทุกอย่างภายในบ้านจึงถูกเรียกว่าคนรับใช้ ซึ่งดูเป็นการไม่ให้คุณค่าและความสำคัญในอาชีพของคนเหล่านั้น จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงการแบ่งแยกชนชั้นในสังคมด้วยอาชีพผ่านบทเพลง “คนรับใช้”

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงคนรับใช้ เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ New Wave ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่า เพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน และมีการเล่นไลน์พร้อมกันกับเบสเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับเพลง รูปแบบของเบสเป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก และเล่นไลน์สอดประสานกับกีตาร์เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญตามความหมายของบทเพลง และรูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนในการเน้นจังหวะตัวดำเพื่อสร้างความหนักแน่นให้กับเพลง

บทเพลง แกงไตปลา

เนื้อเพลง

สิ้นสุดเสียงป็นดับลง บ้างก็ถูกทับถมลงด้วยผืนดิน
สิ้นสุดเสียงป็นนัดต่อไป เฝ้าถ่านล่องลอยวิ้วรอยอังคาร

ฉันไม่อาจปฏิเสธคำสั่งจากท้องฟ้า
เหนียวไถป็นแนบตามแบบที่ฝึกมา
ไม่หวาดผวาท่อเสียงกรีดร้อง
กระสุนทะลุท้องของชายชรา

ชีวิตแขวนบนเส้นด้าย
ปาข้าวทำมือขาดนกลายเป็นดิน
ชีวิตแขวนบนเส้นด้าย
ปาข้าวเสียยศใหม่
ยึดอดีตด้วยร่างไร้วิญญาณ

แล้วนั่นรถถังยานเกราะสั่งตรงจากเมืองนอก
คือเครื่องบ่งบอกความพังพินาศ
แล้วนี่เสื้อเกราะสร้างมาเพื่อกันกระสุน
แต่ไม่อาจจับน้ำตาเพียงเศษฝุ่นดินป็น
แล้วผ้าเช็ดหน้าสร้างมาเพื่อซับน้ำตา
แต่ที่ผืนล่จะจับเวลาทั้งหมดของสงคราม

แม่จำ...จะเอายศเอาดาวไปฝาก
พ่อจำ...จะเอาร่างไปประดับประดาพวงหรีด
แม่จำ...จะเอายศไปเสริมปรุงแกงไตปลา
พ่อจำ...จะเอาร่างไปเสริมบารมี

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2557

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่การปล้นอาวุธปืนจำนวนมากของราชการเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ.2547 ที่ค่ายกองพันทหารพัฒนา อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ตามมาด้วยเหตุการณ์มัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 28 เมษายน มีผู้เสียชีวิตจำนวน 108 ศพ และเหตุการณ์สลายการชุมนุมหน้า สภ.อ.ตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตเพิ่มอีก 84 ศพ นับได้ว่าปี พ.ศ.2547 เป็นปีแห่งความรุนแรงอย่างผิดสังเกตสำหรับดินแดนชายขอบในภาคใต้ และแม้ในระดับนโยบายของรัฐบาลจะพยายามหาทางออกของปัญหาด้วยการเปลี่ยนตัวแม่ทัพภาคที่ 4 ผ่านการปรับคณะรัฐมนตรี รวมถึงการปรับกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา ทั้งยังมีการฉีกแนวร่วมจากทุกฝ่าย แต่จนถึงทุกวันนี้ปัญหาก็กลับไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร มีการวิเคราะห์ถึงต้นเหตุของไฟใต้ไปต่าง ๆ นานา บ้างมองว่ามาจากการลงขันของกลุ่มนักการเมืองและธุรกิจผิดกฎหมาย บ้างโยงไปยังการก่อการร้ายข้ามประเทศ และปัญหาการแบ่งแยกดินแดน รวมทั้งปัญหาจากการปกครองของรัฐบาลกลางจากกรุงเทพฯ ที่ขาดความเข้าใจต่อประชาชน วัฒนธรรม ประเพณี ชนชาติ ภาษา และศาสนาของปัตตานีและจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งยังไม่ได้คัดสรรข้าราชการที่มีความรู้และความสามารถที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อไปประจำการ ทำให้ปัญหาที่มีอยู่แล้วกลับมีมากขึ้น ส่งผลให้ปัญหาเก่าซึ่งเป็นบาดแผลทางประวัติศาสตร์ที่ตกค้างถูกหยิบยกกลับมาเป็นปัญหาใหม่ ทั้งปัญหาการทุจริตทางการเมือง ปัญหาการทอดทิ้งดินแดนเหล่านี้เป็นเวลานาน และยังขาดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง จนกลายเป็นปัญหาหมักหมมมากมาย (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2564)(เอกสารจากเว็บไซต์)

จากปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถาวร และยังคงมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังเดิม ๆ กล่าวคือ ในช่วงหนึ่งมีการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ว่ารัฐบาลมีนโยบายจะยุติสงครามด้วยสันติวิธี แต่ในขณะเดียวกันกลับมีการส่งซื้ออาวุธจากต่างประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือเรียกได้ว่ารัฐเลือกที่จะใช้ความรุนแรงเป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหา ในขณะที่ประกาศว่าต้องการให้พื้นที่ปราศจากความรุนแรง ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพลง “แกงไตปลา” จึงเป็นบทเพลงที่เขียนขึ้นเพื่อวิพากษ์ความย้อนแย้งในแนวทางการแก้ไขปัญหาเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงแกงไตปลา เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“สิ้นสุดเสียงปืนดับลง บ้างก็ถูกทับถมลงด้วยผืนดิน
สิ้นสุดเสียงปืนนัดต่อไป แก้วถ่านล่องลอยวีรร้อยอังคาร”

ในท่อน A1 เป็นการเริ่มบทเพลงด้วยการบรรยายเหตุการณ์ที่มีการต่อสู้ด้วยอาวุธปืนในสงคราม ซึ่งเสียงปืนที่ดับลงนอกจากจะสร้างแก้วถ่านจากเขม่าปืน ในขณะเดียวกันยังสร้างแก้วถ่านจากการเสียชีวิตของผู้คนในสงครามด้วยเช่นกัน

“ฉันไม่อาจปฏิเสธคำสั่งจากท้องฟ้า
เหนียวไก่อป็นแนบตามแบบที่ฝึกมา
ไม่หวาดผวาต่อเสียงกริดร้อง
กระสุนทะลุท้องของชายชรา”

ต่อมาในท่อน A2 เป็นการอธิบายหน้าที่ของทหารผู้ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นจะถูกหรือผิดหรือสร้างผลกระทบต่อใครอย่างไร ดังประโยคที่ว่า “ไม่หวาดผวาต่อเสียงกริดร้อง กระสุนทะลุท้องของชายชรา” เพราะไม่มีสิทธิคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นส่วนตัวได้แม้แต่แต่น้อย

“ชีวิตแขวนบนเส้นด้าย
 บ่าซ้ายทำมือขวาดันกลายเป็นดิน
 ชีวิตแขวนบนเส้นด้าย
 บ่าซ้ายเสียยศใหม่
 ยึดอกติดยศด้วยร่างไร้วิญญาณ”

จากนั้นได้บรรยายถึงสัจธรรมของชีวิตทหารในท่อน B ผู้ที่ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางอันตรายในพื้นที่เสี่ยงโดยไม่รู้ชะตากรรม จากประโยคที่ว่า “บ่าซ้ายทำมือขวาดันกลายเป็นดิน” เป็นการเปรียบเทียบถึงการกระทำของมนุษย์ผู้ที่ยอมทำทุกอย่างโดยไม่สนใจว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นจะถูกหรือผิดเพียงเพราะต้องการเกียรติยศเพื่อเสริมอำนาจให้แก่ตนเองแม้จะต้องแลกด้วยชีวิตก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลเสียของความขัดแย้งและสงคราม

“แล้วนั้นรถถังยานเกราะสั่งตรงจากเมืองนอก
 คือเครื่องบ่งบอกความพังพินาศ
 แล้วนี่เสื้อเกราะสร้างมาเพื่อกันกระสุน
 แต่ไม่อาจจับน้ำตาเพียงเศษฝุ่นดินปืน
 แล้วผ้าเช็ดหน้าสร้างมาเพื่อซับน้ำตา
 แต่ก็ฝืนละจะซับเวลาทั้งหมดของสงคราม”

ในท่อน C เป็นการกล่าวถึงอาวุธของทหาร ไม่ว่าจะเป็นรถถังที่สั่งมาจากต่างประเทศ หรือเสื้อเกราะที่ใช้เพื่อกันกระสุน ซึ่งไม่ว่าจะมีอาวุธพร้อมใช้ในศึกสงครามมากน้อยเพียงไร สุดท้ายแล้วสิ่งเหล่านั้นก็ไม่สามารถยุติความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากสงครามได้เลย ซึ่งในท่อนนี้ใช้การเปรียบเทียบถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้เลยสักชิ้นเดียว กล่าวคือ เสื้อเกราะสร้างมาเพื่อกันลูกกระสุนจากปืนแต่ไม่สามารถใช้เช็ดน้ำตาได้ ผ้าเช็ดหน้าใช้เช็ดน้ำตาได้แต่ไม่สามารถลบล้างความเสียใจที่เกิดขึ้นจากความสูญเสียในสงคราม รวากับว่าสามารถมีเกราะป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ แต่ในขณะเดียวกันกลับไม่มีอะไรที่ช่วยปกป้องหัวใจจากความเสียใจได้เลย

“แม่จำ...จะเอายศเอาดาวไปฝาก

พ่อจำ...จะเอาร่างไปประดับประดาพวงหรีด

แม่จำ...จะเอายศไปเสริมปรงแกงไตปลา

พ่อจำ...จะเอาร่างไปเสริมบารมี”

และในตอน D เป็นการจบเพลงด้วยการบรรยายความรู้สึกของทหารผู้สูญเสียชีวิต จากศึกสงครามผ่านการเปรียบเทียบถึงคุณค่าของเกียรติยศที่ได้มากับชีวิตที่ต้องแลกไป พร้อมกับความเสียใจของคนในครอบครัว ซึ่งเป็นการกล่าวประชดถึงความคุ้มค่าของชีวิต ที่ต้องสูญเสียเพื่อแลกกับสิ่งที่ได้มาที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อกันได้ กล่าวคือ ในประโยคแรก “แม่จำ...จะเอายศเอาดาวไปฝาก” แม่ที่เอยถึงอาจจะเสียชีวิตไปแล้วก็ได้ ฉะนั้น จะมีประโยชน์อะไรกับการเอายศไปฝากคนที่เสียชีวิตไปแล้ว ต่อมา “พ่อจำ...จะเอาร่างไปประดับประดาพวงหรีด” ในความเป็นจริง พวงหรีดมีไว้ประดับในงานศพ ไม่ได้มีไว้ประดับ ร่างกายของคนที่ยืนชีพ “แม่จำ...จะเอายศไปเสริมปรงแกงไตปลา” ซึ่งเกียรติยศไม่ใช่วัตถุดิบ ในการประกอบอาหาร และสุดท้าย “พ่อจำ...จะเอาร่างไปเสริมบารมี” ต้องการจะบอกว่า ลูกข้าตายในหน้าที่นะ การเอาร่างของคนที่ยายไปแล้วมาเสริมบารมีมันไม่มีทางเป็นไปได้

จากเนื้อหาของบทเพลงสรุปได้ว่า เป็นการสะท้อนเรื่องราวชีวิตของข้าราชการทหาร ที่แม้จะต้องทำงานเสี่ยงอันตรายมากน้อยเพียงไร กว่าจะได้มาซึ่งเกียรติยศก็ต้องแลกด้วยศักดิ์ศรี และชีวิต ถึงสุดท้ายแล้วจะได้รับเกียรติยศเป็นค่าตอบแทน แต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งและสงครามได้

คำสำคัญ : ทหาร

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“ฉันไม่อาจปฏิเสธคำสั่งจากห้องฟ้า
เหนียวไกเป็นแนบตามแบบที่ฝึกมา
ไม่หวาดผวาคือเสียงกรีดร้อง
กระสุนทะลุท้องของชายชรา”

ในท่อน A2 เป็นการอธิบายถึงหน้าที่ของทหารผู้ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นจะถูกหรือผิดหรือสร้างผลกระทบต่อใครอย่างไร ดังประโยคที่ว่า “ไม่หวาดผวาคือเสียงกรีดร้อง กระสุนทะลุท้องของชายชรา” เพราะไม่มีสิทธิคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นส่วนตัวได้แม้แต่แต่น้อย ซึ่งคำว่า “ห้องฟ้า” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผู้บังคับบัญชาในยศของทหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงผู้มีอำนาจในสังคมที่สามารถสั่งการทุกอย่างให้เป็นไปตามที่ต้องการได้

“แล้วนั่นรถถังยานเกราะสั่งตรงจากเมืองนอก
คือเครื่องบ่งบอกความพังพินาศ
แล้วนี่เสื้อเกราะสร้างมาเพื่อกันกระสุน
แต่ไม่อาจซับน้ำตาเพียงเศษฝุ่นดินปืน
แล้วผ้าเช็ดหน้าสร้างมาเพื่อซับน้ำตา
แต่ที่ผืนลະจะซับเวลาทั้งหมดของสงคราม”

ในท่อน C เป็นการกล่าวถึงอาวุธของทหาร ไม่ว่าจะเป็นรถถังที่สั่งมาจากต่างประเทศ หรือเสื้อเกราะที่ใช้เพื่อกันกระสุน ซึ่งไม่ว่าจะมีอาวุธพร้อมใช้ในศึกสงครามมากน้อยเพียงไร สุดท้ายแล้วสิ่งเหล่านั้นก็ไม่สามารถยุติความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากสงครามได้ และทิ้งท้ายด้วยประโยคคำถามที่ว่า “แล้วผ้าเช็ดหน้าสร้างมาเพื่อซับน้ำตา แต่ที่ผืนลະจะซับเวลาทั้งหมดของสงคราม” ซึ่ง “ผ้าเช็ดหน้า” ที่ว่านั้น ในอีกมุมหนึ่งอาจเปรียบเสมือนธงชาติห่อกายของทหาร ผู้เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยสามารถตีความได้ว่า สุดท้ายแล้วไม่จะมีทหารที่ต้องสูญเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่มากนักเพียงไร จะจัดงานศพอย่างสมเกียรติขนาดไหน แต่ก็ไม่สามารถไขปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งและสงครามได้ เพราะท้ายที่สุดแล้วเหตุการณ์เหล่านี้ก็ยังคงเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อยู่ดี

นอกจากนี้ ศิลปินยังต้องการสื่อความถึงโอกาสของคนที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน บางคนทำงานด้วยความเสียสละแรงกายและแรงใจอย่างเต็มที่แต่กลับไม่ช่วยให้มีฐานะที่ดีขึ้น เพราะด้วยระบบหรืออะไรก็ตามที่ส่งผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจของคนไม่เท่ากัน พุดงาย ๆ ก็คือ คนรวยก็รวยอยู่อย่างนั้น คนจนขยันแค่ไหนก็ไม่รวย เพราะโดนชนชั้นสูงกดขี่ ประหนึ่งว่าถูกล่ามโซ่ไว้อยู่

คำสำคัญ : อำนาจ

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ปัจจุบันปัญหาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถาวร ทั้งยังมีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีแบบเดิม ๆ กล่าวคือ ในช่วงหนึ่งมีการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ว่ารัฐบาลมีนโยบายจะยุติสงครามด้วยสันติวิธี แต่ในขณะเดียวกันกลับมีการส่งซื้อรถถังมาจากต่างประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับแนวทางในการแก้ไขปัญห หรือเรียกได้ว่ารัฐเลือกที่จะใช้ความรุนแรงเป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญห ในขณะที่ประกาศว่าต้องการให้พื้นที่ปราศจากความรุนแรง ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพลง “แกงไตปลา” จึงเป็นบทเพลงที่เขียนขึ้นเพื่อวิพากษ์ความย้อนแย้งในแนวทางการแก้ไขปัญหาเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล และจากเนื้อหาของบทเพลงสรุปได้ว่า เป็นการสะท้อนเรื่องราวชีวิตของข้าราชการทหาร ที่แม้จะต้องทำงานเสี่ยงอันตรายมากน้อยเพียงไร กว่าจะได้มาซึ่งเกียรติยศก็ต้องแลกด้วยศักดิ์ศรีและชีวิต ถึงทำที่สุดจะได้รับเกียรติยศเป็นค่าตอบแทน แต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งและสงครามได้ และด้วยเรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านบทเพลง นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นทหารผู้น้อยที่ต้องอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้มีอำนาจในสังคมที่สามารถสั่งการทุกอย่างให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ ยังแสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกชนชั้นด้วยเกียรติยศที่ได้มาจากหน้าที่การงานหรืออะไรก็ตาม จึงทำให้ศิลปินเน้นย้ำความไม่เท่าเทียมในสังคมผ่านเรื่องราวชีวิตของทหารจากบทเพลง “แกงไตปลา”

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงแก๊งไต้ปลา เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ New Wave ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน และมีการเล่นไลน์พร้อมกันกับเบสเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับเพลง รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก และเล่นไลน์สอดประสานกับกีตาร์เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญตามความหมายของบทเพลง และรูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนในการเน้นจังหวะเชปต์ 2 ชั้น สลับกับรูปแบบจังหวะขัด (Against Time) เพื่อสร้างความหนักแน่นให้กับเพลง

บทเพลง ตำรวจ

เนื้อเพลง

ในงานศพหนึ่งของชายชาติรี ยศพันตำรวจเสียดพระศวดเริ่มดัง
 ผู้คนชุดดำนั่งล้อมเรียงราย ยกมือขึ้นไหว้ไปในทางเดียวกัน
 ฝ่าโลงเรื่อรรอง สีทองอร่าม ลูกแมววิ่งข้ามยามคนลับตา
 ธงชาติห่อกาย ผ้าห่มสุดท้าย ใจฉันนั้นตายด้วยมีเกียรติและศักดิ์ศรี

พวงหรีดมากมาย ประดับประดาถึงความอาลัย
 จะตายที่ใด ด้วยเกียรติยศแบบใด ไชหรือสำคัญ

เพราะฉันยังคงร้องให้ ต่อไป

และฉันยังคงร้องให้ ต่อไป

เพราะฉันยังคงร้องให้ ต่อไป

และฉันยังคงจะตาย อยู่ดี

ภายใต้ผ้าห่มหลากสี เกียรติยศ

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556

ที่มาและแรงบันดาลใจ

เพลงนี้ได้แรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวของจำเริญ พลตำรวจเอก สมเพียร เอกสมญา ผู้ได้ฉายาว่า “จำเริญ นักสู้แห่งเทือกเขาภูโด” และ “จำเริญ ขาเหล็ก” จากการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเต็มที่เป็นเวลากว่า 40 ปี ในฐานะตำรวจชั้นประทวน และเมื่อเข้าสู่ปีสุดท้ายก่อนจะเกษียณอายุราชการได้ทำเรื่องขอย้ายไปเป็น ผกก.สภ.กัณฑ์ จังหวัดตรัง เพราะต้องการกลับไปอยู่กับครอบครัว แต่ไม่ได้รับการพิจารณาโดยไม่ทราบสาเหตุ อย่างไรก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกมาชี้แจงว่าคณะกรรมการ ก.ตร. ได้เตรียมพิจารณาข้อร้องเรียนของ พล.ต.อ.สมเพียร โดยจะเลื่อนตำแหน่งเป็น รอง ผบก. แต่ พล.ต.อ.สมเพียร ได้เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่เสียก่อน หลังจาก พล.ต.อ.สมเพียร เสียชีวิต ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พิจารณาให้เลื่อนชั้น 7 ขั้นยศ เป็นพลตำรวจเอก พร้อมมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเงินสวัสดิการตำรวจเพื่อช่วยเหลือครอบครัวจำนวน 3 ล้านบาท ทั้งดูแลการศึกษาของทายาท จนจบปริญญาตรีและรับเข้าทำงานราชการตำรวจต่อไป

ด้วยเหตุการณ์ดังกล่าว จึงทำให้ศิลปินตั้งคำถามผ่านบทเพลง “ตำรวจ” เพื่อต้องการสะท้อนถึงวิธีการเยียวยาของรัฐบาลต่อการสูญเสียชีวิตของผู้ที่ทำหน้าที่รับใช้แผ่นดินมาเกือบทั้งชีวิตว่าสิ่งเหล่านั้นยังสำคัญอยู่หรือไม่ หากทำดีที่สุดไม่สามารถเอาชีวิตของคนที่ยาไปแล้ว กลับคืนมาได้

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงตำรวจ เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“ในงานศพหนึ่งของชายชาติรี ยศพันตำรวจเสี้ยมพระสวดเริ่มดัง
ผู้คนชุดดำนั่งล้อมเรียงราย ยกมือขึ้นไหว้ไปในทางเดียวกัน
ฝาโลงเรืองรอง สีทองอร่าม ลูกแม่วิ่งซำยามคนลับตา
ธงชาติห่อกาย ผ้าห่มสุดท้าย ใต้นั้นตายด้วยมีเกียรติและศักดิ์ศรี”

ในท่อน Verse เป็นการบอกเล่าความเป็นมาของเนื้อหาในบทเพลง โดยบรรยายถึงบรรยากาศภายในงานศพของตำรวจยศนายพันที่มีการจัดงานอย่างสมเกียรติ ดังประโยคที่ว่า “ฝาโลงเรืองรอง สีทองอร่าม” ทั้งยังมีผู้คนมาร่วมงานจำนวนไม่น้อย และมีธงชาติห่อหุ้มร่างกาย ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผ้าห่มผืนสุดท้ายของชีวิตที่แสดงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีที่ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่การงาน

“พวงหรีดมากมาย ประดับประดาถึงความอาลัย
จะตายที่ใด ด้วยเกียรติยศแบบใด ใช้หรือสำคัญ”

ในส่วนของ Pre-Hook ยังคงบรรยายถึงบรรยากาศภายในงานศพที่มีพวงหรีดจำนวนมาก ประดับอยู่โดยรอบเพื่อแสดงถึงความอาลัยแก่นายพันตำรวจ และทิ้งท้ายด้วยการตั้งคำถามถึงเกียรติยศต่าง ๆ ที่ได้มามีความสำคัญอยู่หรือไม่ หากทำยที่สุดแล้วนายพันตำรวจผู้นั้น ยังคงเสียชีวิตอยู่ดี เพื่อเป็นการสร้างแรงผลักดันไปสู่ท่อน Hook ที่ว่า

“เพราะฉันยังคงร้องไห้ ต่อไป
 และฉันยังคงร้องไห้ ต่อไป
 เพราะฉันยังคงร้องไห้ ต่อไป
 และฉันยังคงจะตาย อยู่ดี
 ภายใต้ผ้าห่มหลากสี เกียรติยศ”

ทั้งนี้ มีการซ้ำประโยค “ฉันยังคงร้องไห้ ต่อไป” ในท่อน Hook เพื่อต้องการเน้นย้ำถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเสียชีวิตของนายพันตำรวจที่แม้ว่าจะได้เกียรติยศมาแต่ก็ไม่สามารถลบล้างความเสียใจของคนในครอบครัวที่ต้องใช้ชีวิตต่อไปได้

จากเนื้อหาของบทเพลง ได้สะท้อนเรื่องราวชีวิตของข้าราชการตำรวจที่แม้จะทำงานหนักมากน้อยเพียงไรว่าจะได้มาซึ่งเกียรติยศก็ต้องแลกด้วยชีวิต จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงเกียรติยศต่าง ๆ ที่ได้มาในตอนที่เสียชีวิตไปแล้วว่ายังมีความสำคัญอยู่หรือไม่ หากท้ายที่สุดไม่สามารถเอาชีวิตของคนที่ยาไปแล้วกลับคืนมาได้ และแม้ครอบครัวจะได้รับการชดเชยด้วยสวัสดิการต่าง ๆ จำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถลบล้างความเสียใจจากการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัวได้

คำสำคัญ : ตำรวจ

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“ตำรวจ” เป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งที่ศิลปินใช้เป็นภาพแทนของงานศพที่ถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เนื่องด้วยเกียรติยศที่ได้มาจากหน้าที่การงาน สิ่งสำคัญที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายก็คือ “งานศพ” ของทุกคนควรเท่ากัน ไม่ควรมีงานศพใครยิ่งใหญ่ไปกว่าใคร

คำสำคัญ : งานศพ

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

จากเนื้อหาของบทเพลง ได้สะท้อนเรื่องราวชีวิตของข้าราชการตำรวจที่แม้จะทำงานหนักมากน้อยเพียงไรว่าจะได้มาซึ่งเกียรติยศก็ต้องแลกด้วยชีวิต จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงเกียรติยศต่าง ๆ ที่ได้มาในตอนที่ย้ายชีวิตไปแล้วว่ายังมีความสำคัญอยู่หรือไม่ หากท้ายที่สุดไม่สามารถเอาชีวิตของคนที่ย้ายไปแล้วกลับคืนมาได้ และแม้ครอบครัวจะได้รับการชดเชยด้วยสวัสดิการต่าง ๆ จำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถลบเลือนความเสียใจจากการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัวได้ ซึ่งตำรวจเป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งที่ศิลปินใช้เป็นภาพแทนของงานศพที่ถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เนื่องด้วยเกียรติยศที่ได้มาจากหน้าที่การงาน สิ่งสำคัญที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายก็คือ งานศพของทุกคนควรเท่ากัน ไม่ควรมีงานศพใครยิ่งใหญ่ไปกว่าใคร สุดท้ายแล้วเพลง “ตำรวจ” ก็เป็นอีกหนึ่งบทเพลงที่ศิลปินถ่ายทอดอุดมการณ์ความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมผ่านภาพงานศพของชนชั้นสูงที่มีความแตกต่างกับชนชั้นล่างอย่างสิ้นเชิง

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงตำรวจ เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ New Wave ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่า เพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน และมีการเล่นไลน์พร้อมกันกับเบสเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับเพลง รูปแบบของเบสเป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก และเล่นไลน์สอดประสานกับกีตาร์เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญตามความหมายของบทเพลง รูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนในการเน้นจังหวะเขบ็ต 2 ชั้น สลับกับรูปแบบ Marching เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมีอำนาจและยศถาบรรดาศักดิ์ และมีเสียง Harmonica ช่วงตอนท้ายของเพลงในรอบแรก ซึ่งเปรียบเสมือนเสียงของแตรสังข์ เพื่อแสดงถึงความสุภาพในงานศพ และในเพลงนี้ศิลปินตั้งใจเล่นซ้ำสองรอบเพื่อต้องการเน้นย้ำความหมายของบทเพลงให้กระตุ้นความรู้สึกของผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

บทเพลง ปิตทอง

เนื้อเพลง

นายรชขายไอติม เฉาก๊วยผลไม้
 เคยเลิฟอาหารเคยสร้างบ้านสร้างสะพาน
 หน้าต่างบานโตมีโลโก้รูปเจ้านาย
 เป็นร้อย ๆ บาน เขาห้อยตัวลงมาเช็ด
 อยู่โรงงานเป็นพ่อบ้านคนขี้บรด
 (คำสร้อย)

เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้แดง
 เรียกเต็ม ๆ ไอ้ถั่วแดง
 เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้แดง
 ทั้งหมดบ้านเรียกไอ้หน้าแดง

นายรชขายบะหมี่ ลูกขึ้นคนละไม้
 คมเครื่องสูบน้ำ ชัดรองเท้า รับนายพล
 บางวันเป็นช่างไปติดไฟลูกบึงบอง
 เป็นร้อยพันดวง เขาทำโอ เออให้เสร็จ
 อยู่หน้าบ้านขายข้าวแกงคนปักชั้ได้
 (คำสร้อย)

เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้ห่วย
 เรียกเต็ม ๆ ไอ้ห่วย
 เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้ห่วย
 ทั้งหมดบ้านเรียกไอ้หน้าห่วย

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2563

ที่มาและแรงบันดาลใจ

เพลงนี้ได้แรงบันดาลใจมาจากเพลงปิดทองหลังพระ ของ ยืนยง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง เพลงดังกล่าวถูกแต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2554 เพื่อร่วมฉลองการครองราชย์ 65 ปี และพระชนมายุครบ 7 รอบ 84 พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) โดย แอ๊ด คาราบาว กล่าวว่า เนื่องในโอกาสมหามงคล จึงอยากให้คนไทยทั้งประเทศได้รู้จักพระนามเต็มของพระองค์ เลย์รับอาสาแต่งเพลงปิดทองหลังพระ เพราะหวังให้คนไทยได้เปล่งพระนามของพระองค์โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวเองและประเทศไทยที่แตกความสามัคคีจากเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงนั้น ทั้งนี้ เนื้อหาของเพลงปิดทองหลังพระยังได้บอกเล่าถึงพระราชกรณียกิจและการทรงงานเพื่อประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และเปรียบพระองค์เป็นดังผู้ปิดทองหลังพระที่ทรงเสียสละอย่างยิ่งใหญ่เพื่อประชาชน

ด้วยเนื้อหาของบทเพลงที่ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจและการทรงงานเพื่อประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระ ศิลปินจึงได้นำเพลงปิดทองหลังพระมาเป็นแรงบันดาลใจในการเล่าเรื่องราวของคนธรรมดาที่ทำคุณประโยชน์มากมายโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ในตอน Verse 2 เป็นกล่าวถึงชายอีกคนหนึ่ง ผู้มีอาชีพขับรถเข็นขายบะหมี่ ลูกชิ้น เป็นผู้คุมเครื่องสูบน้ำ ชดรองแทรมป์ให้นายพล บ้างก็เป็นช่างไฟ ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นพ่อค้าขายข้าวแกงที่หน้าบ้านของตนเอง จากประโยคที่ว่า “บางวันเป็นช่างไปติดไฟลูกปิงปอง เป็นร้อยพันดวง เขาทำโอ เอมาให้เสร็จ” แสดงให้เห็นถึงการทำงานหนักภายใต้คำสั่งของเจ้านาย เพื่อให้เสร็จทันเวลา

“เรียกสั้น ๆ ว่าไฉ่ฮุ้น
เรียกเต็ม ๆ ไฉ่ฮุ้นฮุ้น
เรียกสั้น ๆ ว่าไฉ่ฮุ้น
ทั้งหมู่บ้านเรียกไฉ่ฮุ้นฮุ้น”

และปิดท้ายเพลงด้วยท่อน Hook จากการเรียกชื่อของชายอีกคนหนึ่งซ้ำ ๆ ทั้ง ไฉนุ้ย ไชไฉนุ้ย และ ไฉหานุ้ย เช่นเดียวกับท่อน Hook แรก เพื่อเน้นย้ำให้เห็นถึงการเป็นคนธรรมดา คนหนึ่งที่ทุกคนประโยชน์มากมายโดยไม่ต้องการคำชมหรือการยกย่องจากใคร

จะเห็นได้ว่าทั้งสองคนมีประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาอย่างนับไม่ถ้วน เปรียบเสมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระที่ทำคุณประโยชน์มากมายโดยไม่หวังผลตอบแทนหรือต้องการได้รับการยกย่องจากใคร

จากสำนวนไทย คำว่าปิดทองหลังพระ หมายถึง การประกอบคุณงามความดีโดยไม่ได้นึกหวังให้ใครรู้ ทั้งไม่ได้ต้องการชื่อเสียงและคำสรรเสริญจากผู้อื่น สำนวนนี้เปรียบเทียบกับมาจากการปิดทองด้านหลังของพระพุทธรูป ซึ่งมักไม่ค่อยมีคนนิยมไปปิด เพราะเป็นส่วนที่คนไม่ค่อยนึกถึง เช่นเดียวกับการกระทำของชายทั้งสองคน ผู้ทำหน้าที่อันเป็นคุณประโยชน์มากมายโดยไม่หวังผลตอบแทน

คำสำคัญ : ปิดทองหลังพระ

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“นายรชขายไอดีม เจาก๊วยผลไม้
เคยเลิฟอาหารเคยสร้างบ้านสร้างสะพาน
หน้าตางานโตมีโลโก้รูปเจ้านาย
เป็นร้อย ๆ บาน เขาห้อยตัวลงมาเซ็ด
อยู่โรงงานเป็นพอบ้านคนขับรถ
(คำสร้อย)”

“นายรชขายบะหมี่ ลูกขึ้นคนละไม้
คุมเครื่องสูบน้ำ ขัดรองเท้า รับนายพล
บางวันเป็นช่างไปติดไฟลูกบึงบอง
เป็นร้อยพันดวง เขาทำโอ เอมาให้เสร็จ
อยู่หน้าบ้านขายข้าวแกงคนปักยี่ได้
(คำสร้อย)”

ทำนองของเพลงในท่อน Verse 1 และ Verse 2 เป็นการใช้นำนองเดียวกับท่อน Hook ของเพลงปิดทองหลังพระ

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรรามาธิบดี
จักรีนฤเบดินทร
สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร”

โดยศิลปินต้องการบอกเล่าถึงประสบการณ์การทำงานของตัวเองละครในบทเพลง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการทำความคุณประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย ดังเช่นพระราชกรณียกิจและการทรงงานเพื่อประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

และในตอน Hook ของเพลงที่ว่า

“เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้แดง
เรียกเต็ม ๆ ไอ้ถั่วแดง
เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้แดง
ทั้งหมดบ้านเรียกไอ้ท่าแดง”

“เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้นุ้ย
เรียกเต็ม ๆ ไอ้ไข่นุ้ย
เรียกสั้น ๆ ว่าไอ้นุ้ย
ทั้งหมดบ้านเรียกไอ้หานุ้ย”

มีทำนองเช่นเดียวกับท้ายตอน Hook ของเพลงปิดทองหลังพระ

“ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย
เป็นดวงใจของแผ่นดิน
ทรงสถิตเหนือเกล้าชาวไทย
ศูนย์รวมใจแผ่นดิน”

เพื่อต้องการแสดงถึงความรักของคนทั้งหมดบ้านจากการเรียกชื่อชายทั้งสองคนอย่างคุ้นเคยว่า “ไอ้ท่าแดง” และ “ไอ้หานุ้ย” ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ผู้เปรียบเสมือนดวงใจและศูนย์รวมใจของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ

คำสำคัญ : รัชกาลที่ 9

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

จากเนื้อหาของบทเพลงจะเห็นได้ว่า ตัวละครทั้งสองคนมีประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมายาวนานนับไม่ถ้วน เปรียบเสมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระที่ทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ มากมายโดยไม่หวังผลตอบแทนหรือต้องการได้รับการยกย่องจากใคร จากสำนวนไทย คำว่าปิดทองหลังพระ หมายถึง การประกอบคุณงามความดีโดยไม่ได้มุ่งหวังให้ใครรู้ ทั้งไม่ได้ต้องการชื่อเสียงและคำสรรเสริญจากผู้อื่น สำนวนนี้เปรียบเทียบกับมาจากการปิดทองด้านหลังของพระพุทธรูปซึ่งมักไม่ค่อยมีคนนิยมไปปิด เพราะเป็นส่วนที่คนไม่ค่อยนึกถึง เช่นเดียวกับการกระทำของชายทั้งสองคน ผู้ทำคุณประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน

หากมองอีกมุมหนึ่ง ในบางครั้งคนเหล่านั้นอาจถูกมองข้ามคุณค่าและความสำคัญแม้ว่าจะทำประโยชน์มากมายเพียงใด เพียงเพราะเป็นคนธรรมดาที่ไม่ได้มีฐานะร่ำรวยหรือเป็นที่รู้จักในสังคม ซึ่งต่อให้ทำงานหรือทำประโยชน์มากเพียงใดก็ยากที่จะมีผู้ใดสรรเสริญและในท้ายที่สุดแล้วเรื่องทั้งหมดที่กล่าวมาก็คือเรื่องของ การให้คุณค่าและความสำคัญเพื่อให้คนมีความเท่าเทียมกัน เพลง “ปิดทอง” จึงเป็นอีกหนึ่งบทเพลงที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ของศิลปินเรื่องความเท่าเทียม ซึ่งสะท้อนผ่านเรื่องราวของคนที่ทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ มากมายแม้เขาจะไม่ได้ต้องการคำชื่นชมหรือการยกย่องจากสิ่งที่ทำ แต่นั่นก็ไม่ใช่เหตุผลที่จะทำให้ถูกมองข้ามคุณค่าและความสำคัญเพียงเพราะเป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง

คำสำคัญ : ประชาชน

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงปิดทอง เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Folk รูปแบบของเพลงมีลักษณะเดียวกับเพลงปิดทองหลังพระของคาราบาว ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน และมีการทิ้งคอร์ดเพื่อนำให้เนื้อร้องในตอนนั้นมีความเด่นชัด รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกเพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลา และรูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนในการเล่นที่เน้นจังหวะตัวดำ

บทเพลง อิสลามให้กอดอก

เนื้อเพลง

ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย
และชายชุดผ้าเหลืองก็ทยอยเดินเข้ามาอย่างช้า ๆ
และไม่นานต่อจากนั้นคุณครูตะโกนว่า
อิสลามให้กอดอก เอาใครเป็นอิสลามให้กอดอก

ในคาบวิชาพละเมื่อวานหลังอาหารกลางวันพวกเรามาร่วมกันเตรียมสอบลูกอันเดอร์วอลเลย์
และครูคนเดิมคนนั้นในชุดวอร์มก็ยืนพร้อมรออยู่ที่กลางสนาม
และไม่นานต่อจากนั้นพวกเราารู้สึกว่า
ฟ้าเริ่มครึ้มพวกเราแอบดีใจแต่ครูบอกเอาไปเปลี่ยนไปสอบในโรงยิม (ให้)

ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย
และชายชุดผ้าเหลืองก็ทยอยเดินเข้ามาอย่างช้า ๆ
และไม่นานต่อจากนั้นคุณครูตะโกนว่า
อิสลามให้กอดอก เอาใครเป็นอิสลามให้กอดอก

และเย็นวันนี้ที่ลานดินประจำหลังเสาธงมีคนนั่งยองๆยืนตรงลั่นเกมส์ที่อยู่ตรงหน้า
เสียงดังเตี๊ยะก๊นกันไปมาเอาถึงเวลาใกล้ฟอกูมัจฉันตาหน้าตาสุดท้าย
และไม่นานต่อจากนั้นเสียงตะโกนก่อนจบตา
เฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไ้ห้า เอาเฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไ้ห้า

ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 17 มกราคม พ.ศ.2563

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้แสดงทัศนคติที่มีต่อการเลือกนับถือศาสนาของคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สรุปร่างรัฐธรรมนูญ : กรธ. ไม่เขียน “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ” แต่สั่งรัฐสนับสนุนเฉพาะพุทธเถรวาท (iLaw, 2559)(เอกสารจากเว็บไซต์) เป็นบทความที่กล่าวถึงการร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องศาสนา โดยร่างรัฐธรรมนูญฉบับลงประชามติ พ.ศ.2559 ไม่ได้ระบุให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งยังตัดเรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนาออกไป และมีข้อกำหนดใหม่ให้รัฐต้องส่งเสริมและเผยแพร่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา นิิกายเถรวาท ทั้งยังเพิ่มข้อยกเว้นเสรีภาพในการนับถือศาสนา กล่าวคือ “ต้องไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ”

ตาราง 5 ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา

	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับลงประชามติ 2559
สถานะ พระพุทธศาสนา	ไม่ได้เขียนไว้	เป็นศาสนา ที่ประชาชนชาวไทย ส่วนใหญ่นับถือ มาช้านาน	เป็นศาสนา ที่ประชาชนชาวไทย ส่วนใหญ่นับถือ มาช้านาน
หน้าที่ของรัฐ #1	อุปถัมภ์และคุ้มครอง ทุกศาสนา	อุปถัมภ์และคุ้มครอง ทุกศาสนา	1. อุปถัมภ์และคุ้มครอง ทุกศาสนา 2. ส่งเสริม สนับสนุน การศึกษา และเผยแพร่ พระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท 3. ป้องกัน การบ่อนทำลาย พระพุทธศาสนา
หน้าที่ของรัฐ #2	ห้ามลิดรอนสิทธิ เพราะการนับถือศาสนา แตกต่างกัน	ห้ามลิดรอนสิทธิ เพราะการนับถือศาสนา แตกต่างกัน	ไม่ได้เขียนไว้

ตาราง 6 ตารางเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา (ต่อ)

	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับลงประชามติ 2559
ข้อยกเว้น ของเสรีภาพ การนับถือศาสนา	1. ไม่เป็นปฏิบัติ ต่อหน้าที่ของปวงชน ชาวไทย 2. ไม่ขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน	1. ไม่เป็นปฏิบัติ ต่อหน้าที่ของปวงชน ชาวไทย 2. ไม่ขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน	1. ไม่เป็นปฏิบัติ ต่อหน้าที่ของปวงชน ชาวไทย 2. ต้องไม่เป็นอันตราย ต่อความปลอดภัย ของรัฐ 3. ไม่ขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน

ตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ได้เปิดเผยร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่จะนำไปทำประชามติเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2559 ในประเด็นการคุ้มครองเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการรับรองสถานะของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อถกเถียงที่อ่อนไหวในสังคมไทยมานานหลายปีนั้น กรธ. ได้เขียนสองประเด็นดังกล่าวไว้ดังนี้

“มาตรา 31 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิบัติต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

“มาตรา 67 รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ซึ่งในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย”

จากมาตรา 67 จะเห็นว่า กรธ. ได้เขียนรับรองสถานะของพระพุทธศาสนาว่าเป็น "ศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน" โดยไม่เขียนรับรองว่า "พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ" ตามที่มีข้อเรียกร้องจากชาวพุทธกลุ่มหนึ่ง จุดยืนของ กรธ. ในประเด็นนี้ค่อนข้างชัดเจนมาตลอด โดยเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2559 เว็บไซต์วิทยุรัฐสภาเคยรายงานว่า กรธ. ชี้แจงข้อเสนอที่ไม่สามารถบัญญัติให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติได้ เพราะกรรมการมองว่าเป็นเรื่องที่อันตรายและอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ในภายหลัง นอกจากนี้ ยังมีข้อบัญญัติให้มีการส่งเสริมการศึกษาและเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ซึ่งในประเด็นนี้มีข้อสังเกตว่า แม้มาตรา 67 จะไม่ได้บัญญัติให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเพื่อไม่ให้เกิดความแบ่งแยกหรือขัดแย้งระหว่างคนต่างศาสนา แต่มาตรา 67 ก็ยังระบุให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ทั้งยังมีมาตรการปกป้องการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา แต่ไม่ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของศาสนาอื่นหรือศาสนาพุทธนิกายอื่นด้วย เท่ากับว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังคงมีบทบัญญัติให้รัฐปฏิบัติต่อศาสนาหรือบุคคลที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกันอย่างไม่เท่าเทียม หากย้อนดูรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550 จะเห็นว่าได้มีการระบุให้รัฐมีหน้าที่อุปถัมภ์และคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียม ทั้งไม่ได้กำหนดให้ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของศาสนาใดหรือนิกายใดโดยเฉพาะ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับดังกล่าวยังบัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมความสมานฉันท์ระหว่างทุกศาสนาด้วย ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญ กรธ. ฉบับลงประชามติ พ.ศ.2559 ได้ตัดประเด็นนี้ออกไป

สำหรับประเด็นเสรีภาพในการนับถือศาสนา ร่างรัฐธรรมนูญของ กรธ. ได้รับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาและการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาไว้ในมาตรา 31 โดยมีเหตุผลที่อาจเป็นข้อจำกัดทางเสรีภาพ 3 ประการ คือ

1. ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย
2. ต้องไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ
3. ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

หากพิจารณาประเด็นเสรีภาพในการนับถือศาสนาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกฉบับตั้งแต่ฉบับที่ประกาศใช้เมื่อ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 เป็นต้นมา รวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550 ต่างก็เขียนไว้ทำนองเดียวกัน เพียงแต่มีการกำหนดเหตุผลที่เป็นข้อจำกัดทางเสรีภาพไว้เพียง 2 ประการเท่านั้น คือ ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย และต้องไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ดังนั้น เหตุผลของการจำกัดเสรีภาพทางศาสนาว่า “ต้องไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ” จึงเป็นเรื่องใหม่ที่มีขึ้นเป็นครั้งแรกในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า รัฐธรรมนูญที่เขียนรับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนาตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ.2492 เป็นต้นมาได้เขียนหลักการในวรรคสองไว้ทำนองเดียวกันทุกฉบับว่า “บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐลิดรอนสิทธิหรือต้องเสียประโยชน์เพราะเหตุที่นับถือศาสนาแตกต่างจากบุคคลอื่น” แต่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ กรธ. ไม่ได้เขียนหลักการนี้ไว้ด้วย

จากบทความข้างต้น แม้จะมีรัฐธรรมนูญมาตราที่บอกไว้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือ ปฏิบัติ และประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน ในความเป็นจริงตามโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงมีความไม่เท่าเทียมในเรื่องศาสนาผ่านการจัดกิจกรรมประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งเด็กนักเรียนไม่สามารถมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือความประสงค์ในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านั้นได้ ทั้งนี้ เรื่องศาสนานับว่าเป็นเรื่องใหญ่ของสังคมเด็ก ๆ ควรจะได้รับความรู้ในเรื่องเหล่านี้ก่อนจะถูกกำหนดให้นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งด้วยสภาพแวดล้อมสังคมที่อยู่ ในทางเดียวกัน ทุกประเทศจะมีศาสนาประจำชาติที่โดนอุมุมชูและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล แม้ประเทศไทยจะไม่ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ด้วยข้อปฏิบัติของรัฐที่มีต่อศาสนาอันแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอื่นอยู่ดี ซึ่งทำให้ศาสนาอื่นโดนแบ่งแยกส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมของคนในสังคม ไม่เพียงเท่านั้น คนที่นับถือศาสนาเดียวกันแต่ต่างเพศก็ยังคงมีความไม่เท่าเทียมในทางศาสนาอยู่ดี ยกตัวอย่างเช่น ในศาสนาอิสลามผู้ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคน ในขณะที่ผู้หญิงไม่สามารถกระทำเช่นนั้นได้

ในวัยเด็ก กุล (กุล พงศ์พิพัฒน์) นักร้องนำและมือกีตาร์ของวงมีเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ที่นับถือศาสนาอิสลามและเคร่งครัดในศาสนาของตนเองเป็นอย่างมาก ซึ่งในตอนนั้นก็รู้สึกเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของเพื่อนคนนั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป ด้วยประสบการณ์และการใช้ชีวิตที่ผ่านมาทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงประโยชน์จากสิ่งที่คุณคนต่างพากันนับถือไว้เพียงยัดเยียดจิตใจว่าสิ่งเหล่านั้นสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นจริง ๆ ได้หรือไม่ จึงได้นำเรื่องราวเหล่านั้นมาถ่ายทอดผ่านบทเพลง “อิสลามให้กอดอก”

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงอิสลามให้กอดอก เป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย
และชายชุดผ้าเหลืองก็ทยอยเดินเข้ามาอย่างช้า ๆ
และไม่นานต่อจากนั้นคุณครูตะโกนว่า
อิสลามให้กอดอก เอาใครเป็นอิสลามให้กอดอก”

ในตอน A1 เป็นการบรรยายเหตุการณ์ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถม แห่งหนึ่งที่กำลังประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ และในขณะที่พระสงฆ์กำลังเดินเข้ามา ครูได้สั่งให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามเอามือกอดอก ซึ่งหมายถึงการอยู่ในอาการสำรวม เนื่องจากต่างศาสนา กัน และแม้ว่าเด็กเหล่านั้นจะไม่อยากอยู่ร่วมพิธีที่ไม่ใช่ศาสนาของตน แต่ก็ไม่อาจคัดค้านได้

“ในคาบวิชาพลศึกษาหลังอาหารกลางวันพวกเรามาวิ่งกันเตรียมสอปลูกอันเดอร์วอลเลย์
และครูคนเดิมคนนั้นในชุดวอร์มก็ยืนพร้อมรออยู่กึ่งกลางสนาม
และไม่นานต่อจากนั้นพวกเราวิ่งรู้สึกว่
ฟ้าเริ่มครึ้มพวกเราแอบดีใจแต่ครูบอกเข้าไปเปลี่ยนไปสอบในโรงยิม (ให้)”

ตอน A2 เป็นการบรรยายเหตุการณ์ในตอนบ่ายของเมื่อวาน ซึ่งเป็นคาบวิชาพลศึกษา นักเรียนมารวมตัวกันเพื่อเตรียมสอปกีฬาวอลเลย์บอล โดยมีครูคนเดิมนั่งรออยู่กลางสนาม ในขณะเดียวกันฟ้าก็เริ่มครึ้มคล้ายฝนจะตก เด็ก ๆ ต่างพากันดีใจเพราะคิดว่าไม่ต้องสอบ แต่ฝนนั้นก็สลายเมื่อคุณครูบอกให้เปลี่ยนสถานที่สอบเป็นในโรงยิมแทน และในตอนท้ายของตอน มีเสียงโห่ร้องจากเด็ก ๆ แสดงให้เห็นถึงการมีสิทธิแสดงความรู้สึกของตัวเองต่อเรื่องที่ไม่เห็นด้วย ได้บ้างในฐานะนักเรียน

“ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย

และชายชุดผ้าเหลืองก็ทยอยเดินเข้ามาอย่างช้า ๆ

และไม่นานต่อจากนั้นคุณครูตะโกนว่า

อิสลามให้กอดอก เอาใครเป็นอิสลามให้กอดอก”

ท่อน A3 เป็นการซ้ำเนื้อร้องของเพลงในท่อน A1 เพื่อบอกย้ำถึงเหตุการณ์เดิม ๆ ที่เกิดขึ้นในทุกเช้าของวันพระ

“และเย็นวันนี้ที่ลานดินประจำหลังเสาธงมีคนนั่งยองดูกีฬายืนตรงลู่เกมสที่อยู่ตรงหน้า

เสียงดังเต่าะกิ้นกันไปมาเอาถึงเวลาใกล้พอกุมางันตาหน้าตาสุดท้าย

และไม่นานต่อจากนั้นมีเสียงตะโกนก่อนจบตา

เฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไ้ห่า เอาเฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไ้ห่า”

ท่อน A4 ได้บรรยายถึงบรรยากาศการรวมตัวเพื่อมาเล่นลูกแก้วที่ลานดินในช่วงเย็น ซึ่งเป็นที่ประจำของกลุ่มเด็กนักเรียนเหล่านั้น แต่ก็เล่นได้ไม่นานเพราะพ่อของเด็กในกลุ่มใกล้จะมารับกลับบ้าน และในประโยคสุดท้ายของท่อนที่ว่า “เฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไ้ห่า เอาเฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไ้ห่า” แสดงให้เห็นถึงการมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ในเรื่องการเล่น

“ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย”

และปิดท้ายเพลงด้วยประโยคแรกของท่อน A1 และ A2 ที่ว่า “ในเช้าวันพระ ณ หอประชุมโรงเรียนประถมคุณครูก็มั่งลงมองความเรียบร้อย” เพื่อต้องการเน้นย้ำถึงการถูกจำกัดอิสรภาพบางอย่างของเด็กเมื่ออยู่ในสถานะนักเรียนภายใต้การดูแลของคุณครู

จากเนื้อหาของบทเพลง สามารถตั้งคำถามถึงการถูกจำกัดอิสระของเด็กได้ในหลายเรื่อง ทั้งการเลือกนับถือศาสนา และการทำตามคำสั่งของคุณครูหรือผู้ใหญ่ ทำไมเด็กเหล่านั้นไม่มีอิสระ ในการตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม การเลือกนับถือศาสนา หรือการเลือกตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะดีกว่าหรือไม่หากเด็กเหล่านั้นมีโอกาสตัดสินใจเลือกด้วย ตนเอง ไม่ใช่ถูกจำกัดมาแล้วเพียงเพราะต้องเป็นไปตามที่ผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด ซึ่งเนื้อหา ของบทเพลงต้องการกล่าวถึงสิทธิของเด็กที่ควรแสดงความคิดเห็นในทุกเรื่องได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่แสดงความคิดเห็นได้เพียงบางเรื่องเท่านั้น ดังเช่นในท่อน A1 เรื่องศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ของสังคม เด็ก ๆ ไม่สามารถบอกคุณครูได้หากไม่อยากเข้าร่วมพิธีทางศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนา ของตนเอง หรือแม้แต่เด็กที่นับถือศาสนาพุทธตามผู้ปกครองก็ตาม บางคนอาจจะไม่ได้อยากเข้า ร่วมพิธี แต่ก็ไม่มีสิทธิคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ ต้องทำตามคำสั่งของครูเท่านั้น ต่อมา ในท่อน A2 เรื่องการเรียน แม้สุดท้ายเด็ก ๆ จะไม่ต้องการสอบในคาบนั้น แต่ก็ต้องทำตามคำสั่ง ของครูเช่นเดียวกับเรื่องศาสนา เพียงแต่ในเรื่องนี้เด็ก ๆ สามารถแสดงความรู้สึกออกมาได้บ้าง โดยการให้ร้องในช่วงตอนท้ายของท่อนเพลง และในท่อน A4 เรื่องการเล่น ซึ่งเด็ก ๆ มีอิสระ ในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เห็นได้จากประโยคสุดท้ายของท่อนเพลงที่ว่า “เฮ้ยนิวโป้ง มึงยกหนีไอ้ห่า เอ้าเฮ้ยนิวโป้งมึงยกหนีไอ้ห่า”

คำสำคัญ : สิทธิและเสรีภาพ

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

เพลง “อิสลามให้กอดอก” เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นของเด็กต่อเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม โดยศิลปินได้วางโครงเรื่องจากเรื่องใหญ่ที่สุด ของสังคมซึ่งเป็นเรื่องศาสนาที่เด็กไม่สามารถมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้เลย รองลงมา คือเรื่องการเรียน เด็ก ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น และสุดท้ายเรื่องการเล่น เด็ก ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ สิ่งที่ศิลปินต้องการจะกล่าวก็คือ เด็กควรจะมี สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ในทุกเรื่อง เพราะเด็กก็คือประชาชน คนหนึ่งที่เกิดมาอยู่ในสังคมเช่นเดียวกัน

และความหมายในอีกนัยหนึ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความก็คือการปลุกฝังเรื่องศาสนา เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับประชาชนโดยปราศจากเหตุและผลที่สามารถพิสูจน์ได้ เป็นเพียงความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ประสิทธิภาพของการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแล จากรัฐบาลต่างหากคือสิ่งที่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : ศาสนา

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

จากบทความข้างต้น แม้จะมีรัฐธรรมนูญมาตราที่บอกไว้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ ในการนับถือ ปฏิบัติ และประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน ในความเป็นจริงตามโรงเรียน ส่วนใหญ่ยังคงมีความไม่เท่าเทียมในเรื่องศาสนาผ่านการจัดกิจกรรมประกอบพิธีกรรมในวัน สำคัญต่าง ๆ ซึ่งเด็กนักเรียนไม่สามารถมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือความประสงค์ ในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเหล่านั้นได้ ทั้งนี้ เรื่องศาสนาถือได้ว่าเป็นเรื่องใหญ่ของสังคม เด็ก ๆ ควรจะได้รับความรู้ในเรื่องเหล่านี้ก่อนจะถูกกำหนดให้นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ด้วยสภาพแวดล้อมสังคมที่อยู่ ในทางเดียวกัน ทุกประเทศจะมีศาสนาประจำชาติที่โดนอุมชู และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล แม้ประเทศไทยจะไม่ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ด้วยข้อปฏิบัติของรัฐที่มีต่อศาสนาอื่นแสดงให้เห็นถึงการ ให้ความสำคัญกับศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอื่นอยู่ดี ซึ่งทำให้ศาสนาอื่นโดนแบ่งแยก ส่งผล ให้เกิดความไม่เท่าเทียมของคนในสังคม ไม่เพียงเท่านั้น คนที่นับถือศาสนาเดียวกันแต่ต่างเพศ ก็ยังมีความไม่เท่าเทียมในทางศาสนาอยู่ดี ยกตัวอย่างเช่น ในศาสนาอิสลาม ผู้ชายสามารถ มีภรรยาได้หลายคน ในขณะที่ผู้หญิงไม่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ สุดท้ายแล้ว เพลงนี้ก็เป็น อีกหนึ่งบทเพลงที่เน้นย้ำอุดมการณ์และความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมจากศิลปิน

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงอิสลามให้ออกดอก เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ New Wave ลักษณะของการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่า เพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้าน ความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะ เดียวกัน และมีการเล่นไลน์พร้อมกันกับเบสเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับเพลง รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก และเล่นไลน์สอดประสานกับกีตาร์เพื่อมุ่งเน้นตามความหมายของบทเพลง รูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนในการเล่นที่เน้นจังหวะเชบิต 1 ชั้น สลับกับรูปแบบจังหวะขัด (Against Time) เพื่อสร้างความหนักแน่นให้กับเพลง และในเพลงนี้จังหวะของเบสและกลอง จะไม่เท่ากัน โดยศิลปินต้องการสื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกันกับเนื้อหาของบทเพลง กล่าวคือ “แตกต่างแต่ต้องอยู่ด้วยกันได้”

บทเพลง ก้มลงช่วยมด

เนื้อเพลง

ออกไปให้ร้องเถิดงบบอกสะบัด
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลูกฝัง
ก้มลงช่วยมดในคอก่านบนแผ่นดินที่คุ้นเคย
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจ

ยื่นเคารพใครเคารพคนบนนั้นใคร
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลูกฝัง
ก้มลงโอบกอดไทยหลังอาบนบนแผ่นดินที่เรียกไทย
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจ

ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม
ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ ๆ

ออกไปขีดเขียนอวยพรใครสักคน
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลูกฝัง
ก้มลงเขียนโต๊ะด้วยลิลิตวิจิตรประกาศรักในชั้นเรียน
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจ

เดินกุมมือเธอในหน้าหนาวเดือนธันวาคมแล้วสัญญาว่าจะรักกัน
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลูกฝัง
พ้นจากหน้าหนาวนั้นเพียงไม่นานเธอทิ้งฉันไป
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจของเธอ

ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม
ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ ๆ

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2562

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้แสดงความคิดเห็นเรื่องการแบ่งแยกผู้คนด้วยคำว่าชนชาติ รวมทั้งตั้งคำถามถึงการปลูกฝังจากสังคมเรื่องการปฏิบัติตนเพื่อแสดงว่ารักชาติ จำเป็นต้องทำในสิ่งที่ผู้คนในสังคมปฏิบัติตาม ๆ กันมาเสมอไปหรือไม่ ซึ่งนับตั้งแต่ประเทศไทยเกิดสิ่งที่เรียกว่า “รัฐชาติ” (nation-state) ขึ้นมาในกลางศตวรรษที่ 19 คำว่า “ชาติไทย” ก็ถูกใช้อย่างแพร่หลาย และบางครั้งยังถูกใช้จนนำไปสู่ความรุนแรง คำว่ารัฐชาติจึงกลายเป็นเครื่องมือในการห้ามนั้นเช่นฆ่าทางการเมืองดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 และอีกนับไม่ถ้วน จากหนังสือเรื่อง ชาติไทย ในทัศนะปัญญาชนหัวก้าวหน้า เขียนโดย โสภา ชานะมูล เสนอไว้ว่า ปัญญาชนไทยมีส่วนสำคัญในการให้คำอธิบายต่อความหมายของคำว่าชาติไทย และประดิษฐ์กรรมที่ถือเป็นของนำเข้านี้มีลักษณะเช่นเดียวกับของหลายอย่างที่น่าเข้ามา แล้วถูกให้ความหมายจนซึมลึกลงไปในความทรงจำร่วมของประชาชน ซึ่งประเทศไทยเริ่มก่อรูปความเป็นรัฐชาติตั้งแต่สมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยการแบ่งแยกเขตแดน มีการจัดตั้งรัฐบาล และสำรวจสำมะโนประชากร รวมทั้งการสร้างประวัติศาสตร์กระแสหลักหรือประวัติศาสตร์ชาติ จากเหล่าปัญญาชนชั้นนำ อาทิ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ในช่วงเวลานี้ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเน้นบทบาทหน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ของเมืองไทยมากกว่าการพยายามหาความหมายหรือนิยามคำว่าชาติไทย เช่นเดียวกับรัชกาลที่ 6 ก็ทรงเน้นบทบาทหน้าที่ในการสร้างหรือนิยามความหมายชาติไทยผ่านงานเขียนโดยใช้นามปากกาแตกต่างกันไป กรณีนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้อธิบายมโนภาพของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ภายใต้กรอบของการสร้างชาติไว้ว่ามีหัวใจอยู่ที่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กล่าวคือ ใครอยากแสดงตนว่ามีชาติ สามารถแสดงออกได้อย่างเป็นรูปธรรมด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นอุดมคติสูงสุดของสังคมไทย และกลายเป็นศูนย์รวมที่ทุกหมู่เหล่ายอมอยู่ภายใต้การปกครองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ความเป็นพระมหากษัตริย์รวมถึงการมีวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วย โดยวิธีการเผยแพร่ความหมายของคำว่าชาติให้เข้าไปอยู่ในสำนึกของราษฎรที่ทางราชการทำการกำหนดให้เรียนพงศาวดารในโรงเรียนสามัญชั้นสูง เพื่อถ่ายทอดสำนึกประวัติศาสตร์ที่พระมหากษัตริย์คือสถาบันทางสังคมที่ได้รับความสำคัญมากที่สุด ดังที่ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ประทานแก่กองเสือป่าโดยกล่าวว่าให้มีความสามัคคีร่วมใจ และให้ถือชาติเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าตน ทั้งยังทรงกล่าวเน้นความสำคัญของพระมหากษัตริย์ที่มีนัยสำคัญต่อชาติไว้ว่า

“...แลชาตินั้นจำเป็นต้องมีหัวหน้าผู้ชักนำให้ดำเนินไปในกิจการเหมือนร่างกายแลเรือที่กล่าวเปรียบไว้ข้างต้น ร่างกายก็ย่อมมีใจเป็นผู้นำ เรือก็ย่อมมีนายเรือเป็นผู้บัญชาการ หัวหน้านี้แลเรียกว่าพระราชารหรือพระเจ้าแผ่นดิน ชาติที่ขาดหัวหน้าย่อมเป็นเหมือนร่างกายที่ปราศจากจิตต์และดุจเรืออันหาผู้บัญชาการมิได้ ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ พระเจ้าแผ่นดินที่ดีย่อมเป็นสง่าแห่งชาติ ทำให้มีอำนาจเป็นที่นับถือและยำเกรงของชาติอื่นๆ ... สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้าผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินย่อมเป็นเหมือนศีรษะของชาติ พวกพลกเป็นเหมือนอวัยวะอันเหลือมิมีมือแลเท้าเป็นต้น”

ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พยายามสร้างอุดมการณ์ของชาติอันประกอบด้วยชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมีการสร้างเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ธงไตรรงค์เป็นธงชาติไทย หรือการสร้างสื่อผ่านข้อเขียนด้วยนัยทางภาษาต่าง ๆ ดังบทกลอนที่ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อให้ความหมายของธงไตรรงค์ว่า

“... ชาว คือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์	หมายพระไตรรัตน์	และธรรมคัมภีร์ไทย
แดง คือโลหิตเราไซ้	ซึ่งยอมสละได้	เพื่อรักษาชาติศาสนา
น้ำเงิน คือสีโสภาค	อันจอมประชา	ธ โปรดเป็นของส่วนองค์...”

อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้ของรัชกาลที่ 6 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เพราะไม่สามารถสร้างสำนึกร่วมได้อย่างเช่นงานของสมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยราชานุภาพ และผลผลิตอย่างหนึ่งในการนำเสนอสิ่งที่เรียกว่าชาติไทยคือการเขียนสารคดีของปัญญาชนชั้นนำ ซึ่งสิ่งที่สมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยราชานุภาพทรงบันทึกในสารคดีคือการใช้เกณฑ์มาตรฐานทางภาษาในการเปรียบเทียบเพื่อชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาที่แตกต่างกันหมายถึงคนต่างจำพวก ฉะนั้น กลุ่มคนที่พูดภาษาไทยเท่านั้นจึงจะได้รับการยอมรับว่าเป็นไทย ซึ่งประเด็นเดียวกันนี้ในงานเขียนของรัชกาลที่ 6 ก็ได้พยายามใช้ภาษาเป็นเส้นแบ่งเช่นกัน ดังที่ทรงแบ่ง “พวกเขา” (หมายถึงคนจีนที่ไม่ยอมใช้ภาษาไทย) และ “พวกเรา” (หมายถึงคนไทยที่พูดภาษาไทย และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์) ซึ่งปรากฏต่อมาในแบบเรียนของโรงเรียนที่ได้ยึดตามแนวพระราชวินิจฉัยของสมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยราชานุภาพในการสร้างความรู้ว่าด้วยประวัติศาสตร์ชาติไทย ประเด็นข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่ได้ค้นคว้าและวิเคราะห์ไว้ว่าเป็นการครอบงำทางความคิดในยุคสมัยต่อมาที่มักอ้างเอาพระราชวินิจฉัยของพระบิดาทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นความรู้ที่ตายตัว ทำให้ความรู้กระแสหลักนี้

ลงรากปักฐานอย่างมั่นคงในสังคมไทยยิ่งขึ้น ดังนั้น หลังผ่านการปฏิรูปแผ่นดินในรัชกาลที่ 5 จนถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 สยามประเทศจึงได้ปรากฏแนวคิดใหม่ในการอธิบายคำว่าชาติจำนวนหนึ่งขึ้น และมีการบรรจุเรื่องนี้ลงในแบบสอนอ่านหน้าที่พลเมือง โดยระบุให้ราษฎรทุกคนเป็นหน่วยของชาติ และราษฎรมาจากรัฐ ซึ่งแปลว่า แว่นแคว้น บ้านเมือง หมายถึง คนที่อยู่ในบ้านเมืองหรือประเทศนั้น ๆ เช่น คนที่เกิดและอยู่ในประเทศสยาม เรียกว่า คนไทย หรือชาวสยาม หรือเรียกว่าราษฎรของประเทศสยาม เป็นต้น

แนวคิดเรื่องชาติไทยยังคงสืบเนื่องและมีพลวัตอย่างต่อเนื่องมาจนถึงช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบราชาธิปไตย ความคิดของชาติไทยถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับโครงสร้างการเมืองการปกครองใหม่ที่มีรัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตยเป็นทางนำ ซึ่ง ปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ความหมายใหม่แก่รัฐไทยในช่วงหลัง 2475 ดังที่อธิบายถึงลักษณะความเป็นชาติ (nation) ว่า

“...ชาติปัจจุบันชนิดที่ประกอบขึ้นโดยรวมผู้คนจากหลายกลุ่ม หลายเผ่าพันธุ์ และหลายชาติรวมไว้ด้วยกันเป็นเวลาช้านาน จนกระทั่งเผ่าพันธุ์และชนชาติต่าง ๆ ได้มีความเคยชิน และจิตสำนึกว่าเป็นสมาชิกแห่งชาติเดียวกัน ชาติดังกล่าวนั้นก็มีฐานะที่จะเป็นรัฐอันหนึ่งอันเดียวของชาตินั้นได้”

ถึงกระนั้นก็ตาม ปรีดี ไม่ได้แตะไปถึงการนิยามหรือการสร้างอัตลักษณ์ของชาติ หากแต่เป็นรัฐธรรมนูญที่มีประเด็นของสัญชาติมากกว่าเรื่องชาติหรือเชื้อชาติในการนิยามความเป็นไทย ฉะนั้น โครงเรื่องชาติไทยจึงเป็นเรื่องเก่า โดยเฉพาะความสืบเนื่องของอาณาจักรและราชธานีต่าง ๆ ยังคงเป็นแกนหลักของงานเขียนประวัติศาสตร์ไทยจนถึงปัจจุบัน กรณีนี้เช่นนี้เกิดขึ้นกับ หลวงวิจิตรวาทการ ปัญญาชนคนสำคัญข้ามยุคข้ามสมัย วิธีการที่หลวงวิจิตรทำคือเน้นการเขียนประวัติศาสตร์ในเชิงปลุกใจ และนำการเขียนประวัติศาสตร์มาเล่นในเชิงของวัฒนธรรมเพื่อเป็นภาพตัวแทน (representation) ในการแสดงอัตลักษณ์ผ่านการสื่อสารในรูปแบบของวัตถุ เช่น สถาปัตยกรรม การแต่งกาย และศิลปะ ซึ่งมีส่วนสร้างเสริมความก้าวหน้าของชาติ ในอีกแง่หนึ่ง วัฒนธรรมยังมีนัยทางพฤติกรรมและศีลธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาชาติให้เกิดความมั่นคง นอกจากนี้ การบรรยายเรื่องชาติไทยของหลวงวิจิตรวาทการมักใช้ใจความสำคัญ (motif) เรื่องวีรบุรุษนักรบผู้กอบกู้บ้านเมืองจากการปกครองของต่างชาติ หรือผู้ปกป้องแผ่นดินจากผู้รุกรานภายนอก ใจความสำคัญนี้ทำให้พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตกลายเป็นวีรบุรุษผู้กอบกู้บ้านเมือง เช่น พ่อขุนรามคำแหงผู้กอบกู้บ้านเมืองจากขอม พระนเรศวรทรงกอบกู้

บ้านเมืองจากพม่า และพระนารายณ์ทรงกอบกู้ประเทศไทยให้พ้นจากอำนาจฝรั่งเศส ทั้งหมดนี้ จึงทำให้เกิดการสร้างนามมหาราชต่อท้ายชื่อกษัตริย์เพื่อให้เป็นวีรบุรุษของชาติ ถึงตรงนี้ ผลกระทบอย่างไม่ต้องใจของการผลิตความหมายของชาติไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ได้แพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวางนอกพื้นที่ที่ร่วรงผ่านข้อเขียนของปัญญาชนชั้นนำ นอกจากนี้ยังมีการผลิตงานเขียนที่สอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมเรื่องชาติไทยในช่วง ทศวรรษที่ 2490 จากกลุ่มปัญญาชนฝ่ายซ้าย ได้แก่ เสนีย์ เสาวพงศ์, อุดม ศรีสุวรรณ, อัศนี พลจันทร และ สุภา ศิริมานนท์ และกลุ่มคนรุ่นใหม่ que เริ่มต้นบทบาทงานเขียนอย่างจริงจัง ได้แก่ เปลื้อง วรรณศรี, ทวีป วรดิolk และ จิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งกลุ่มปัญญาชนทั้งสองรุ่นต่างตีความ และให้ความหมายชาติไทยที่แตกต่างกันออกไปจากปัญญาชนชั้นนำในยุคแรกด้วยการประสาน อุดมคติเกี่ยวกับเรื่องชาติบ้านเมืองผ่านการเปิดพื้นที่ทางการเขียนตามหน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อเสนอ ความคิดเห็นเรื่องการวิพากษ์อำนาจรัฐ และนำเสนออุดมคติเรื่องชาติที่กลายเป็นวาทกรรม อีกชุดหนึ่งในเวลาต่อมาจนเกิดการเรียกขานในกลุ่มพวกเขาว่ากลุ่มหัวก้าวหน้า

การเคลื่อนไหวของปัญญาชนหัวก้าวหน้ากลุ่มนี้มีจุดร่วมที่เหมือนกันจากการใช้ปากกา เป็นอาวุธในการตีแผ่ไปที่ศูนย์อำนาจรัฐ ซึ่งกระบวนการวิพากษ์อำนาจรัฐที่กลุ่มปัญญาชน หัวก้าวหน้าได้สร้างวาทกรรมขึ้นในช่วงทศวรรษ 2490 จนถึง 2500 มีความหมายเพื่อต่อต้าน อำนาจรัฐ 3 นัยด้วยกัน ความหมายแรก หมายถึง การต่อต้านอำนาจเผด็จการของกลุ่มผู้ปกครอง เป็นการต่อต้านการใช้อำนาจไม่เป็นธรรมของระบบราชการที่เป็นฐานของการค้าทุนอำนาจรัฐบาล รวมทั้งกลไกอำนาจรัฐที่ส่งผ่านหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการ และต่อต้านการกอบโกยผลประโยชน์ของบรรดากลุ่มนักการเมือง ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และพลเรือน ที่สร้างเครือข่ายทางอำนาจและแผ่ฐานอำนาจทางธุรกิจ รวมถึง กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ และนายธนาคารบางกลุ่มที่เอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ความหมายที่สอง หมายถึง การต่อต้านระบบจักรวรรดินิยมและทุนนิยมที่เข้ามามีอิทธิพลเหนือรัฐไทย ส่งผลให้รัฐ ไทยดำเนินนโยบายคล้อยตามประเทศมหาอำนาจ และความหมายที่สาม หมายถึง การต่อต้าน แนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์ชาติไทยที่เป็นอุดมการณ์ฝังรากลึกในสังคมไทยผ่านกระบวนการสร้าง ความรู้ที่สืบเนื่องมายาวนาน ทั้งยังเพาะบ่มในจิตสำนึกการรับรู้ของคนในสังคมนับตั้งแต่สมัย รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงทศวรรษ 2490 ซึ่งปัญญาชนเหล่านี้รู้สึกว่าคุณธรรมหรือสำนึก ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นแนวคิดแบบถอยหลังเข้าคลอง และเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้า ของประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นระบบศักดินาหรือความคิดเรื่องลัทธิความรักชาติของชนชั้นผู้นำไทย ที่ปลูกฝังผ่านการรับรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทย (อิทธิพล โคตะมี, 2563c)(เอกสารจากเว็บไซต์)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องชาตินับเป็นประดิษฐกรรมจากตะวันตกที่ชนชั้นนำหลังการปฏิรูปแผ่นดินนำเข้ามาเพื่อใช้รวมศูนย์อำนาจจากแว่นแคว้นเข้าสู่รัฐบาลราชสำนักกรุงเทพฯ ในช่วงหลังรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จากนั้นความหมายและความสำคัญของสาระสำคัญที่เรียกว่าชาติไทยก็แปรเปลี่ยนสัมพันธ์ไปกับระบอบทางการเมืองและตัวแสดงทางการเมือง ดังในยุคแรกๆ ที่ถือว่าชาติเปรียบประหนึ่งร่างกายที่มีพระเจ้าแผ่นดินเป็นศีรษะ ส่วนพลนิกรเปรียบเสมือนมือและเท้าตามนิยามของพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาวชิรญาณวโรรส มาสู่การจำแนกคนจากการใช้ภาษา แต่เมื่อถึงช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 การตระหนักถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติของผู้คนในเขตแดนไทยได้มีส่วนทำให้รัฐธรรมนูญกลายเป็นจุดเน้นที่โอบรับคนหลากหลาย เชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ ใต้ฉลากที่เรียกว่าสัญชาติไทย และเมื่อแนวคิดเรื่องชาติเริ่มลงหลักปักฐานในสังคมไทย ทำให้กลุ่มปัญญาชนรุ่นใหม่เลือกนิยามความหมายของคำว่าชาติด้วยเช่นกัน หากแต่มีความหมายที่แทบจะสวนทางกับคำอธิบายดั้งเดิมของปัญญาชนราชสำนัก

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ส่งผลให้เกิดการล่มสลายของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ความคิดในการพยายามหวนคืนสู่ระบอบเก่าของกลุ่มอนุรักษ์นิยมไม่ได้หายไปไหน หากแต่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ผ่านการผลิตซ้ำทางวาทกรรมกระแสหลัก ซึ่งหมายถึงอุดมการณ์ที่มาจากการสร้างความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของความเป็นไทย กล่าวคือ เป็นความรู้ที่ถูกสร้างโดยกลุ่มชนชั้นสูง กลุ่มผู้ปกครอง หรือกลุ่มนักปราชญ์ที่มีจินตภาพเกี่ยวกับตัวตนของคนไทย เมืองไทย และลักษณะของความเป็นไทย โดยการสร้างคำอธิบายว่าเราคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร และมีลักษณะวัฒนธรรมประจำเฉพาะอย่างไร (อิทธิพล โคตะมี, 2563a)(เอกสารจากเว็บไซต์)

แม้ว่าปัญญาชนอนุรักษ์นิยมและปัญญาชนฝ่ายซ้ายจำนวนไม่น้อยอาจจะไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 แต่ไม่ได้รับประกันว่าพวกเขาจะไม่ได้รับผลกระทบใดเลย กระทั่งรัฐธรรมนูญ 2490 ที่นำมาสู่การร่างรัฐธรรมนูญใหม่ของฝ่ายนิยมเจ้าในปี 2492 และการนำรัฐธรรมนูญ 2475 ฉบับที่ 2 มาใช้ใหม่ล้วนคงความคิดเรื่องอำนาจสูงสุดเป็นของราชฎที่ถูกลดลงสถาปนาลงในรัฐธรรมนูญเอาไว้ เช่นเดียวกับนิยามเรื่องชาติไทยที่กลายมาเป็นความทรงจำร่วมของคนในยุคนั้น อย่างไรก็ดีตาม ประเทศไทยได้ตกอยู่ในกระดวนสงครามเย็นพร้อมกับการขึ้นสู่อำนาจของเผด็จการทหาร สฤษดิ์, ถนอม และ ประภาส ที่กินเวลายาวนานนับทศวรรษก่อนจะถูกขบวนการนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ในทศวรรษที่ 2510 โค่นล้ม โดยมีแนวคิดชาตินิยมเป็นหนึ่งในแรงผลักดันที่สำคัญ

เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 2500 อิทธิพลของความคิดจากปัญญาชนฝ่ายซ้ายอย่าง จิตร ภูมิศักดิ์ และ ทวีป วรดิลก ได้เริ่มปรากฏขึ้น โดยเสนอว่ารากฐานของชาติมาจากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มคนที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของชาติ ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ชาติไทยที่มีเฉพาะภาพของกษัตริย์ที่เป็นผู้ปกครองเท่านั้น งานเขียนนี้ชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ไทยมีที่มาจากประชาชนที่เป็นรากหญ้าของแผ่นดิน ทั้งยังเป็นส่วนสำคัญของชาติ มิใช่พระมหากษัตริย์หรือชนชั้นผู้ปกครอง ดังจะขอสรุปด้วยบทกวีของ ทวีปวร ที่ได้เขียนไว้ในอักษรสาส์น ว่า

“ประวัติศาสตร์ชาติไทยอยู่ไหนเล่า	ได้แต่เฝ้าไฟจิตต์คิดกังขา
อ่านประวัติคิดเขียนปากเพียรมา	ช่างไร้สาระแห่งศาสตร์อนาถใจ
ล้วนแต่वाद ราชประวัติ จัดมาอ้าง	โกหกบ้างจริงบ้างต่างขานไข
ชีวิตมองของคนบนแดนไทย	ไม่เคยได้เปิดเผยหรือเอ่ยกัน”

สรุปได้ว่า การพยายามค้นหาอัตลักษณ์ชาติไทยของ จิตร ภูมิศักดิ์ คือการหาความหมายของคำว่าสยาม ซึ่งอาจเรียกวิธีการที่ จิตร ภูมิศักดิ์ ใช้ว่าเป็นการขุดค้นหาร่องรอยที่ซ่อนทับอยู่ในตัวบริบทของภาษา (linguistics context) หากพิจารณางานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ของ จิตร ภูมิศักดิ์ จะพบว่าสิ่งหนึ่งที่ถือเป็นสำนึกร่วมในงานทุกชิ้นคือสำนึกของการเป็นชาติที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ ทั้งทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติชาติที่ประกอบกันขึ้นจึงไม่ได้มีอัตลักษณ์เดียวแต่อย่างใด เช่นเดียวกับปัญญาชนหัวเสรีนิยมอย่าง มาลัย ชูพินิจ (อิทธิพล โคตะมี, 2563b)(เอกสารจากเว็บไซต์) ที่เสนอแนวคิดว่าด้วยการรื้อถอนความรู้สึกรักชาติที่ฝ่ายรัฐสร้างสรรค์โฆษณาไปในทศวรรษ 2480 ด้วยการเขียนงานเสียดสีวิธีการสร้างความรักชาติของหลวงวิจิตรวาทการผู้มีอิทธิพลในการสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมเชิงปลุกใจว่า

“...ความรักชาติสำหรับไทยเราบางคนเริ่มต้นและลงเอยด้วยการร้องเพลงชาติเท่านั้นเองหรือ? ความจงรักภักดีต่อชาติไม่จำเป็นต้องแสดงออกด้วยการเสียสละแบบพระเอกในละครหรือบทร้องเพลงเสมอไป...”

จากความเป็นมาและเรื่องราวของการสร้างความหมายของคำว่าชาติตามที่กล่าวอ้างมาทั้งหมดไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่าจริง ๆ แล้ว ชาติ คืออะไร การรักชาติ สามารถกระทำได้อย่างไร ล้วนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาของแต่ละบุคคล ซึ่งศิลปินมองว่าการแบ่งแยกผู้คนด้วยคำว่าเชื้อชาติ หรือแม้กระทั่งการแบ่งเขตแดนออกเป็นประเทศต่าง ๆ เป็นหนึ่งในหลาย ๆ สาเหตุของการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม และนับได้ว่าเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดการแตกแยกและทะเลาะเบาะแว้งกัน ในสังคมหนึ่งมีผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ฉะนั้น การสร้างความหมายของคำว่าชาติเพื่อการแสดงตัวตนหรือจุดยืนบางอย่างเพื่อให้เกิดสำนึกร่วมยังควรเกิดขึ้นอีกต่อไปหรือไม่ หากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งเหล่านั้นจะสร้างความรำวฉานให้กับคนในสังคม และด้วยความเชื่อที่ว่าทุกคนมีสิทธิในการคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน เพลง “ก้มลงช่วยมด” จึงเป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อสนับสนุนเสรีภาพในการเลือกแสดงออกหรือเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ต้องทำเพียงเพราะถูกปลูกฝังจากสังคม หากแต่ทำตามหัวใจของตนเองถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงก้มลงช่วยมดเป็นการศึกษากระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“ออกไปให้ร้องเถิดงโบกสะบัด
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลูกฝัง
ก้มลงช่วยมดในคอก่านบนแผ่นดินที่คุณยืน
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจ”

ในท่อน Verse 1 เป็นการตั้งคำถามถึงการแสดงความรักของผู้คนที่มีต่อชาติไทยว่าทำเพราะตามใจตนเอง ทำตามผู้อื่น หรือทำเพราะถูกสังคมปลูกฝัง ในความเป็นจริง การรักชาติไม่จำเป็นต้องทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ตามที่โดนปลูกฝังให้ทำตาม ๆ กันมาเสมอไป เพียงแค่เรา ก้มลงช่วยมดในคอก่าน ซึ่งเปรียบได้ว่าแค่เริ่มทำประโยชน์จากสิ่งเล็ก ๆ ใกล้เคียงก็แปลว่ารักชาติได้เช่นกัน

“ยื่นเคารพใครเคารพคนบนนั้นใคร
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลุกฝัง
ก้มลงโอบกอดไทยหลังอาบนบนแผ่นดินที่เรียกไทย
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจ”

ต่อมาในท่อน Verse 2 เป็นการตั้งคำถามถึงการให้ความเคารพใครสักคน เป็นการทำตามใจตนเอง ทำตามผู้อื่น หรือทำเพราะถูกสังคมปลุกฝัง ซึ่งคนไทยถูกปลุกฝังเรื่องการอนุรักษ์ของไทย ใช้ของไทย กินของไทย นิยมความเป็นชาติไทยมาโดยตลอด ตามประโยคที่ว่า “ก้มลงโอบกอดไทยหลังอาบนบนแผ่นดินที่เรียกไทย” ฉะนั้นแล้ว หากต้องการแสดงออกถึงความรักชาติ เพียงแค่รักและดูแลอะไรก็ตามที่เป็นของไทยก็นับว่าเป็นการรักชาติได้เช่นกัน

“ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม
ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ๆ”

และในท่อน Hook เป็นการแนะนำให้ศรัทธาและกล้าทำตามเสียงหัวใจของตนเอง เพียงเท่านั้นก็สามารถทำให้โลกสวยงามได้โดยไม่ต้องทำตามการปลุกฝังของใคร

“ออกไปขีดเขียนอวยพรใครสักคน
ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลุกฝัง
ก้มลงเขียนโต๊ะด้วยลิควิดประกาศรักในชั้นเรียน
ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจ”

ในท่อน Verse 3 เป็นการตั้งคำถามถึงการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์เพื่อแสดงออกถึงความรัก ซึ่งการเขียนบอกรักกันตามโต๊ะเรียนสามารถแสดงออกถึงความรักที่จริงใจได้มากกว่าการออกไปเขียนอวยพรให้ใครสักคนตามที่สังคมปลุกฝัง

“เดินกุ่มมือเธอในหน้าหนาวเดือนธันวาแล้วสัญญาว่าจะรักกัน

ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลุกฝัง

พ้นจากหน้าหนาวนั้นเพียงไม่นานเธอทิ้งฉันไป

ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจของเธอ”

แม้กระทั่งการเดินกุ่มมือใครสักคนแล้วให้คำมั่นสัญญาว่าจะรักกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่นานความรักที่เคยสุขสมก็เป็นอันต้องแยกจาก เพราะสุดท้ายแล้วต่างก็ทำตามหัวใจของตนเอง ดังประโยคที่ว่า “ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจของเธอ” เป็นการทิ้งท้ายไว้ในประโยคสุดท้ายของท่อน Verse 4 เพื่อสร้างแรงผลักดันไปสู่ท่อน Hook สุดท้ายที่ต้องการเน้นย้ำถึงการเคารพและศรัทธาต่อเสียงหัวใจของตนเองว่า

“ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม

ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ๆ”

“ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลุกฝัง” เป็นการตั้งคำถามต่อการกระทำของมนุษย์ถึงการกระทำสิ่งใดนั้นมาจากหัวใจของเรา หรือเป็นเพียงการทำตามคนอื่น หรือถูกปลุกฝังให้ทำจนลืมถามตัวเองว่าทำสิ่งนั้นไปเพื่ออะไร เพลงนี้จึงเป็นบทเพลงที่สนับสนุนเสรีภาพในการเลือกแสดงออกหรือเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องทำเพียงเพราะทำตามกัน หรือตามการปลุกฝังของสังคม การทำตามหัวใจของตนเองถือเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีสิทธิที่จะไฝ่ฝันถึงโลกที่สวยงามขอเพียงแค่ทำตามหัวใจของตนเอง ดังเนื้อเพลงท่อนสุดท้ายที่ว่า “ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ๆ”

คำสำคัญ : สิทธิและเสรีภาพ

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

“เดินกุมมือเธอในหน้าหนาวเดือนธันวาคมแล้วสัญญาว่าจะรักกัน

ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลุกฝัง

พ้นจากหน้าหนาวนั้นเพียงไม่นานเธอทิ้งฉันไป

ตามใจแค่ตามใจก็แค่ตามหัวใจของเธอ”

ในท่อน Verse 4 นอกจากความหมายของการบอกรักกันตามเนื้อเพลงแล้ว สิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายในอีกนัยหนึ่งก็คือ เดือน “ธันวาคม” เป็นเดือนแห่งความรักที่ถูกปลุกฝังจากสถาบันสังคมมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วไม่มีธันวาไหนที่เป็นรักนิรันดร์ เพราะไม่ว่าจะเป็นเดือนธันวานี้ เดือนธันวานี้หน้า หรือเดือนธันวานี้ไหน ไม่มีอะไรรับประกันได้ว่าความรักนั้นจะคงอยู่ตลอดไป ฉะนั้น ไม่ควรมีเดือนไหนที่ถูกให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

“ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม

ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ ๆ”

และในท่อน Hook นอกจากการเน้นย้ำเสรีภาพในการเลือกแสดงออกหรือเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องทำเพียงเพราะทำตามกันหรือตามการปลุกฝังของสังคม อีกสิ่งหนึ่งที่ศิลปินต้องการสื่อความคือการทำดีเพื่อสังคมหรือการแสดงตนเพื่อบอกว่ารักชาติ แต่เริ่มต้นทำประโยชน์จากสิ่งใกล้ตัวก่อนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องแสดงตนในที่สาธารณะเพื่อให้คนอื่นมองเห็นเสมอไป

คำสำคัญ : ชาติ

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

จากความเป็นมาและเรื่องราวของการสร้างความหมายของคำว่าชาติตามที่กล่าวอ้างมาทั้งหมดไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่าจริง ๆ แล้ว ชาติ คืออะไร การรักชาติ สามารถกระทำได้อย่างไร ล้วนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาของแต่ละบุคคล ซึ่งศิลปินมองว่าการแบ่งแยกผู้คนด้วยคำว่าเชื้อชาติ หรือแม้กระทั่งการแบ่งเขตแดนออกเป็นประเทศต่าง ๆ เป็นหนึ่งในหลาย ๆ สาเหตุของการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม และนับได้ว่าเป็นปัญหาหลักที่ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดการแตกแยกและทะเลาะเบาะแว้งกัน ในสังคมหนึ่งมีผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติมาอาศัยอยู่ร่วมกัน ฉะนั้น การสร้างความหมายของคำว่าชาติเพื่อการแสดงตัวตนหรือจุดยืนบางอย่างเพื่อให้เกิดสำนึกร่วมยังควรเกิดขึ้นอีกต่อไปหรือไม่ หากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งเหล่านั้นจะสร้างความรำวฉานให้กับคนในสังคม และด้วยความเชื่อที่ว่าทุกคนมีสิทธิในการคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน เพลง “ก้มลงช่วยมด” จึงเป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อเน้นย้ำอุดมการณ์ความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมจากศิลปิน

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงก้มลงช่วยมด เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Folk ลักษณะของการร้องมีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกเพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลา และรูปแบบของกลองชุด มีการใช้แช่ (Brush) เพื่อเปรียบเสมือนเสียงลากรองเท้าเวลาเดิน และเน้นจังหวะตัวดำเพื่อเป็นเครื่องกำหนดจังหวะหลักของเพลงและสร้างความรู้สึกเสมือนกำลังอยู่ในชุมนุม

บทเพลง โถง

เนื้อเพลง

ผู้คนมากมายกายกอง ต่างคนต่างคิดว่าอีกคนเป็นรอง
แต่ต่างคนต่างไม่เคยคิดว่าเคยนั่งยอง ๆ ที่โถงโถเดียวกัน

อยู่บนโลกเดียวกัน มีเพียงชั้นบรรยากาศเป็นหลังคา
อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน เธอและฉันล้มทำก็เหยียบบนพื้นดิน

ยืนบนพื้นที่มีก้อนหินภายใต้ดวงดาวเดียวกัน
มีความฝันในยามค่ำคืนที่ยังมีความหวังเหมือนกัน

เม็ดเงินมากมายกายกอง ต่างคนต่างแย่งเข้าไปเพื่อจับจอง
แต่ต่างคนต่างไม่เคยรู้ว่ามันคือตัวการที่เข้าครอบครองคำว่าชนชั้น

อยู่บนโลกเดียวกัน มีเพียงชั้นบรรยากาศเป็นหลังคา
อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน เธอและฉันล้มทำก็เหยียบบนพื้นดิน

ยืนบนพื้นที่มีก้อนหินภายใต้ดวงดาวเดียวกัน
มีความฝันในยามค่ำคืนที่ยังมีความหวังเหมือนกัน

วัน/เดือน/ปี ที่เผยแพร่ 21 กันยายน พ.ศ. 2559

ที่มาและแรงบันดาลใจ

จากการสัมภาษณ์ ศิลปินได้แสดงความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์เรื่องความเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับบทความเรื่อง สองมาตรฐาน : ความเสมอภาคที่ไม่เสมอภาคในสังคมไทย ได้อธิบายไว้ว่า ความเสมอภาค (Equity) เป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยมิต้องคำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และถิ่นกำเนิด ในขณะเดียวกัน หลักความเสมอภาคยังเป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามอำเภอใจ กล่าวคือ รัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ หลักความเสมอภาคหรืออีกนัยหนึ่งของสิทธิที่ราษฎรจะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันนี้ ในรัฐธรรมนูญของเสรีประชาธิปไตยแทบทุกรัฐมีบทบัญญัติรับรองไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ องค์การต่าง ๆ ของรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลเหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อบุคคลแตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันย่อมขัดต่อหลักแห่งความเสมอภาค ซึ่งคำว่าความเสมอภาคมักใช้คู่กับคำว่าความเท่าเทียม คือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์ โดยร่วมรับรู้ แก้ไข ตลอดจนการวางแผนให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม มีความถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี ความเสมอภาคจึงมิได้หมายความว่าความเพิกการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นโดยไม่เลือกเชื้อชาติ สีผิว ภาษา และศาสนาเท่านั้น แต่ยังต้องมีการช่วยเหลือกัน รู้จักกัน สร้างความสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อความเข้าใจ และนับถือกันให้มากขึ้น

ปรีชา ช่างขวัญเย็น ได้อธิบายลักษณะของความเสมอภาคไว้ว่า ความเสมอภาคเป็นการบังคับใช้ตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติหากเป็นพรรคพวกเดียวกันในทางตรงกันข้าม ธนาชัย สุนทรอนันตชัย อธิบายในมุมมองทางกฎหมายว่า ความเสมอภาคมีนัยยะที่แตกต่างกับคำว่าความเท่าเทียม ซึ่งทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมโดยคำนึงถึงข้อแตกต่างของบุคคลนั้น ๆ กล่าวคือ ในกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญเหมือนกันย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และกรณีสิ่งสองสิ่งมีสาระสำคัญต่างกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เพราะหากทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงข้อแตกต่างใด ๆ เช่น ทุกคนจะต้องเสียภาษีอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงรายได้ ในที่สุดจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคต่อบุคคลบางกลุ่ม ดังนั้น เรื่องความเสมอภาคจึงเป็นกรณีที่มีการเปรียบเทียบระหว่างข้อเท็จจริง บุคคล และกลุ่มบุคคล โดยจะต้องคำนึงว่าไม่มีข้อเท็จจริง บุคคล หรือกลุ่ม

บุคคลใดจะเหมือนกันทุกประการ นอกจากนี้ การจัดสวัสดิการสังคมถือเป็นบริการสาธารณะที่รัฐต้องจัดขึ้นโดยคำนึงถึงความเสมอภาคของประชาชนด้วย

คำว่าเสมอมาตรฐานเป็นประเด็นการเปรียบเทียบในการจัดการ แนวทาง หรือมาตรฐานในกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มอย่างแตกต่างกัน และนิยมใช้เรียกการแก้ปัญหาที่ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เช่น การตอบรับของเจ้าหน้าที่กับกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนจนที่ไม่เท่ากัน

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้คำนิยามคำว่าความยากจนในแง่ของความไม่สมบูรณ์ของสิ่งจำเป็นบนพื้นฐานว่าหมายถึงสภาวะที่ขัดคัดอย่างไม่อาจยอมรับได้ของมนุษย์ โดยพิจารณาความขัดคัดทางกายภาพ จิตใจ และสังคม ที่เกี่ยวพันโดยตรงกับความไม่สมบูรณ์ของสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางวัตถุ ซึ่งหมายถึงโภชนาการ สาธารณสุข การศึกษา และที่พักอาศัย รวมทั้งการขาดแคลนโอกาสและสิ่งจำเป็นพื้นฐานของชีวิต เช่น โอกาสในการศึกษา และโอกาสการมีสุขภาพที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การมีงานทำและสร้างรายได้ในอนาคต ด้วยเหตุและปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้คนจนถูกเอาเปรียบจากช่องโหว่ของกฎหมายอยู่บ่อยครั้ง และยังถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำในสังคมยังทำให้เงินจำนวน 100,000 บาทของคนต่างฐานะมีคุณค่าต่างกัน สรุปได้ว่า ความเสมอภาคตามกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ที่ไม่เสมอภาคคือฐานะความเป็นอยู่และศักดิ์นาทางสังคมที่ไม่เท่าเทียม (สิริปภา ภาคัตถ์, 2563, น. 333-342)

คงเลี่ยงไม่ได้ที่จะกล่าวว่าความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย และหนึ่งในสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อคนในสังคมมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน จึงทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้นเกิดขึ้น เรื่องราวเหล่านี้จึงได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “โถงใจ”

รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงไทย เป็นการศึกษาระบบการสร้างความหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ดังนี้

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

“ผู้คนมากมายกายกอง ต่างคนต่างคิดว่าอีกคนเป็นรอง
แต่ต่างคนต่างไม่เคยคิดว่าเคยนั่งยอง ๆ ที่โถชักโครกเดียวกัน”

ในท่อน Verse 1 ได้กล่าวถึงความคิดของผู้คนส่วนมากที่ต่างคิดหาเหตุและผลเพื่อให้ตนเองรู้สึกอยู่เหนือกว่าผู้อื่นเสมอ ซึ่งไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอะไรก็ตาม กลับไม่เคยมีใครคิดเลยว่าในบางครั้งเราอาจจะเคยเข้าห้องน้ำสาธารณะที่เดียวกัน หรือเคยใช้โถชักโครกร่วมกันก็ได้

“อยู่บนโลกเดียวกัน มีเพียงชั้นบรรยากาศเป็นหลังคา
อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน เธอและฉันสิ้นทำก็เหยียบบนพื้นดิน
ยืนบนพื้นที่มีก้อนหินภายใต้ดวงดาวเดียวกัน
มีความฝันในยามค่ำคืนที่ยังมีความหวังเหมือนกัน”

ในท่อน Hook เป็นการบรรยายลักษณะการใช้ชีวิตที่เหมือนกันของผู้คนในสังคม ซึ่งต่างก็ใช้ชีวิตอยู่บนโลกเดียวกัน เหยียบย่ำอยู่บนพื้นแผ่นดินเดียวกัน มีช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งยังมีความฝันและความหวังเหมือนกัน

“เม็ดเงินมากมายกายกอง ต่างคนต่างแย่งเข้าไปเพื่อจับจอง
แต่ต่างคนต่างไม่เคยรู้ว่ามันคือตัวการที่เข้าครอบครองคำว่าชนชั้น”

ในท่อน Verse 2 เป็นการอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น ซึ่งเกิดจากความต้องการมีฐานะที่ร่ำรวยของผู้คน จึงพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ตนเองมีทรัพย์สินสมบัติให้ได้มากที่สุด โดยไม่รู้ตัวเลยว่าสิ่งเหล่านั้นคือต้นเหตุของการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม

“อยู่บนโลกเดียวกัน มีเพียงชั้นบรรยากาศเป็นหลังคา
 อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน เธอและฉันสัมผัสก็เหยียบบนพื้นดิน
 ยืนบนพื้นที่มีก้อนหินภายใต้ดวงดาวเดียวกัน
 มีความฝันในยามค่ำคืนที่ยังมีความหวังเหมือนกัน”

และเป็นการซ้ำประโยคเดิมใน Hook สุดท้าย เพื่อเน้นย้ำว่าสุดท้ายแล้วไม่ว่าเราจะมีชีวิต
 อยู่ในสังคมแบบใด เราต่างก็อาศัยอยู่บนโลกเดียวกัน ใช้ชีวิตในช่วงเวลาเดียวกัน เหยียบย่ำอยู่บน
 พื้นแผ่นดินเดียวกัน มีความฝันและความหวังเหมือนกัน ไม่มีใครอยู่เหนือกว่าใคร

คำสำคัญ : ชนชั้น

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

จากเนื้อหาของบทเพลงทั้งหมดสรุปได้ว่า เพลง “โถง” เป็นบทเพลงที่สื่อถึงความขัดแย้ง
 แก่งแย่ง และการแบ่งชนชั้นในสังคม โดยปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้เกิดสิ่งเหล่านั้นก็คือเงิน
 ดังประโยคหนึ่งของเพลงที่ว่า

“เม็ดเงินมากมายกายกอง ต่างคนต่างแย่งเข้าไปเพื่อจับจอง
 แต่ต่างคนต่างไม่เคยรู้ว่ามันคือตัวการที่เข้าครอบครองคำว่าชนชั้น”

ซึ่งความเหลื่อมล้ำนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุกรูปแบบ และเป็นปัญหาอันดับต้น ๆ
 ของสังคม เพราะคนเราเกิดมาในสังคมที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม และมีการ
 แบ่งแยกชนชั้นเกิดขึ้น โดยบางทีก็ลืมคิดไปว่า ไม่ว่าเราจะมีชีวิตอยู่ในสังคมแบบไหน สุดท้าย
 เราต่างก็อาศัยอยู่บนโลกเดียวกัน ใช้ชีวิตในช่วงเวลาเดียวกัน ไม่มีใครอยู่เหนือกว่าใคร เช่นเดียว
 กับท่อน Hook ของเพลงที่ว่า

“อยู่บนโลกเดียวกัน มีเพียงชั้นบรรยากาศเป็นหลังคา
 อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน เธอและฉันสัมผัสก็เหยียบบนพื้นดิน
 ยืนบนพื้นที่มีก้อนหินภายใต้ดวงดาวเดียวกัน
 มีความฝันในยามค่ำคืนที่ยังมีความหวังเหมือนกัน”

และนอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เป็นสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำ ยังมีเรื่องอำนาจทางสังคมของชนชั้นสูงที่กดขี่ชนชั้นล่างอยู่ด้วย สุดท้ายแล้วไม่ว่าคนจะดิ้นรนเพื่อมีฐานะที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงไรก็ยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจของชนชั้นสูงในสังคมอยู่ดี

นอกจากนี้ จากประโยคที่ว่า “อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน” เดือนพฤษภาคมที่วานั้น นอกจากจะสื่อความถึงการใช้ชีวิตอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันของคนในสังคมแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายก็คือ การเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยจากการประท้วงของประชาชนในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2535

คำสำคัญ : อำนาจ

3. ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาหลักสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย และหนึ่งในสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อคนในสังคมมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน จึงทำให้มีการแบ่งแยกชนชั้น และส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคม เรื่องราวเหล่านี้จึงได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “โถง” เพื่อเน้นย้ำอุดมการณ์ของศิลปินเช่นเดียวกับทุกเพลงที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด

คำสำคัญ : ความเท่าเทียม

ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

บทเพลงโถง เป็นบทเพลงที่มีรูปแบบแนวดนตรีเป็น Alternative Rock and Roll ผสมผสานกับ Folk ในส่วนของเสียง เน้นปรับเสียงให้มีรูปแบบเสียงก้อง (Reverb) เพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์เพลง ลักษณะการร้อง มีการทอดคำยาวเป็นประโยคบอกเล่าเพื่อสะท้อนความคิดจากศิลปินและสร้างการตระหนักถึงพร้อมตั้งคำถามให้ผู้ฟังในด้านความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์ มีการเล่นไลน์และคอร์ดที่สอดคล้องกับการร้องในลักษณะเดียวกัน รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิกในแบบแผนที่ใช้โน้ตยาวเพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญตามความหมายของบทเพลง และรูปแบบของกลองชุด มีแบบแผนการเล่นดนตรีในลักษณะการเน้นจังหวะตัวด่ำสลับกับเขบ็ต 2 ชั้น

จากการศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงของวงเยนา ทั้ง 13 เพลง โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง สามารถสรุปคำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายทั้ง 3 ขั้นตอนได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายผ่านแนวคิดสัญวิทยา

กระบวนการสร้างความหมายตามแนวคิดสัญวิทยา (Semiology)			
บทเพลง	ความหมายนัยตรง (Denotation meaning)	ความหมายโดยนัย (Connotation meaning)	ความหมาย ระดับอุดมการณ์ (Ideology)
พิราบ	นกพิราบ	ชนชั้น	ความเท่าเทียม
Circus Song	แรงงานสัตว์	การทารุณสัตว์	ความเท่าเทียม
กตัญญู	แรงงานช้าง	การทารุณสัตว์	คุณค่าและความสำคัญ
กรุงเทพ	แรงงานเด็ก	โครงสร้างทางสังคม	ความเท่าเทียม
ชายเหวี่ยงแห	การเอาตัวรอด	-	ความเท่าเทียม
Hi Hello	เมียฝรั่ง	สาวอีสาน	โครงสร้างทางสังคม
คนรับใช้	คนรับใช้	การรับใช้	ความเท่าเทียม
แกงไตปลา	ทหาร	อำนาจ	ความเท่าเทียม
ตำรวจ	ตำรวจ	งานศพ	ความเท่าเทียม
ปิดทอง	ปิดทองหลังพระ	รัชกาลที่ 9	ประชาชน
อิสลามให้กอดอก	สิทธิและเสรีภาพ	ศาสนา	ความเท่าเทียม
ก้มลงช่วยมด	สิทธิและเสรีภาพ	ชาติ	ความเท่าเทียม
โถง	ชนชั้น	อำนาจ	ความเท่าเทียม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร และการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เรียบเรียง และนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนา ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา เป็นการศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมในเรื่องที่มา แรงบันดาลใจ และศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ที่มาและแรงบันดาลใจ

บทเพลงทั้ง 13 เพลงของวงเยนา เป็นบทเพลงที่สะท้อนปัญหาความไม่เท่าเทียมของสิ่งมีชีวิตในสังคม ด้วยเหตุที่เยนาให้ความสนใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม จึงได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และทัศนคติต่อเรื่องราวเหล่านั้นผ่านบทเพลง เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต และด้วยความเชื่อเรื่องความเท่าเทียม ทุกเพลงของเยนาจึงเป็นบทเพลงที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพเพื่อสนับสนุนให้ทุกคนมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเสรี

2. รูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม

การศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงของวงเยนา ทั้ง 13 เพลง เป็นการศึกษาระบบการสร้างควมหมายของบทเพลงผ่านแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

2.1 ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)

จากการศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงของวงเยนาทั้ง 13 เพลง โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ระบบการสร้างควมหมายของบทเพลง สามารถสรุปคำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างควมหมายในขั้นที่ 1 ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ

บทเพลง	ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning)
พิราบ	นกพิราบ
Circus Song	แรงงานสัตว์
กตัญญู	แรงงานช้าง
กรุงเทพ	แรงงานเด็ก
ชายเหวี่ยงแห	การเอาตัวรอด
Hi Hello	เมียฝรั่ง
คนรับใช้	คนรับใช้
แกงไตปลา	ทหาร
ตำรวจ	ตำรวจ
ปิดทอง	ปิดทองหลังพระ
อิสลามให้กอดอก	สิทธิและเสรีภาพ
ก้มลงช่วยมด	สิทธิและเสรีภาพ
โกษฐ์	ชนชั้น

และเมื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายโดยตรงหรือความหมายโดยอรรถ เป็นรายบทเพลง สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

บทเพลง พิราบ

เพลงพิราบ เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงชีวิตของเหล่านักพิราบที่ต่างใช้ชีวิตเสี่ยงตาย โดยไม่มี พ.ร.บ. คุ่มครองอย่างสัตว์ป่าชนิดอื่น ๆ อาจเป็นเพราะด้วยจำนวนที่มีมากจึงทำให้นักพิราบดูไม่มีค่า การตายของนักพิราบจึงไม่สำคัญ ซึ่งต่างจากสัตว์สงวนที่เพียงเพราะจำนวนที่มีอยู่ใกล้สูญพันธุ์ มันจึงดูมีค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เพลงนี้จึงเป็นบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนมาก และเมื่อสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นตายไปก็ควรให้ความหมายกับมันบ้าง ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับสิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนน้อยเท่านั้น

บทเพลง Circus Song

Circus หรือที่เรียกกันว่า ละครสัตว์ เป็นศิลปะการแสดงอย่างหนึ่งที่มีสัตว์หลายชนิด ถูกนำมาเลี้ยงดูและฝึกฝนเพื่อใช้เป็นตัวละคร จากเนื้อหาในบทเพลงนี้ มีการแสดงจากสัตว์หลายชนิด ทั้งปลาวาฬ ลูกวอลรัส ช้าง ลิง สิงโต และนกแก้วมาคอว์ จะเห็นได้ว่าบรรดาสัตว์ต่าง ๆ ที่กำลังรับบทเป็นนักแสดงต้องทำสิ่งที่ผิดธรรมชาติเพื่อแลกกับการมีชีวิตรอด ในขณะเดียวกัน คนที่ได้ประโยชน์มากที่สุดจากสิ่งเหล่านั้นก็คือมนุษย์ ผู้เห็นสัตว์เป็นเพียงเครื่องมือทำมาหากิน เพลงนี้จึงเป็นเพลงที่สะท้อนเรื่องราวของบรรดาสัตว์ต่าง ๆ ในคณะละครสัตว์ ซึ่งแทนที่สัตว์เหล่านั้นจะได้มีชีวิตตามธรรมชาติของตัวเอง กลับถูกนำมาใช้งานให้กับคนที่ตีค่าพวกมันเป็นเพียงเครื่องมือทางเศรษฐกิจเท่านั้น

บทเพลง กตัญญู

เพลงกตัญญู เป็นบทเพลงที่บอกเล่าความรู้สึกของช้างที่มีต่อเจ้านายหรือที่เรียกว่า ความญ้าง ผู้เลี้ยงดูและพาช้างเข้ามาใช้ชีวิตในเมือง ถึงแม้ว่าช้างจะไม่ได้มีชีวิตที่สุขสบายอย่างที่ควรจะเป็นไปตามธรรมชาติ แต่ด้วยความรู้สำนึกบุญคุณที่มีต่อความญ้างผู้เลี้ยงดู ทำให้ช้างจำต้องตอบแทนเจ้านายด้วยการกตัญญู จะเห็นได้ว่าจากที่ช้างเคยเป็นสัตว์ที่เติบโตและใช้ชีวิตอยู่ในป่า แต่กลับถูกคนนำมาเลี้ยงและใช้เป็นเครื่องมือทำมาหากินโดยไม่ได้คำนึงถึงธรรมชาติที่ควรจะเป็นของมันแม้แต่น้อย

บทเพลง กรุงเทพฯ

เพลงกรุงเทพฯ เป็นบทเพลงที่เปรียบเทียบเรื่องราวของเด็กขายดอกกุหลาบในร้านขายสุราซึ่งไม่ได้เกิดมาชีวิตสุขสบาย ต้องดิ้นรนทำงานตั้งแต่ยังเด็กทุกวันโดยไม่มีวันหยุดเหมือนกับเด็กคนอื่น ๆ ทั่วไปที่ชีวิตไม่ต้องพบเจอกับความยากลำบาก เนื้อหาของบทเพลงได้สะท้อนเรื่องราวความไม่เท่าเทียมของเด็กที่ไม่สามารถเลือกเกิดได้ จำต้องใช้ชีวิตไปตามสภาพความเป็นอยู่ที่มี

บทเพลง ชายเหวี่ยงแห

เรื่องราวของชายเหวี่ยงแหที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลง “ชายเหวี่ยงแห” คือเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับ กุล (กุล พงศ์พิพัฒน์) นักร้องนำและมือกีตาร์ของวง ซึ่งในวันนั้นกุลได้บังเอิญเห็นชายคนหนึ่งกำลังทอดแหลงในคลองระบายน้ำเสีย ในขณะที่เดียวกันที่ตรงนั้นก็มีชายหนุ่มวินมอเตอร์ไซด์กำลังยืนหัวเราะอยู่ ในความเป็นจริงกุลก็ไม่แน่ใจว่าเขาหัวเราะการกระทำของชายเหวี่ยงแหหรือหัวเราะอะไรบางอย่างในโทรศัพท์มือถือของตัวเอง แต่กุลค่อนข้างมั่นใจว่าเขาหัวเราะการกระทำของชายเหวี่ยงแห เพราะด้วยความไม่รู้จึงคิดว่าในคลองระบายน้ำเสีย นอกจากขยะแล้วคงไม่มีปลาให้นำมาทำกินได้ ในทางกลับกัน เมื่อเวลาผ่านไปไม่นาน ชายผู้นั้นกลับได้ปลาติดแหขึ้นมาจากคลองระบายน้ำเสียเน่า ๆ คลองนั้น ด้วยความที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของหนุ่มวินมอเตอร์ไซด์ กุลจึงได้นำเรื่องราวและเหตุการณ์ที่พบเจอมาเล่าผ่านบทเพลง “ชายเหวี่ยงแห” โดยต้องการจะสื่อความว่า เมื่อเราอยู่ร่วมโลกเดียวกันก็ไม่ควรดูถูกซึ่งกันและกัน เพราะบางครั้งชีวิตคนเราก็มีทางเลือกไม่มากนัก การหัวเราะเยาะการกระทำของคนอื่นจึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนุกสักเท่าไร

บทเพลง Hi Hello

เพลง Hi Hello เป็นบทเพลงที่เล่าเรื่องราวของหญิงสาวบ้านนาใช้ชีวิตในเมืองกรุงในฐานะเมียฝรั่ง ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงได้สะท้อนวิถีการใช้ชีวิตของผู้ที่มีโอกาสในการเลือกทางเดินชีวิตไม่มากนัก ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ตามใจตนเองได้ทุกอย่าง เนื่องด้วยฐานะการศึกษา และความรับผิดชอบ ทำให้ต้องเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในที่สุดแม้จะทำให้ตนเองลำบากใจก็ตาม

บทเพลง คนรับใช้

เพลงคนรับใช้ เป็นบทเพลงที่สะท้อนชีวิตของหญิงสาวคนหนึ่งที่ไม่ได้มีฐานะร่ำรวย ไม่ได้มีโอกาสทางการศึกษาอะไรมากนัก เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาทำงานเป็นคนรับใช้ให้กับเจ้านายซึ่งเป็นรัฐมนตรี ผู้มีฐานะร่ำรวย สามารถใช้ชีวิตอย่างสุขสบายโดยไม่ต้องคำนึงถึงความทุกข์ยากลำบากของใคร ในขณะเดียวกัน คนรับใช้ผู้ทำหน้าที่รับใช้ทุกอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่เจ้านาย มีหน้าที่ดูแลตั้งแต่บ้านเรือนไปจนถึงผู้คนภายในบ้าน ซึ่งไม่ว่าจะทำงานหนักเพียงใด หุ่มเทมากแค่ไหน ค่าตอบแทนที่ได้รับสำหรับบางคนยังไม่เพียงพอที่จะดูแลความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้สุขสบายเท่าที่ควร ทั้งยังถูกมองข้ามคุณค่าและความสำคัญเพียงเพราะคนเหล่านั้นมีวิธีทำมาหากินในฐานะ “คนรับใช้” ซึ่งอาชีพคนรับใช้ไม่ใช่อาชีพเดียวที่ทำหน้าที่รับใช้ เราทุกคนล้วนรับใช้ซึ่งกันและกัน เพียงแต่ไม่ได้รับใช้ในฐานะ “คนรับใช้” เท่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม ด้วยปัจจัยหลายประการที่แตกต่างกัน ทุกอย่างจึงไม่สามารถเท่าเทียมกันได้ แต่เราสามารถปฏิบัติต่อคนให้เท่าเทียมและพร้อมที่จะเคารพศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน

บทเพลง แกงไตปลา

เพลงแกงไตปลา เป็นบทเพลงที่วิพากษ์ความย้อนแย้งในแนวทางการแก้ไขปัญหาเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์ให้พื้นที่ปราศจากความรุนแรง แต่ในทางกลับกัน รัฐเลือกที่จะใช้ความรุนแรงเป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ เนื้อหาของบทเพลงจึงเป็นการสะท้อนเรื่องราวชีวิตของข้าราชการทหารที่แม้จะต้องทำงานเสี่ยงอันตรายมากน้อยเพียงไรกว่าจะได้มาซึ่งเกียรติยศก็ต้องแลกด้วยศักดิ์ศรีและชีวิต ถึงสุดท้ายแล้วจะได้รับเกียรติยศเป็นค่าตอบแทน แต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งและสงครามได้

บทเพลง ตำรวจ

เพลงตำรวจ เป็นบทเพลงที่สะท้อนเรื่องราวชีวิตของข้าราชการตำรวจที่แม้จะทำงานอย่างหนักมากน้อยเพียงไรว่าจะได้มาซึ่งเกียรติยศก็ต้องแลกด้วยชีวิต จึงทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงเกียรติยศที่ได้มาในตอนที่ยังมีชีวิตไปแล้วว่ายังมีความสำคัญอยู่หรือไม่ หากทำที่สุดแล้วไม่สามารถเอาชีวิตของคนที่ยากลำบากคืนมาได้ และแม้ครอบครัวจะได้รับการชดเชยด้วยสวัสดิการจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถลบล้างความเสียใจจากการสูญเสียคนสำคัญในครอบครัวได้

บทเพลง ปิดทอง

เพลงปิดทอง เป็นบทเพลงที่เล่าเรื่องราวของชายสองคนผู้ทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ มากมายอย่างนับไม่ถ้วน เปรียบเสมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระที่ทำคุณประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนหรือต้องการได้รับการยกย่องจากใคร ซึ่งเพลงนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเพลงปิดทองหลังพระของ ยืนยง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ด้วยเนื้อหาของบทเพลงที่กล่าวถึงพระราชกรณียกิจและการทรงงานเพื่อประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้ปิดทองหลังพระ ศิลปินจึงได้นำเพลงปิดทองหลังพระมาเป็นแรงบันดาลใจในการเล่าเรื่องราวของคนธรรมดาที่ทำคุณประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

บทเพลง อิสลามให้กอดอก

เพลงอิสลามให้กอดอก เป็นบทเพลงที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของเด็กต่อเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม โดยศิลปินได้วางโครงเรื่องจากเรื่องใหญ่ที่สุดของสังคม คือเรื่องศาสนาที่เด็กไม่สามารถมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้เลย รองลงมาคือเรื่องการเรียน เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น และสุดท้ายเรื่องการเล่น เด็ก ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ สิ่งที่ศิลปินต้องการจะกล่าวก็คือ เด็กควรจะมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ในทุกเรื่องอย่างเท่าเทียม เพราะเด็กก็คือประชาชนคนหนึ่งที่เกิดมาอยู่ในสังคมเช่นเดียวกัน

บทเพลง ก้มลงช่วยมด

“ตามใจหรือตามกันหรือตามการปลูกฝัง” เป็นการตั้งคำถามต่อการกระทำของมนุษย์ถึงการกระทำสิ่งใดนั้นมาจากหัวใจของเรา การทำตามคนอื่น หรือเป็นเพียงเพราะถูกปลูกฝังให้ทำ จนลืมถามตัวเองว่าทำสิ่งนั้นไปเพื่ออะไร เพลงนี้จึงเป็นบทเพลงที่สนับสนุนเสรีภาพในการเลือกแสดงออกหรือเลือกกระทำการต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องทำเพียงเพราะทำตามกันหรือตามการปลูกฝังของสังคม การทำตามหัวใจของตนเองถือเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีสิทธิที่จะไต่ฝันถึงโลกที่สวยงามขอเพียงแค่ทำตามหัวใจของตนเอง ดังเนื้อเพลงท่อนสุดท้ายที่ว่า

“ทุกคนต่างพูดต่างฝันอยากเห็นโลกที่สวยงาม

ไม่ยากหรอกแค่ลองพยายามใช้ศรัทธากับเสียงหัวใจที่เราได้ยินมันใกล้ ๆ”

บทเพลง โถง

เพลงโถง เป็นบทเพลงที่สื่อถึงความขัดแย้ง แ่งแย้ง และการแบ่งชนชั้นในสังคม โดยปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้เกิดสิ่งเหล่านั้นก็คือเงิน ดังประโยคหนึ่งของเพลงที่ว่า

“เม็ดเงินมากมายกายกอง ต่างคนต่างแย่งเข้าไปเพื่อจับจอง

แต่ต่างคนต่างไม่เคยรู้ว่ามันคือตัวการที่เข้าครอบครองคำว่าชนชั้น”

ซึ่งความเหลื่อมล้ำนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุกรูปแบบ และเป็นปัญหาอันดับต้น ๆ ของสังคม เพราะคนเราเกิดมาในสังคมที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม และมีการแบ่งแยกชนชั้นเกิดขึ้น โดยบางทีก็ลืมคิดไปว่า ไม่ว่าเราจะมีชีวิตอยู่ในสังคมแบบไหน สุดท้ายเราต่างก็อยู่บนโลกเดียวกัน ใช้ชีวิตในช่วงเวลาเดียวกัน ไม่มีใครอยู่เหนือกว่าใคร เหมือนท่อน Hook ของเพลงที่ว่า

“อยู่บนโลกเดียวกัน มีเพียงชั้นบรรยากาศเป็นหลังคา

อยู่ในเช้าวันจันทร์เดือนพฤษภาคมเดียวกัน เธอและฉันสิ้นทำก็เหยียบบนพื้นดิน

ยืนบนพื้นที่มีก้อนหินภายใต้ดวงดาวเดียวกัน

มีความฝันในยามคำคืนที่ยังมีความหวังเหมือนกัน”

2.2 ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)

จากการศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงของวงเยน้าทั้ง 13 เพลง โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง สามารถสรุปคำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายในขั้นที่ 2 ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย

บทเพลง	ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning)
พิราบ	ชนชั้น
Circus Song	การทารุณสัตว์
กตัญญู	การทารุณสัตว์
กรุงเทพ	โครงสร้างทางสังคม
ชายเหวี่ยงแห	-
Hi Hello	สาวอีสาน
คนรับใช้	การรับใช้
แกงไตปลา	อำนาจ
ตำรวจ	งานศพ
ปิดทอง	รัชกาลที่ 9
อิสลามให้กอดอก	ศาสนา
ก้มลงช่วยมด	ชาติ
โถง	อำนาจ

และเมื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายนี้ประหวัดหรือความหมายโดยนัย เป็นรายบทเพลง สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

บทเพลง พิราบ

เพลงพิราบ เป็นบทเพลงที่ตั้งคำถามถึงการให้คุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต ในสังคมว่าเหตุใดคุณค่าและความสำคัญเหล่านั้นกลับมีไม่เท่ากัน ทั้ง ๆ ที่ทุกสิ่งล้วนมีชีวิต และมีประโยชน์แตกต่างกันไป การให้คุณค่าและความสำคัญขึ้นอยู่กับความพยายามทำสิ่งนั้น ให้โดดเด่นขึ้นมาเพียงเท่านั้นหรือไม่ ซึ่งหากเปรียบเทียบนามสกุลของคนคือคนพิราบ นั้นแปลว่าคนที่ มีนามสกุลเดียวกันสามารถโดนฆ่าได้โดยไม่ผิดกฎหมายอย่างนั้นหรือเปล่า แต่ในความเป็นจริง นามสกุลของใครมีคนใช้จำนวนมากยิ่งมีความสำคัญ ดูมีชื่อเสียง และมีหน้ามีตาในสังคม ต่างกับสัตว์ ยังมีจำนวนมากเท่าไรกลับยังไม่มีค่า

บทเพลง Circus Song

เพลง Circus Song เป็นบทเพลงที่สะท้อนเรื่องราวชีวิตของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ในคณะละครสัตว์ ซึ่งแทนที่สัตว์เหล่านั้นจะได้มีชีวิตตามธรรมชาติของตัวเองกลับถูกนำมาใช้งานให้กับคนที่ตีค่าพวกมันเป็นเพียงเครื่องมือทางเศรษฐกิจ และคณะละครสัตว์ไม่ใช่สถานที่เดียวที่มีการแสดงจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ปัจจุบันตามสวนสัตว์ก็ยังคงมีการแสดงจากสัตว์อยู่ ซึ่งไม่แน่ใจว่าสัตว์เหล่านั้นจะสามารถแสดงความสามารถที่แตกต่างจากสัตว์ทั่วไปให้เราได้รับชม ต้องผ่านวิธีการฝึกฝนในรูปแบบใดมาบ้าง จะโดนทารุณเช่นเดียวกับเรื่องราวจากคณะละครสัตว์หรือไม่ คำว่า Circus ในที่นี้จึงไม่ได้หมายถึงสัตว์ที่ถูกใช้เป็นตัวละครในคณะละครสัตว์เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมไปถึงสัตว์ทุกชนิดที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจให้แก่มนุษย์

บทเพลง กตัญญู

ปัจจุบัน มีช้างจำนวนไม่น้อยถูกนำไปใช้งานในเชิงเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการนั่งช้าง การขี่ช้าง หรือแม้กระทั่งการแสดงความสามารถต่าง ๆ ที่ผิดแผกไปจากธรรมชาติเพื่อแลกกับอาหารประทังชีวิต ซึ่งกว่าที่ช้างจะแสดงความสามารถต่าง ๆ ได้ เบื้องหลังของการเลี้ยงดู และฝึกฝนความสามารถเหล่านั้นมีความเป็นไปได้ที่อาจเกิดจากการทารุณของควาญช้าง และถึงแม้ช้างจะไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นสัตว์ป่า แต่ด้วยความรักที่มีต่อเจ้าของและความไม่รู้ภาษา ทำให้ช้างต้องใช้ชีวิตไปตามความต้องการของมนุษย์

บทเพลง กรุงเทพ

“เด็กขายดอกกุหลาบ” ในร้านขายสุราจากบทเพลงกรุงเทพเป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งที่ศิลปินนำมาเล่าเรื่องราวชีวิตที่เลือกเกิดไม่ได้ จึงทำให้ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพตั้งแต่วัยเยาว์ ในขณะที่เด็กวัยเดียวกันแต่เกิดมาในสังคมที่มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย กลับมีชีวิตที่ตรงกันข้ามกับเด็กเหล่านั้นอย่างสิ้นเชิง โดยศิลปินต้องการสะท้อนถึงเรื่องโครงสร้างทางสังคมที่มีระบบการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลต่าง ๆ จากรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงส่งผลให้มาตรฐานชีวิตของคนไม่เท่ากัน

บทเพลง ชายเหวียงแห

เรื่องราวที่เกิดขึ้นในบทเพลงชายเหวียงแหเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์และประสบการณ์จริงของศิลปิน ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงตามเหตุการณ์และอารมณ์ที่เกิดขึ้นจริง ณ ช่วงเวลานั้น ความหมายของบทเพลงจึงเป็นความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถทั้งสิ้น

บทเพลง Hi Hello

จากเนื้อเพลงในท่อน C ว่า “โอ้โหขอขอบอกขอแฉ ว่าทางที่ขอยเลือกอย่างมันถึกแล้ว” เป็นการตั้งคำถามด้วยภาษาอีสานเพื่อสะท้อนถึงบ้านเกิดของหญิงสาวที่เป็นตัวละครในบทเพลง ซึ่งภาพจำของผู้หญิงที่ถูกเรียกว่าเมียฝรั่งส่วนมากมักเป็นภาพจำของคนที่มาจากภาคอีสาน ในท่อนนี้จึงมีการใช้ภาษาอีสานในการช่วยสื่อความหมายผ่านบทเพลง

บทเพลง คนรับใช้

จากความหมายของบทเพลง คำว่า “คนรับใช้” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงอาชีพคนรับใช้เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมไปถึง “การรับใช้” ซึ่งอาชีพทุกอาชีพต่างทำหน้าที่รับใช้ซึ่งกันและกัน คนทุกคนล้วนมีประโยชน์พึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การดูถูกคนอื่นหรือการแบ่งชนชั้นด้วยอาชีพจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นในสังคมประชาธิปไตย

บทเพลง แกงไตปลา

เพลงแกงไตปลา เป็นบทเพลงที่ศิลปินต้องการสื่อความถึงโอกาสของคนที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน บางคนทำงานด้วยความเสียสละร่างกายและแรงใจอย่างเต็มที่ แต่กลับไม่ช่วยให้มีฐานะที่ดีขึ้น เนื่องด้วยระบบการบริหารบ้านเมืองหรืออะไรก็ตามที่ส่งผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจของคนไม่เท่ากัน พุดง่าย ๆ ก็คือ คนรวยก็รวยอยู่อย่างนั้น คนจนขยันแค่ไหนก็ไม่รวย เพราะโดนชนชั้นสูงกดขี่ ประหนึ่งว่าถูกล่ามโซ่ไว้อยู่ ซึ่งเรื่องราวของชีวิตทหารผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจจาก “ท้องฟ้า” ที่กล่าวไว้ในท่อน A2 คำว่าท้องฟ้าในที่นั้นนอกจากจะหมายถึงผู้บังคับบัญชาแล้วยังหมายถึงผู้มีอำนาจในสังคมที่สามารถสั่งการทุกอย่างให้เป็นไปตามใจที่ต้องการได้อีกด้วย

บทเพลง ตำรวจ

“ตำรวจ” เป็นเพียงตัวละครตัวหนึ่งที่ศิลปินใช้เป็นภาพแทนของงานศพที่ถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เพราะด้วยเกียรติยศที่ได้มาจากหน้าที่การงาน สิ่งสำคัญที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายก็คือ “งานศพ” ของทุกคนควรเท่ากัน ไม่ควรมีงานศพใครยิ่งใหญ่ไปกว่าใคร

บทเพลง ปิดทอง

เพลงปิดทอง เป็นบทเพลงที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเพลงปิดทองหลังพระของ ยืนยง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง เพลงดังกล่าวถูกแต่งขึ้น เพื่อร่วมฉลองการครองราชย์ 65 ปี และพระชนมายุครบ 7 รอบ 84 พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ซึ่งศิลปินได้นำทำนองของท่อน Hook ในเพลงปิดทอง หลังพระมาเรียบเรียงเป็นเพลงปิดทอง โดยในท่อน Verse 1 และ Verse 2 เป็นการบอกเล่าถึง ประสพการณ์การทำงานของตัวละครในบทเพลง ซึ่งจะตรงกับเนื้อเพลงที่เป็นชื่อของรัชกาลที่ 9 เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงการทำคุณประโยชน์ต่าง ๆ มากมายดังเช่นพระราชกรณียกิจและการทรงงานเพื่อประชาชนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และในท่อน Hook ของเพลงปิดทองมีทำนองเดียวกับทำนองท่อน Hook ของเพลงปิดทองหลังพระเพื่อต้องการแสดงถึงความรักของคนทั้งหมู่บ้านจากการเรียกชื่อของชายสองคนอย่างคุ้นเคยว่า “ไอ้हांแดง” และ “ไอ้हांน้ย” ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ผู้เปรียบเสมือนดวงใจและศูนย์รวมใจของประชาชนชาวไทยตามเนื้อร้องในท่อนนั้น

บทเพลง อิสลามให้กอดอก

เพลงอิสลามให้กอดอก นอกจากจะเป็นบทเพลงที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของเด็กต่อเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมแล้ว ความหมายในอีกนัยหนึ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความก็คือการปลูกฝังเรื่องศาสนาเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับประชาชน โดยปราศจากเหตุและผลที่สามารถพิสูจน์ได้เป็นเพียงความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ประสิทธิภาพจากการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลจากรัฐบาลต่างหากคือสิ่งที่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม

บทเพลง ก้มลงช่วยมด

เพลงก้มลงช่วยมด นอกจากต้องการสนับสนุนเสรีภาพในการเลือกแสดงออก หรือเลือกกระทำการต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องทำเพียงเพราะทำตามกันหรือตามการปลูกฝังของสังคม อีกสิ่งหนึ่งที่ศิลปินต้องการสื่อความคือการทำให้เพื่อสังคมหรือการแสดงตนเพื่อบอกว่ารักชาติ แค่เริ่มต้นทำประโยชน์จากสิ่งใกล้ตัวก่อนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องแสดงตนในที่สาธารณะเพื่อให้คนอื่นมองเห็นเสมอไป

บทเพลง โถง

เพลงโถง เป็นบทเพลงที่สื่อถึงความขัดแย้ง แก่งแย่ง และการแบ่งชนชั้นในสังคม ปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้เกิดสิ่งเหล่านั้นก็คือเงิน ซึ่งความเหลื่อมล้ำนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุกรูปแบบ และเป็นปัญหาอันดับต้น ๆ ของสังคม ซึ่งนอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เป็นสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำ ยังมีเรื่องอำนาจทางสังคมของชนชั้นสูงที่กดขี่ชนชั้นล่าง สุดท้ายแล้วไม่ว่าคนจะดิ้นรนเพื่อมีฐานะที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงไร ก็ยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจของชนชั้นสูงในสังคมอยู่ดี

2.3 ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)

ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาหลักสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมในสังคม เรื่องราวเหล่านั้นส่วนหนึ่งได้ถูกถ่ายทอดผ่านบทเพลงจากวงเยนา ซึ่งบทเพลงทั้ง 13 เพลงของวงเยนาเป็นบทเพลงที่เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นของสิ่งมีชีวิตในสังคม รวมทั้งสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น และด้วยความสนใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม จึงทำให้ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ผ่านบทเพลงเพื่อเน้นย้ำสิทธิและเสรีภาพของความเท่าเทียม โดยสามารถสรุปคำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายในระดับอุดมการณ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามความหมายระดับอุดมการณ์

บทเพลง	ความหมายระดับอุดมการณ์ (Ideology)
พิราบ	ความเท่าเทียม
Circus Song	ความเท่าเทียม
กตัญญู	คุณค่าและความสำคัญ
กรุงเทพ	ความเท่าเทียม
ชายเหวี่ยงแห	ความเท่าเทียม
Hi Hello	โครงสร้างทางสังคม
คนรับใช้	ความเท่าเทียม
แกงไตปลา	ความเท่าเทียม
ตำรวจ	ความเท่าเทียม
ปิดทอง	ประชาชน
อิสลามให้กอดอก	ความเท่าเทียม
ก้มลงช่วยมด	ความเท่าเทียม
โถง	ความเท่าเทียม

จากการศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทเพลงของวงเยน้าทั้ง 13 เพลง โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง สามารถสรุปคำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายทั้ง 3 ขั้นตอนได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 คำสำคัญของแต่ละบทเพลงตามกระบวนการสร้างความหมายผ่านแนวคิดสัญวิทยา

กระบวนการสร้างความหมายตามแนวคิดสัญวิทยา (Semiology)			
บทเพลง	ความหมายนัยตรง (Denotation meaning)	ความหมายโดยนัย (Connotation meaning)	ความหมาย ระดับอุดมการณ์ (Ideology)
พิราบ	นกพิราบ	ชนชั้น	ความเท่าเทียม
Circus Song	แรงงานสัตว์	การทารุณสัตว์	ความเท่าเทียม
กตัญญู	แรงงานช้าง	การทารุณสัตว์	คุณค่าและความสำคัญ
กรุงเทพ	แรงงานเด็ก	โครงสร้างทางสังคม	ความเท่าเทียม
ชายเหวี่ยงแห	การเอาตัวรอด	-	ความเท่าเทียม
Hi Hello	เมียฝรั่ง	สาวอีสาน	โครงสร้างทางสังคม
คนรับใช้	คนรับใช้	การรับใช้	ความเท่าเทียม
แกงไตปลา	ทหาร	อำนาจ	ความเท่าเทียม
ตำรวจ	ตำรวจ	งานศพ	ความเท่าเทียม
ปิดทอง	ปิดทองหลังพระ	รัชกาลที่ 9	ประชาชน
อิสลามให้กอดอก	สิทธิและเสรีภาพ	ศาสนา	ความเท่าเทียม
ก้มลงช่วยมด	สิทธิและเสรีภาพ	ชาติ	ความเท่าเทียม
โถง	ชนชั้น	อำนาจ	ความเท่าเทียม

3. ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์

แนวดนตรีของวงโยเนนามีรูปแบบผสมผสานระหว่าง Rock and Roll, Folk และ New Wave มีลักษณะการร้องแบบทอดคำยาวเพื่อกำหนดความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์มีความสอดคล้องกับลักษณะการร้องอย่างชัดเจน รูปแบบของเบส มีการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก เพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้า และรูปแบบของกลองชุด จะเน้นจังหวะตัวดำเข็มนาฬิกา 2 ชั้น และจังหวะขัด (Against Time) เพื่อเติมสีสันให้กับเพลง

โดยภาพรวม วงโยเนนามีการสร้างสรรคบทเพลงโดยเน้นสร้างเสียงดนตรีให้สอดคล้องกับทำนองเพลงเป็นหลัก ทั้งยังเติมสีสันให้กับเพลงด้วยการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องและจังหวะขัดของกลอง

อภิปรายผลการวิจัย

แนวดนตรีของวงโยเนนามีรูปแบบผสมผสานระหว่าง Rock and Roll, Folk และ New Wave มีลักษณะการร้องแบบทอดคำยาวเพื่อกำหนดความหมายของบทเพลง รูปแบบของกีตาร์มีความสอดคล้องกับลักษณะการร้องอย่างชัดเจน รูปแบบของเบส เป็นการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องในลักษณะเดียวกับ Basso Continuo ของดนตรีคลาสสิก เพื่อให้เพลงมีลักษณะการขับเคลื่อนไปข้างหน้า และรูปแบบของกลองชุด จะเน้นจังหวะตัวดำเข็มนาฬิกา 2 ชั้น และจังหวะขัด (Against Time) เพื่อเติมสีสันให้กับเพลง โดยภาพรวม วงโยเนนามีการสร้างสรรคบทเพลงโดยเน้นสร้างเสียงดนตรีให้สอดคล้องกับทำนองเพลงเป็นหลัก ทั้งยังเติมสีสันให้กับเพลงด้วยการดำเนินคอร์ดที่เน้นการเดินแนวเบสอย่างต่อเนื่องและจังหวะขัดของกลอง

ในส่วนเนื้อหาของบทเพลง เป็นการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นของสิ่งมีชีวิตในสังคม ซึ่งเนื้อหาเหล่านั้นล้วนสะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสอดแทรกความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมตามอุดมการณ์ของศิลปิน กล่าวได้ว่า บทเพลงของวงโยเนนาคือเพลงชีวิตที่มีลักษณะตีแผ่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม จนไปถึงการปลุกใจให้ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม สอดคล้องกับ ชูติมา (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้กล่าวไว้ว่า เพลงเพื่อชีวิตเป็นเพลงประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งมีเนื้อหา กล่าวถึงปัญหาชีวิตของคน โดยเฉพาะชนชั้นล่างที่มีความยากลำบากในการใช้ชีวิตและการถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม (ชาติวี ใจทิม, ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) โดยนำเสนอด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมีการนำภาษาท้องถิ่นหรือภาษาไทยพื้นบ้านมาใช้ด้วยลักษณะจังหวะที่เร้าใจ

(เชาว์วัจน์ พาณิชยเสวีวิศิษฐ์, 2552, น. 192-197) ในทางเดียวกัน อติภพ ภัทรเดชไพศาล (2556, น. 163,170) ได้เขียนบทความเรื่อง แสงดาวแห่งศรัทธา สถานะของเพลงเพื่อชีวิต และคอมมิวนิสต์ ชื่อ จิตร ภูมิศักดิ์ โดยอธิบายความหมายของเพลงเพื่อชีวิตไว้ว่า เพลงเพื่อชีวิต เป็นการส่งผ่านแนวคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ ที่ว่าด้วยศิลปะเพื่อชีวิตและเพื่อประชาชน ซึ่งเป็นแนวคิดของนักคิดนักเขียนฝ่ายก้าวหน้าจำนวนมากในยุคหนึ่ง ที่เสนอว่าศิลปะทุกประเภทควรมีหน้าที่รับใช้สามัญชนคนธรรมดา เปิดเผยและสะท้อนสภาพสังคมที่เป็นจริง อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมใหม่ที่ดีกว่าเดิม นิยามคำว่าเพลงเพื่อชีวิตจากแนวคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ จึงไม่ต่างจากวรรณกรรมเพื่อชีวิต คือการเขียนเพลงสะท้อนสังคมด้วยอุดมการณ์แบบสังคมนิยม มีลักษณะการบรรเลงที่เรียบง่าย เป็นที่เข้าใจได้ของคนทั่วไป และมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลดปล่อยมวลชนว่าด้วยความทุกข์ยากของคนเล็กคนน้อย หรือบรรยายเกี่ยวกับภัยอันตรายของจักรวรรดินิยมและนายทุน เช่นเดียวกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ และ ธนาภรณ์ ภูมิ้ง (2555, น. 824-828) ยังได้กล่าวไว้ในวิจัยเรื่อง เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตในสังคมการเมืองไทย ว่าเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตไม่เพียงแต่กล่าวถึงเรื่องการเมืองเท่านั้น แต่ยังรำพึงรำพันถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

เนื่องจากความหมายทางสังคมมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร จึงทำให้ผู้วิจัยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลงในเรื่องรูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคมจากบทเพลงของวงเยนา

ศาสตร์แห่งสัญวิทยา (Science of Sign) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อความหมาย โดยศึกษาเรื่องสัญวิทยา (Sign) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง/ตัวจริง (Object) ในตัวบท (Text) และในบริบท (Context) สอดคล้องกับ เฟอร์ดีนัน เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) บิดาแห่งสัญวิทยา กล่าวว่า สัญวิทยาเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งตกลงใช้เพื่อหมายถึงอีกสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ได้ปรากฏอยู่ในสัญวิทยา และเกิดขึ้นโดยความไร้เหตุผล หรือเรียกว่าเป็นข้อตกลงทางสังคม

โรแลนด์ บาร์ธส์ (Roland Barths) นักทฤษฎีชาวฝรั่งเศส ได้อธิบายกระบวนการสร้างความหมายตามแนวคิดสัญวิทยา ว่าประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552, น. 94-95)

1. ความหมายนัยตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotation meaning) เป็นกระบวนการสร้างความหมายในขั้นแรก เป็นความหมายที่มีลักษณะเป็นสากล (Universality) หมายถึงเป็นความหมายเดียวกันสำหรับทุกคน และเป็นสภาวะวิสัย (Objectivity) คืออ้างอิงขึ้นมาโดยไม่มีการประเมินคุณค่าจากตัวผู้ให้ความหมาย ดังนั้น ความหมายนัยตรงจึงเป็นความหมายตรง ๆ หรือเป็นการให้ความหมายของสิ่งที่กล่าวถึง

2. ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายโดยนัย (Connotation meaning) เป็นความหมายทางสังคม ความหมายในขั้นนี้จะเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมในการรับสาร เป็นความหมายทางอารมณ์ที่เกิดจากข้อตกลงของกลุ่มคน หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะบุคคล ดังนั้น ความหมายในขั้นนี้จึงเป็นการให้ความหมายถึงสิ่งอื่นนอกเหนือจากตัวมันเอง และเป็นความหมายที่มีความสำคัญกับบุคคลอย่างแท้จริงในแง่ของการรับรู้ การถอดรหัส และการตีความ ซึ่งความหมายโดยนัยสามารถแปรเปลี่ยนได้อีกมากมายตามแต่ความเข้าใจของแต่ละบุคคลผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม

การตีความหมายของสัญญาณระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายอาจไม่ตรงกัน กรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นความล้มเหลวทางการสื่อสาร แต่เป็นการถอดรหัสที่คลาดเคลื่อน (Aberrant Decoding) ซึ่งเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นได้ของการสื่อสาร นอกจากนี้ สุขสม หินวิมาน (วงศกร วงเวียน, 2562, น. 31) ได้ขยายความว่า กระบวนการสร้างความหมายในขั้นที่ 2 นอกจากจะเป็นความหมายทางสังคม ยังมีความหมายในเชิงมายาคติ (Myth) หมายถึง ความหมายที่ผสมผสานจากความเชื่อที่ยึดติดจนกลายเป็นตำนาน ประสบการณ์ หรือเป็นภาพที่มีมาตั้งแต่ในอดีตของสังคม

ต่อมา Fiske and Hartley นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนได้นำกระบวนการสร้างความหมายขั้นที่ 2 มาพัฒนาและเสนอว่า ความหมายทางสังคมและมายาคติเป็นเพียงระบบสัญญาณและความหมายชั้นผิวเผิน ซึ่งหากความหมายทางสังคมได้รับการตอกย้ำหรือผลิตซ้ำจากสถาบันสังคม จะนำไปสู่กระบวนการสร้างความหมายในขั้นที่ 3 เรียกว่า ความหมายในระดับอุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดจากการผลิตซ้ำอยู่เสมอจากสถาบันสังคม

จากการศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา จะเห็นได้ว่าสัตยวิทยาสมาถช่วยขยายขอบเขตความหมายทางภาษาศาสตร์ เนื่องจากทุกสิ่งสามารถนำมาขยายแปลความให้มีความหมายได้มากเกินกว่าตัวของสิ่งนั้นโดยไม่จำกัดขอบเขตของการศึกษา การศึกษาการสร้างสรรค์งานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา จึงเป็นการศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัตยวิทยามาเป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง ซึ่งบทเพลงทั้ง 13 เพลงของวงเยนาล้วนมีความหมายชัดเจนตามเนื้อหาของบทเพลงที่ศิลปินต้องการสื่อสารออกมา และนอกเหนือจากเรื่องราวที่สื่อสารผ่านตัวอักษรตามเนื้อเพลง อีกสิ่งหนึ่งที่ศิลปินต้องการกล่าวถึงคือการอยู่ภายใต้อำนาจของชนชั้นสูงที่เป็นต้นเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นปัญหาหลักสำคัญของสังคมไทยมาเนิ่นนาน และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ปัญหานี้จะถูกแก้ไขได้โดยถาวร เนื่องด้วยระบบการจัดการ การบริหารบ้านเมือง หรือการจัดการสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ดี ที่แม้จะมีนโยบายต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองอยู่โดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถยกระดับชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพและใช้ชีวิตอย่างมีความเท่าเทียมกันได้ สะท้อนให้เห็นถึงระบบการจัดการสวัสดิการและนโยบายการดูแลต่าง ๆ จากรัฐบาลที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะหากสวัสดิการเหล่านั้นมีประสิทธิภาพ ปัญหาเหล่านี้คงจะไม่เป็นปัญหาเรื้อรังที่ส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และด้วยปัญหาเรื่องความเท่าเทียมที่ยังคงมีผลต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคม จึงทำให้ศิลปินถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ผ่านบทเพลงเพื่อสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม สอดคล้องกับ สุกัญญา โกมุทมาศ (2542, น. 166-174) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของ เรวดี พุทธินันท์ พบว่า บทเพลงจะมุ่งให้ความเพลิดเพลินทางอารมณ์แก่ผู้ฟัง มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคม และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งให้แง่คิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งส่งเสริมพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยนำประสบการณ์เรื่องราวที่ผ่านมาในชีวิต รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาเรียบเรียงเป็นบทเพลง และ ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ (2546, น. 83-90) ได้ศึกษาเพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนสังคมไทย : วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตในช่วง พ.ศ.2535-2540 ของศิลปินเพื่อชีวิต 3 คน ได้แก่ พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ, ยืนยง โอภากุล และ พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ ซึ่งเนื้อหาของบทเพลงในช่วงนี้ยังคงมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เช่น ปัญหาความยากจนที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น และนำไปสู่ปัญหาครอบครัว ยาเสพติด และการศึกษาของเยาวชน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการสร้างสรรคงานเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนาเพื่อหาที่มา แรงบันดาลใจ และศึกษารูปแบบวรรณกรรมกับการสะท้อนสังคม โดยนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายของบทเพลง รวมทั้ง ศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อสารทางอารมณ์ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถช่วยให้เข้าใจสภาพปัญหาและความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น ในบริบทต่าง ๆ ของสังคมไทย ทั้งยังเป็นแนวทางในการประพันธ์และสร้างสรรค์ผลงานเพลง เพื่อสะท้อนสังคม

และในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบ โครงสร้าง และรูปแบบการประพันธ์บทเพลงเพื่อสะท้อนสังคมของวงเยนา โดยนำทฤษฎี และหลักการวิเคราะห์เพลงสากลมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทาง ในการศึกษาทางด้านดนตรีต่อไป

บรรณานุกรม

- iLaw. (2559). สรุปร่างรัฐธรรมนูญ : กรธ. ไม่เขียน "พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ" แต่สั่งรัฐสนับสนุนเฉพาะพุทธเถรวาท. สืบค้นจาก <https://www.ilaw.or.th/node/4080>
- เชาว์วัจน์ พาณิชยเสรีวิศิษฐ์. (2552). การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงของ ยืนยง โอภากุล และวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ.2524 - 2552. (ดุชนิพนธ์ ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)). มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.
- เอกวิทย์ ธีรดิษฐ์. (2560). Playlist 2017 # 12 ปัญหาที่เียนาเล่า. สืบค้นจาก <https://nomusicidie.wordpress.com/2017/09/23/>
- ไพบุลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์, และ ธนาภรณ์ ภู่มั่ง. (2555). เนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตในสังคมการเมืองไทย : ตัวแทนของการกล่อมเกลางานการเมือง. เอกสารประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ประจำปี 2555. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภาวุธ ทองไทย. (2562, พฤษภาคม - สิงหาคม). การศึกษาเพลงเพื่อชีวิตของไทย จากแนวพัฒนาการสู่การวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรมทางสังคม. รัฐมิแล, 40(2), 15-26.
- จักรี ศรีมุงคุณ. (2547). อัตลักษณ์ในวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตของ พงษ์สิทธิ์ คำภีร์. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย)). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จิตกวี กระจำนเมฆ. (2541). ศึกษาวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตของ สุรชัย จันทิมาธร. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย)). มหาวิทยาลัยทักษิณ, กรุงเทพฯ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2564). "เหตุการณ์ความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้" กับ "ประวัติศาสตร์บาดแผล". สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/history/article_9119
- ชาตรี ใจทิม. (ม.ป.ป.). ประวัติบทเพลงเพื่อชีวิต. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/chatri554312049/prawati-bthphelng-pheux-chiwit>
- ชุตินา. (ม.ป.ป.). ประวัติเพลงเพื่อชีวิต. สืบค้นจาก <https://chutima024.weebly.com/>
- ฐิติพล ปัญญาธิมนันท์. (2560). เพลงเพื่อชีวิตแบบสมัยก่อนหายไปไหน. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-40640781>

ณัฐธินิชา นันตา. (2553). วาทกรรมเพลงเพื่อชีวิตในบริบทการเมืองไทย (พ.ศ.2525 - 2550).

(วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การปกครอง)). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธิดิ มีแต่้ม, และ พันธวัฒน์ เศรษฐวิไล. (2561). ล้อมวงฟัง 'เยนา'

เล่าเพลงคนเท่ากัน - "เธอและฉันสั้นเท่าก็เหยียบบนพื้นดิน".

สืบค้นจาก <https://www.the101.world/yena-interview/>

ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ. (2546). เพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนทางสังคมไทย : วิเคราะห์เนื้อหา

เพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ.2535 - 2540. (วิทยานิพนธ์ ร.ม. (สื่อสารมวลชน)).

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

บุญวรา สุ่มะโน, และ ณัฐธินิชา เลอพิลเบิร์ต. (2562). 'คนทำงานรับใช้ในบ้าน' สิทธิแรงงาน

ที่ยังไม่เท่าเทียม. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2019/06/domestic-worker/>

ปรภัต จุตระกูล. (2561). "นกพิราบ" พาหะนำโรค แค่กระพือปีกก็น่ากลัว.

สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/45333-?fbclid>

ปิยลดา เทวกุล ทวีปริงษ์พร. (2557). คำ ความคิด สถาปัตยกรรม : ว่าด้วยทฤษฎีสถาปัตยกรรม

ในโลกโพสต์โมเดิร์น. กรุงเทพฯ: ลายเส้น.

พิราภรณ์ วิฑูรต์. (2564). วาง 'อคติ' ลงแล้วเข้าใจ 'เมียฝรั่ง' ผ่านงานวิจัยและมุมมอง

เชิงสังคมศาสตร์. สืบค้นจาก <https://thematter.co/social/transnational-marriage>

ภัทรินทร์ สว่างอารมณ์. (2553). วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิด

ในเพลงเพื่อชีวิต. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย)).

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภูมิ พ่วงกิม. (2558, ตุลาคม 2558 - มกราคม 2559). ดนตรีกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง

พ.ศ.2547 - 2557. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์,

1(3), 92-103.

มนต์สววรรค์ จินดาแสง. (2532). ตำนานเพลงเพื่อชีวิต : สายธารแห่งการต่อสู้.

กรุงเทพฯ: พิมพ์ตุลา.

มาริษา สาครพันธรักษ์. (2562). Review : Yena : เยนา.

สืบค้นจาก <https://www.happeningandfriends.com/article-detail/137?lang=th>

ละครสัตว์. (2563). The Circus ละครสัตว์.

สืบค้นจาก <http://pethipsters.com/the-circus-ละครสัตว์-2/5925>

- ลือชัย จิรวินิจนันท์. (2532). เพลงเพื่อชีวิต : การนำเสนออุดมการณ์ใหม่
(ศึกษาเฉพาะช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519). (วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์)).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วงศ์กร วงเวียน. (2562). การประกอบสร้างความหมายการถวิลหาอดีตในภาพยนตร์ไทย.
(วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์)). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- วรุณ ฮอลลิงก้า. (2536). การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิตระหว่าง พ.ศ. 2516 - 2534.
(ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สารานุกรมเสรี. (2564). นกพิราบ. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/นกพิราบ>
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564).
สิทธิและสวัสดิการเพื่อประชาชน. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER089/GENERAL/DATA0000/00000148.PDF>
- สิริปภา ภาคอัธ. (2563, มกราคม-มิถุนายน). สองมาตรฐาน : ความเสมอภาคที่ไม่เสมอภาค
ในสังคมไทย. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 333-342.
- สุกัญญา โกมุทมาศ. (2542). ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของ เรวดี พุทธินันท์.
(วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษา)). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สุชาติ แสงทอง. (2547). ดนตรีการเมืองไทย. วารสารเพลงดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์,
10(12), 1-14.
- สุทธาสินี เกียรติไพบูลย์. (2533). วิวัฒนาการจากเพลงเฉพาะกลุ่มมาสู่เพลงสมัยนิยม
ของเพลงเพื่อชีวิต (พ.ศ.2516 - 2531). (วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (กาสื่อสารมวลชน)).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุทัศน์ ยกส้าน. (2561). ประวัติความเป็นมาของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับนกพิราบ.
สืบค้นจาก <https://mgronline.com/science/detail/9610000112143>
- อติภพ ภัทรเดชไพศาล. (2556). เสียงเพลง วัฒนธรรม อำนาจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- อนุชา ทองเต็ม. (2561). ฟังวัยรุ่นเล่าเรื่องหนัก ๆ ในสังคม "เยนา" เจเนอเรชั่นใหม่ "เพลงเพื่อชีวิต".
สืบค้นจาก https://www.matichonweekly.com/special-report/article_83939
- อรสา ศรีดาวเรือง, และ คนอื่น ๆ. (2562). ปีที่ 9 ของเยนา "เพราะเราเดินช้า เราจึงสะดุดยาก".
สืบค้นจาก <https://waymagazine.org/yena-band/>
- อิทธิพล โคตะมี. (2563a). เมื่อพวกซังชาติอ่านเขียนประวัติศาสตร์ 'ชาติไทย'.
สืบค้นจาก <https://waymagazine.org/nation-state2/>

อิทธิพล โคตะมี. (2563b). ในบางบรรทัดประวัติศาสตร์ ศักดินาคือศัตรูของชาติ.

สืบค้นจาก <https://waymagazine.org/nation-state3/>

อิทธิพล โคตะมี. (2563c). 'ชาติไทย' ถูกนำมากล่าวอ้างตั้งแต่เมื่อไหร่และอ้างกันอย่างไร.

สืบค้นจาก <https://waymagazine.org/nation-state1/>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวณิชาพร แก้วสถิตย์

วัน เดือน ปี เกิด

25 ตุลาคม 2535

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2558

การศึกษาระดับบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตรศึกษา : ดนตรีศึกษา-ดนตรีไทย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

